

град
Ваљево
City of Valjevo

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ГРАДА ВАЉЕВА

2010 - 2020

НАЦРТ

Ваљево, април 2010.

**ОДЛУКА СКУПШТИНЕ ГРАДА ВАЉЕВА О УСВАЈАЊУ СТРАТЕГИЈЕ
ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА**

САДРЖАЈ

УВОДНА РЕЧ ГРАДОНАЧЕЛНИКА	
Одлука Скупштине града Ваљева о усвајању Стратегије одрживог развоја Ваљева.....	
Методологија	
Визија града Ваљева 2020. године.....	
1. Основни подаци о граду Ваљеву	
2. Индикатори одрживости	
3. „SWOT“ анализа	
3.1. Инфраструктура и просторно планирање	
3.2. Економски развој	
3.3. Друштвени развој	
3.4. Заштита животне средине	
4. Стратешки документ	
4.1. Визије, приоритети и циљеви	
4.2. Приоритети	
5. Акциони планови	
5.1. Акциони планови по приоритетима	
5.2. Систем менаџмента и мониторинга	
Анекс 1. Чланови координационог тима и радних група	
Анекс 2. Индикатори одрживости.....	
Анекс 3. Акциони план за прву годину.....	

УВОДНА РЕЧ ГРАДОНАЧЕЛНИКА

Поштовани,

У временима која долазе, а у складу са европским начелима демократског друштва, од свих нас се очекује одговоран приступ дугорочном стратешком планирању коришћења расположивих ресурса.

Град Ваљево приступио је изради Стратегије одрживог развоја из потребе да системским приступом дефинише стратешке циљеве, активности и пројекте ка отварању нових развојних перспектива.

Стратегија одрживог развоја града Ваљева заснована је на партиципативном приступу што подразумева директну укљученост у целокупан процес, свих јавних и приватних заинтересованих страна из области привреде, пољопривреде, туризма, друштвених делатности, невладиног сектора, локалне самоуправе и заштите животне средине.

Ваљево 2020.-те године видимо као важан и динамичан индустријски, саобраћајни, туристички и културни центар овог дела Србије, привлачно место за стране и домаће инвестиције, место подршке постојећој привреди, предузетништву и започињању нових послова. У 2020. години Ваљево је град у којем је пољопривреда одрживи и профитабилни део привреде, а сам град и околина су постали омиљене туристичке дестинације за посетиоце из земље и иностранства. Ваљево је град ефикасне локалне управе, активних грађана, град запослених, град образовања, културе, успешне социјалне политике, град здравља, безбедан и привлачан за живљење.

Позивам све грађане Ваљева да у складу са својим могућностима делују ка остварењу циљева дефинисаних овим стратешким документом.

Са поштовањем,

Методологија

Пројекат "Exchange 2" (у даљем тексту Пројекат) је финансиран пројекат од стране Европске Уније, који спроводи канцеларија Европске комисије у Србији. Пројекат се спроводи у сарадњи са Сталном конференцијом градова и општина. Има шест циљева од којих је један развијање стратегија одрживог развоја у 20 локалних самоуправа у Србији. Град Ваљево је један од 20 градова и општина који је изабран за процес израде стратегије локалног одрживог развоја.

Стратегија одрживог развоја града Ваљева (у даљем тексту Стратегија) је општи стратешки план развоја који треба да пружи смернице и подстицаје за будући развој Ваљева. Временски оквир за имплементацију Стратегије је 2010 - 2020. година, односно 10 година.

Стратегија се односи на одрживи развој живота, рада и функционисања на територији града Ваљева. Одрживост подразумева коришћење природних ресурса у мери која дозвољава да се ти ресурси природно обнове.

Шире гледано, стратегија се наслања на оквирни план „Миленијумских развојних циљева“ УН, као и на Националну Стратегију одрживог развоја Републике Србије. Стратегија је рађена у складу са националним и регионалним плановима и стратегијама развоја, и у потпуности се наставља на већ развијене локалне секторске планове и стратегије. Такође, у процесу израде стратешког документа дефинисан је низ секторских планова и стратегија који требају бити развијени у наредном периоду како би се омогућило испуњавање циљева из Стратегије.

Стратегија се дефинише, усваја и спроводи на нивоу града и односи се на територију града Ваљева. У неким циљевима и активностима, Стратегија подразумева регионални и/или национални приступ решавању одређених проблема, али се у наведеним циљевима и активностима подразумева већ обострано изражен интерес суседних локалних самоуправа и Републике.

Процес израде и имплементације Стратегије се заснива на партиципативном приступу, што подразумева директну укљученост свих заинтересованих страна током трајања целокупног процеса.

У том контексту је на почетку процеса израде Стратегије, уз подршку градоначелника, формиран Координациони тим који је координирао процесом израде Стратегије.

Координациони тим је, на почетку, сазвао партнерску скупштину на коју су позване све стране заинтересоване за процес израде Стратегије. На партнерској скупштини су предложени приоритети и чланови радних група. Формиране су три радне групе: Радна група за економски развој, радна група за друштвени развој и радна група за заштиту животне средине. Радна група за економски развој је своје активности на изради Стратегије спроводила у сарадњи са Урбан институтом у оквиру Програма MEGA „Подршка јачању капацитета општина и градова“.

Радни тимови су анализирали стање (SWOT), а потом су дефинисали визију, стратешке и специфичне циљеве у оквиру приоритета. На основу дефинисаних циљева урађен је акциони план који треба да доведе до испуњења постављених циљева. Свака радна група је

имала пет званичних састанака, међутим чланови радних група су имали низ интерних састанака, као и састанака са корисницима директно заинтересованим за процес израде и имплементације Стратегије.

Резултат рада радних група је проверен и потврђен на завршној партнерској скупштини и седници Градског Већа.

Стратешки документ у себи садржи следећа поглавља:

1. Опште инфомације о граду Ваљеву
2. Индикатори одрживости
3. Ситуациона анализа приказана кроз „SWOT“ анализу
4. Стратешки документ – приоритети, визије, стратешки и специфични циљеви
5. Локални акциони план за период од десет година
6. Систем мониторинга и одрживости
7. Анекси – а) Чланови координационог тима и радних група;
б) Индикатори одрживости;
в) Акциони план за прву годину

Стратегију одобрава Скупштина града Ваљева, а потписује је градоначелник као политички и законски представник.

На основу локалног акционог плана, склапају се партнерски споразуми за имплементацију појединих циљева и активности између различитих учесника и заинтересованих страна. Партнерске споразуме за имплементацију појединачних циљева и активности одобравају и потписују законски представници одговорни за имплементацију циљева/активности, као и представници заинтересованих страна укључених у реализацију циљева/активности.

Процес имплементације Стратегије се развија преко система управљања којим ће координисати град Ваљево преко интерног тима за координацију.

Ниво имплементације локалног акционог плана ће се константно пратити путем годишњег циклуса евалуације. За оцену успешности се користе индикатори одрживости и индикатори учинка. Годишњи циклус праћења и евалуације на овај начин омогућава константно ажурирање визија, приоритета, циљева и активности.

ВИЗИЈА ГРАДА ВАЉЕВА 2020.

Ваљево је заједница равноправних грађана, заинтересованих са свој живот и за живот будућих нараштаја, заједница посвећена одрживом развоју. Заједница одређена културном традицијом, породичним везама, солидарношћу, личном и заједничком иницијативом и личном одговорношћу. Ваљево је отворена заједница за све људе, идеје и различита мишљења. То је заједница активних грађана укључених у живот града.

Ваљево је важан и динамичан индустријски, саобраћајни, туристички и културни центар овог дела Србије.

Ваљево је град знања, у којем се стичу и користе нова знања и нове технологије, град предузетништва, чистих технологија и обновљивих извора енергије.

Ваљево је град сигурног живљења. Своје програме развоја планира у складу са принципима људских и мањинских права, здравља и животне средине.

Локална управа је модеран, квалитетан сервис грађанима, она је покретачка снага локалног економског, друштвеног и социјалног развоја.

Ваљево је град Изводљивости, Одрживости, Јавности.

Увод

Град Ваљево представља природну географску целину, економски повезан простор који поседује изграђену комуникацију међу 78 насељених местима, са Ваљевом као урбаним насељем градског типа које представља гравитациони, просторни, економски и историјски центар и значајан генератор многих ресурса не само западне, већ територије целе Србије.

У припреми и изради Стратегије локалног економског развоја, приказани су расположиви ресурси Града Ваљева. Припремом овог документа и прикупљањем података коришћени су подаци из Статистичког завода за статистику Србије, Статистичких годишњака, Билтена и Саопштења, Агенције за привредне регистре, подаци из Националне службе за запошљавање филијале Ваљево, Народне банке Србије, као и од Регионалне Привредне коморе Ваљево. Анализом прикупљених података о основним, природним, економским, демографским, географским и социјалним факторима утврђена је перспектива даљег економског развоја града Ваљева.

Географски положај (локација)

Град Ваљево се налази у западној Србији и административни је, културни и привредни центар Колубарског округа који обухвата и Града Мионица, Осечина, Уб, Лајковац и Љиг. Према попису из 2002. године, Ваљево има 96 761 становника, од чега је 61 270 градско, а 35 491 сеоско становништво.

Град Ваљево налази се на 44 степена и 16 минута северне географске ширине и 19 степени и 53 минута источне географске дужине. Простире се на 2 256 хектара, на просечној надморској висини од 185 метара. Формиран је на обалама реке Колубаре, у котлини окруженој венцем ваљевских планина. Ваљевски крај има умереноконтиненталну климу.

Ваљево има повољан географски положај. Од главног града Србије, Београда, удаљен је 100 км и налази се у непосредној близини једне од најважнијих републичких саобраћајница - Ибарске магистрале. Недалеко од Ваљева

пролазиће и будући аутопут Београд – јужни Јадран. Кроз Ваљево пролазе и магистрални путеви ка Јадранском мору, Босни и Херцеговини, плодној Мачви и даље ка житници Војводини, спајајући Ваљево са другим значајним центрима Западне Србије – Шапцем (64 км), Ужицем (77 км) и Лозницом (72 км).

Табела 1: Општи подаци о насељима и катастарским града Ваљева, 2007.

	Град	Округ
Број насеља	78	218
Просечна величина насеља (км ²)	11.6	13.3
Број градских насеља	2	7
Број осталих насеља	76	211
Број катастарских Град	74	207
Просечна величина катастарске Града (км ²)	12.23	11.95

Економски и привредни развој довео је до знатног квантитативног раста града Ваљева, што је истовремено резултирало интензивним развојем његових централних функција.

Према учешћу сектора делатности доминирају аграрна насеља (65), нешто је значајни удео мешовитих (8) и врло мали неаграрних (3 приградска насеља) и изразито неаграрних насеља (2- Ваљево и Дивчибаре).

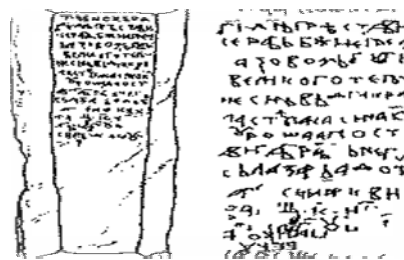
Људски ресурси

У односу на општину у целини, подручје града Ваљева са својим приградским насељима бележи знатно интензивнији пораст броја становника. Број становника се у периоду 1948-2002. године у граду Ваљево повећавао по просечној годишњој стопи од 21,8‰ (индекс 386,1), у приградским насељима по стопи од 6,4‰ (индекс 142,1), а у општини по стопи од 5,8‰ (индекс 137,3). И у последњем међупописном периоду, иако се становништво Града бројчано смањило, град и приградска насеља бележе пораст (просечна

годишња стопа раста у граду 3,1‰ и 3,3‰ у приградским насељима). Наиме, у градском насељу и приградској зони 1948. године је живело око 32% становништва Града, 1971. год. око 55%, а 2002. год. 73%.

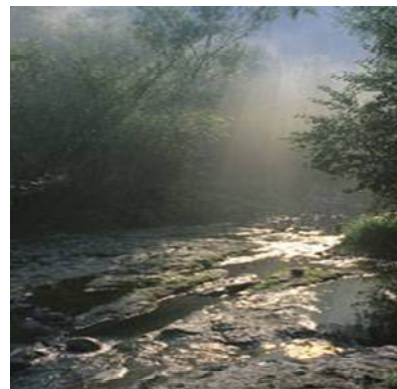
Табела 2: Упоредни преглед броја становника, подаци из пописа, 2002

	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002
Број становника у граду	70,459	76,104	81,173	88,267	95,449	96,530	96,761
Промена броја становника у граду	/	5,645	5,069	7,094	7,182	1,081	231
Стопа раста броја становника у граду	/	8.01	6.66	8.74	8.14	1.13	0.24
Стопе раста броја становника у округу	/	4.59	0.61	0.18	1.04	-4.16	-2.21
Стопа раста броја становника у Србији	/	6.34	8.37	7.86	7.31	-1.97	-1.04

Клима

Метеоролошка, а тиме и климатолошка истраживања у Ваљевском крају започета су 1856. године, свега 8 година после успостављања прве метеоролошке станице у Србији. Географски одлично подручје, уз шумски покривач и морфологију земљишта допринели су да ови крајеви погодују животу људи. На опште географско-климатске услове ваљевског краја утичу близина пространог Панонског басена и прелазак из равничарских ка брдско-планинским подручјима, са одређеним степеном континенталности. Клима ваљевског краја може се окарактерисати као умерено-континентална.

Средњи ваздушни притисак у Ваљеви износи око 998 мб. Промене ваздушног притиска су знатно веће у зимском, него у летњем периоду. Средња годишња температура је 11°C. Најхладнији је месец јануар (-0,2°C), а најтоплији јул (21,4 °C).

У подручју Ваљева средња годишња сума осунчавање је 1998.9 часова, са најсунчанијим месецом, јулом (281.8 часова) и најоблачнијим, децембром (68.6 часова).

Историја, традиција и културно наслеђе

Најстарији трагови боравка људи на овом подручју потичу из палеолита и откривени су оближњој Петничкој пећини. У првим вековима нове ере простор данашњег Ваљево био је у саставу Римске империје, а по њеном распаду у оквирима Византијског царства. Од сачуваних писаних докумената у којима се спомиње Ваљево најстарији је откривен у Дубровачком архиву и датира из 1393. године. Ваљево је настало као средњовековни трг на раскрсници путева које су походили чувени дубровачки трговци.

У центру града, на десној обали Колубаре, налази се стара чаршија из турског времена - Тешњар, пореклом из 17. века, али је данашњи изглед с краја 19. века. Најстарија сачувана зграда у Ваљеву је Муселимов конак из 18. века у којем су били заточени кнезови Алекса Ненадовић и Илија Бирчанин пре погубљења у фебруару 1804. Овај догађај, познат у као барутана, а обновио ју је 1836. године кнез Милош Обреновић. Кула је рестаурирана као јединствени српској историји као "сеча кнезова", убрзао је устанак против вишевековне турске окупације тако да сада Муселимов конак представља Музеј Првог и Другог српског устанка. Са брежуљка изнад центра града доминира Кула Ненадовића из 1813. године, која је у то време служила споменик културе.

Локална самоуправа (администрација)

Седиште града је у Ваљеву, улица Карађорђевог број 64.

Град је правно лице и представља га Градоначелник.

Органи Града су: Скупштина Града, Градско веће и Градоначелник.

Поред органа Града, ради остваривања послова из надлежности Града образоване су две Градске Управе.

Привреда

Ваљевску привреду карактеришу пољопривредно-прехранбени комплекс, грађевинарство и графичка индустрија. Посебно је развијен приватни сектор, који се састоји од малих и средњих предузећа и самосталних занатских и трговинских радњи. У привредном сектору у граду Ваљеву функционише 1039 предузећа од којих 7 великих, 30 средњих и 1002 малих. Такође у граду има 4635 приватних предузетника од чега је највећи број у области трговине 36.76% и прерађивачке индустрије 18.73%. У предузетничкој структури доминантно место има трговина, затим следи прерађивачка индустрија, саобраћај, складиштење и везе (754), угоститељске делатности (426) као и грађевинарство (306).

Основни локационо - развојни потенцијали /фактори од значаја за размештај индустрије на подручју града јесу: индустријска традиција, већ изграђени производни и инфраструктурни капацитети, природне погодности за развој пољопривредне производње као сировинске основе за развој прехранбене индустрије, присуство регионалних и магистралних саобраћајница (путеви, железница), утврђене резерве неметала-кречњака, песка, каолина, техничког камена.

За пословање у граду Ваљеву расте интересовање страних инвеститора, тако да су своје производне погоне изградиле аустријска компанија «Аустротерм», италијанска «Голден ладу» и словеначко «Горење». У пољопривредној грани најзаступљенија су воћарска и

сточарска производња, као и прехранбена технологија (производња сокова, џемова и пива). Пољопривредни потенцијали су велики и недовољно искоришћени.

Пољопривреда

Близу 65% укупне територије отпада на пољопривредно земљиште (58521ха),које се одликује релативно ниском просечном заступљеношћу ораничних површина (53.5%),односно високом-воћњака и винограда (8.9%), ливада (10.6%) и пашњака(11.1%), уз велику просторну диференцијацију,углавном,у зависности од надморске висине и нагиба терена.Солидне земљишне површине, уз повољне климатске услове и квалитетну примену агротехничких мера,пружају добре предпоставке за разноврснију и квалитетнију воћарску, сточарску, ратарску, па и шумарску производњу. У ратарској производњи и даље доминирају житарице.У сточарском фонду још увек је велики број говеда,оваца,свиња,коња и нарочито живине.Код воћарске производње најобимнија је производња шљива и малина, али се доста гаје и крушке, јабуке, вишње, ораси и купине.

Табела 3: Производња воћа и грожђа, 2007.

	Број родних стабала/родних чокота	Укупан принос у Граду (т)	Удео у укупном приносу Србије (%)	Просечан принос у Граду (кг/ха)	Просечан принос у округу (кг/ха)	Просечан принос у Србији (кг/ха)
Јабука	79,189	1,078	240,320	0.45	14	14
Шљива	1,877,800	25,445	556,227	4.57	14	12
Грожђе	26	24	359,454	0.01	1	1

Инфраструктура

Саобраћајна инфраструктура

Покривеност простора града путном мрежом је релативно задовољавајућа са магистралним путевима (М-4 и М-21) дужине око 80 км, регионалним путевима дужине око 180 км и локалним путевима око 245км.

Извршено је измештање деонице регионалног пута Р-211 изградњом нове трасе у дужини око 11км око акумулације”Стуборовни”.

Развој железничког саобраћаја предвиђен је завршетком пруге Ваљево-Лозница, модернизацијом и изградњом другог колосека пруге Београд-Бар, реконструкцијом железничког чвора, док је зграда станице у потпуности реновирана.

Друмски саобраћај

Табела 4: Дужина путева, 2006.

		Град (км)	Удео у дужини путева у округу (%)	Округ (км)
Дужина путева - укупно		558	29.74	1,876
Савремени коловоз		457	35.40	1,291
Магистрални	укупно	99	45.62	217
	савремени коловоз	99	45.62	217
Регионални	укупно	201	29.69	677
	савремени коловоз	184	32.45	567
Локални	укупно	258	26.27	982

	савремени коловоз	174	34.32	507
--	-------------------	-----	-------	-----

Ваздушни саобраћај

И у овом виду саобраћаја види се шанса за развој, јер постоји језгро у једном за сада спортско туристичком аеродрому. Развој ваздушног саобраћаја заснива се на фазној изградњи општег аеродрома „Дивци” проширењем локације постојећег спортско-туристичког аеродрома. Општи аеродром је планиран без ноћног слетања, за пословно туристичке и пољопривредне намене и отпрему /допрему одређених врста терета. Постојећи аеродром се налази јужно од магистралног пута М-4 и простире се на површини од 29 ха.

Водовод и канализација

На подручју града се налази врло значајно извориште воде на коме темеље два велика система:

- Регионални Колубарски систем за обезбеђење воде највишег квалитета, за снабдевање водом насеља и оних индустрија које троше воду квалитета воде за пиће
- Колубарски речни систем, за обезбеђење воде за технолошке потребе и наводњавање, као и заштита квалитета вода.

Систем даљинског грејања

ЈКП Топлана је испоручилац топлотне енергије домаћинствима и привреди. И поред централизованог система снабдевања топлотном енергијом у Ваљевоу, проблем је што се на градском подручју налази већи број блоковских и других котларница. На систем даљинског грејања повезано је 3546 корисника (станови и домаћинства), као и 262 корисника (пословни простор).

Електро инфраструктура

Подручје града упућено је на снабдевање електричном енергијом из енергетског система Србије. Електро преносна дисртрибутивна мрежа је развијена и омогућава снабдевање скоро свих потрошача на подручју града Ваљева. Град Ваљево представља значајан електроенергетски чвор и регионални центар у републици Србији. Преко Ваљева су изграђени далеководи 220кв на правцу ТЦ Бајина Башта-Ваљево-Обреновац, далеководи

који повезују ТЦ Пожега са ТЦ Ваљево и ТЦ Ваљево са ТЦ Зворник и ТЦ Колубара. Као Основни извор електричне енергије града Ваљева служи ТЦ 220/110кв снаге 300МВА. Инсталисана снага задовољава садашње потребе потрошача, а напајање из више праваца обезбеђује квалитетно и сигурно снабдевање електричном енергијом.

Ресурси животне средине

Квалитет ваздуха

Квалитет ваздуха зависи од нивоа заступљености загађивача (гасова или честица) за које се зна да су штетни по здравље људи, или да узрокују штетне ефекте на природне екосистеме када прелазе дозвољене граничне вредности. Квалитет ваздуха на подручју Града Ваљева није значајније угрожен, са изузетком градског подручја Ваљева. Да би се смањио ниво емисије из постојећих извора загађивања ваздуха треба у индустрији применити повољније технологије и ситеме за пречишћавања ваздуха у циљу задовољавања граничних вредности емисије, извршити проширења и техничка унапређења система даљинског грејања, смањити коришћење угља као горива преласком на течна горива.

Табела 5: Број дана са лошим квалитетом ваздуха

Број дана са лошим квалитетом ваздуха	2005	2006	2007
CO2	26	23	7
NO2	0	21	48
Дим	155	143	79

Квалитет земљишта

Највећи део површине града Ваљева чине земљишта I-IV бонитетне класе (70.2%), тако да

преовлађује обрадиво земљиште. Земљиште I и II бонитетне класе заузима ниско котлинско подручје Колубаре и њених левих притока (Рабас и Буковица), малих нагиба, на коме су се формирала највећа насеља. Земљиште III бонитетне класе јавља се у мањим издвојеним површинама на подручју Рабаса, Буковице, Поћуте и Петнице. Земљиште IV класе простира се подручјем Подгорине, Лелићког и Бачевачког краја, северно и јужно од Колубаре, до

око 600 мнв са нагибима до 10%. Земљишта V-VIII бонитетне класе обухватају око 30% укупних површина и простиру се на теренима с већим нагибима у планинском подручју Града Ваљева, које је дисецирано бројним речним долинама клисурастог и кањонског карактера.

На основу геолошког састава терена и стабилности терена утврђена су четири геотехничка рејона на подручју Града Ваљево. Геотехнички рејон 1 заузима средишњи простор града Ваљева тј. Најнижи део Колубарске котлине површине око 38км² (око 4% простора града), са одликама равничарског терена нагиба до 5%, просечне надморске висине 150м, ниским и неравномерним протицајима на рекама, ниским теренима угроженим поплавним таласом и незнатним нестабилностима терена.

Квалитет вода

Површинске воде на подручју слива Колубаре су веома оскудне, са изразитом временском неравномерношћу, највећом у Србији, са краткотрајним приливима воде и врло дугим маловодним периодима, што је веома неповољно са гледишта могућности захватања воде из водотока. Подземне воде на сливу се због скромних капацитета могу користити само за потребе појединих мањих локалних сеоских водовода. Једино су значајније карстних врела, од којих се сада експлоатише укупно око 270л/с, док се од алувијалних вода користи само око 85л/с због њихове мале издашности и угрожености загађивањем услед врло лошег стања санитације насеља.

За све водотокове на подручју Града, али и на низводном току Колубаре, Водопривредном основом Републике Србије прописане су високе класе квалитета. Реке у изворишним деловима слива су у I и III класи квалитета.

У подручју Града различито је стање у области снабдевања насеља водом. Ваљевски водовод је након изградње новог постројења за пречишћавање воде "Пећина" постао један од најбољих водовода Србије са одличним квалитетом воде. Стање санитације врло

варира-од врло добре санитације, која се остварује у Граду после реконструкције градског канализационог система, до веома лоше санитације у селима и приградским насељима

Управљање чврстим комуналним отпадом

Системом прикупљања комуналног отпада покривено је 95% становништва у Ваљеву, 100% у Дивчибарама, 64% у Дивцима, 27% у Ваљевској Каменици и 16% у Бранковини. У осталим насељима нема организованог прикупљања комуналног отпада, нити су дефинисане локације за њихово одлагање.

Производња комуналног отпада износи око 1.3кг/ст/дан, а структура отпада је следећа: pepeo -4%, храна-21%, стакло-4%, папир-3.5%, пластика-17%, остало-49.5%. Отпад се одлаже на градску депонију која већ има ограничене могућности и може се одлагати само комунални отпад. У Ваљеву су решени проблеми са управљањем опасним хемијским и медицинским отпадом, али није решен проблем са отпадом из кланичне индустрије.

Здравствени центар Ваљево произведе годишње око 1850м³ медицинског отпада. Није решено ни управљање од удеса са опасним материјама. У кругу Крушика складишти се око 2.5 тона/год. опасног отпада као и експлозивног материјала.

Туристички ресурси

Ваљевски крај обилује бројним, изузетно атрактивним елементима туристичке понуде.

Повољан географски положај на важним магистралним путним правцима и близина потенцијалних емитивних тржишта, богатство културног наслеђа на релативно малом простору, уклопљеност културног богатства у туристички атрактивна природна подручја (клисуре Градца, Јабланице, ваљевске планине), већи број манастира, велики број знаменитих личности пониклих са овог подручја, догађаји везани за националну историју омогућили су да се Ваљево издвоји као аутентична туристичка дестинација. Као посебне целине, поред града, издвајају се:

- Дивчибаре, планинско-туристичко место
- Бранковина, културно-историјски комплекс
- Петница, спортско-рекреативни центар
- Манастири

Географски положај, природни фактори, културно-историјско наслеђе, јасно говоре да ово подручје може да развија следећа туристичка кретања: планински туризам (Дивчибаре, Маљен), Повлен, Медведник, Јабланик...), екскурзиони туризам (ђаци, студенти, пензионери...), верски (Лелић, Ћелије, Пустиња, Јовања, Грачаница, градски храмови...), образовни (едукативне радионице), спортски (планинарење, бициклизам, слободно пењање...), „циту бреак” туризам, манифестациони (Џез фест, Тешњарске вечери, Дани малине, Дани гљива, Мис Бели нарцис, Лековитим стазама ваљевских планина...), ловни туризам и наравно сеоскитуризам.

Сеоски туризам се посебно издваја као потенцијал овог краја. Велико и богато природно наслеђе, као и 60% руралног подручја територије града, говори о неопходности искоришћења тих простора и руралног развоја. Повољан географски положај уз добру природну и друштвену основу, омогућује граду Ваљевоу да развија различите облике туристичких кретања.

Природне вредности су представљене разноликошћу рељефа, повољно умерено-континенталном климом, бројним изворима и атрактивним речним долинама. Највећи туристички потенцијал имају Подрињско-ваљевске планине са туристичким местом Дивчибаре, клисура реке Градца, али и бројни извори и пећине (Петничка и Дегурићка).

Стицајем природних и историјских околности на овом тлу су се родили и живели свеци, кнежеви, владике, војсковође, велики песници и културни посланици, који су за собом оставили сјајна дела материјалне и духовне културе и који данас представљају бисере у туристичкој понуди Србије. На овим просторима одиграли су се пресудни догађаји који су обележили историјске периоде у општој и националној историји. О томе сведоче Бранковина, Лелић, Пустиња, Ћелије, Тешњар, Кула Ненадовића и бројни споменици културе у самом граду, али и покретна културна добра представљена кроз музејске и галеријске поставке.

Бројне манифестације и разноврсни садржаји на малом простору, који дозвољавају комбиновање различитих елемената туристичке понуде прилагођене мањим групама туриста или појединаца, уз непосредност, отвореност, гостољубивост, срдачност локалног становништва омогућују укључење домицилног становништва у туристичке токове, а самим тим и могућности запослења у туризму.

Захваљујући повољним природним факторима, уз богатство културног наслеђа, Ваљево је аутентична и неизоставна дестинација у туристичкој понуди Србије.

Смештајни капацитети

Табела 6: Смештајни капацитети, 2008.

Дестинација	Број смештајних објеката	Број кревета	Искоришћеност капацитета (%)
Град Ваљево	8	446	56.00
Дивчибаре	78	2038	27.00
Бранковина	1	6	98.00
Петница	2	8	52.00
Ваљевска села	39	167	73.00
УКУПНО	128	2665	100

Квалитет живота

Локални центри за окупљање

Готово у самом центру града се налази **парк на Јадру**, уређен почетком XX века од стране Друштва за улепшавање Ваљева. Његове зелене површине сада красе скулптуре познате српске вајарке Виде Јоцић. Он уједно представља и почетак једног подужег пешачког итинерера јер се на њега наставља стаза која води кроз паркшуму Пећина .

Тешњар је стара, чаршија формирана још у турска времена и протеже се дуж десне обале Колубаре. Шетајући Тешњарем, пролазећи поред ниских бондручких грађевина, може се осетити дух оријенталне тржнице и пазарити у некој од радионица старих занатлија: воскара, сарача, грнчара, ткача, казанџија..., али и предахнути у једном од модерних кафића. А ако Ваљево посетите крајем августа сигурно ћете уживати у бројним садржајима који се нуде у оквиру културне манифестације Тешњарске вечери. Последњих година, захваљујући чињеници да је више филмова и серија снимано у Тешњару ова стара ваљевска чаршија постаје својеврсни национални филмски град.

Кнез Милошева улица је део центра данашњег Ваљева и протеже се дуж леве обале Колубаре Данас је **Кнез Милошева улица** задржала пуно тога од свог старог значаја (у њој се налази више трговачких радњи и кафића), али је истовремено и позорница за многа културно-уметничка дешавања.

Град Ваљево има разгранату мрежу установа као што су Историјски Архив, Библиотека, Центар за Културу, Музеј, Завод за заштиту споменика, Модерна галерија богат уметнички живот и бројне културне манифестације.

Културне манифестације и фестивали

У ваљевском крају се одржава велики број манифестација - књижевних, спортских, музичких, привредних... Оне привлаче велики број посетилаца, али не у броју у коме су привлачиле 80-тих година 20. века. Највећа манифестација у ваљевском крају тада је био «Бели нарцис», који се одржавао на Дивчибарама. Ова манифестација је престала да постоји 90-тих година 20. века да би се ове 2005.год. поново обновила.

Посетиоци данашњих манифестација у ваљевском крају су углавном становници Ваљева и околине, или су то специфичне манифестације које привлаче људе сличних интересовања.

Најпосећеније манифестације су: *Међународни фестивал дечијег фолклора, Дани малине у Бранковини, Тешњарске вечери, Десанки у част, Светосавска трка, Јазз фестивал...*

Забава и услуге

Највећа вредност Ваљева је без сваке сумње, његова градска душа, очувана вековима. Специфичан ваљевски дух се осећа на сваком месту, у свакој кући, на улици, на трговима, али понајпре се може спознати у градској "институцији" – кафани. И то траје вековима, од настанка Ваљева.

Од када је Ваљева, у њему има и кафана. Једна о легенди о настанку Ваљева помиње кафецију Ваљева, и тврди да је прво настала његова кафана, па око ње град. И путописци из доцнијих времена су обавезно помињали и пребројавали ваљевске кафане. То би данас био узалудан посао, али поред бројних, савремених ресторана, кафића, пицерија...Ваљево има сачуване и неке кафане које одају традицију и строградски дух. У центру града су то градска кафана хотела Гранд са својом баштом и бројни ресторани, међу којима се издвајају Шофер бар, Златибор..., а ако

пођемо у шетњу у градске паркове ту су као незаобилазни, Ловачки дом, Платани...

2. Индикатори одрживости

Индикатори одрживог развоја дефинишу подручје које повезује економију, заштиту животне средине и друштвене делатности. Примарна улога индикатора је да прати и извештава о напредку током процеса имплементације стратегија одрживог развоја.

Индикатори који су коришћени за профилисање локалне заједнице и које треба користити за годишње праћење и извештавање су одабрани са званичне листе индикатора Националне Стратегије одрживог развоја Републике Србије

Извештај о одрживости, као крајњи производ анализе тренутног стања, је годишња публикација којом се све заинтересоване стране и грађани информишу о статусу имплементације Стратегије одрживог развоја и локалним трендовима одрживости. Овај извештај треба радити једном годишње и он обухвата евалуацију доле наведених индикатора.

Поменути индикатори су дефинисани заједничким радом представника свих општина укључених у Пројекат "Exchange 2". Сет индикатора обухвата две подгрупе:

- 1) **индикатори одрживости** (који су дати у Националној Стратегији одрживог развоја Републике Србије и Миленијумским развојним циљевима, а на крају интегрисани у локалне индикаторе), и
- 2) **индикатори учинка**, за евалуацију ефикасности процеса имплементације Стратегије одрживог развоја.

Радне групе су ову листу индикатора допуниле додатним скупом индикатора везаних за пољоприведу и туризам у току својих активности на изради Стратегије.

Индикатор бр. 1. Циљ бр. Активност бр.	ТЕМА: Животна средина – вода ИНДИКАТОР: Квалитет површинских вода
---	--

Квалитет површинских вода ЕБИ индекс	Индекс, 2005	Индекс, 2006	Индекс, 2007
Град	I / II	I / II	I / II

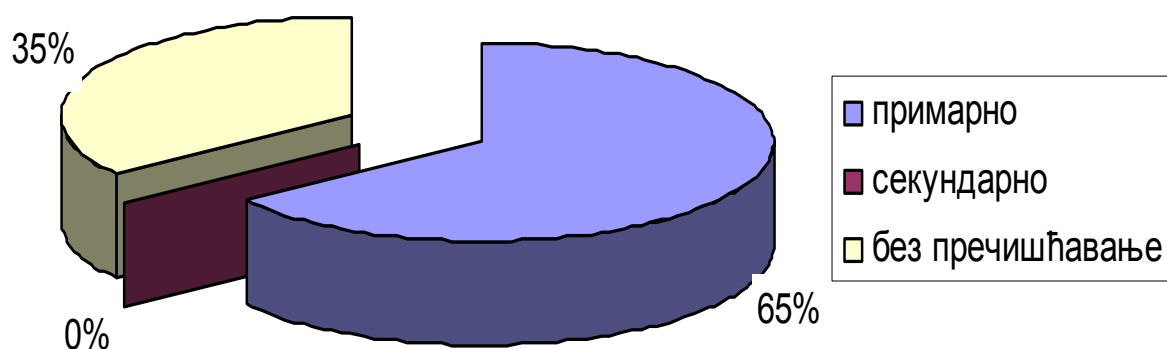
Коментар:
Републички хидрометеоролошки завод (РХМЗ) је 2007. године утврдио I и II квалитет (зависно од локације) вода за реке Ваљевског краја. Квалитет површинских вода се налази у класи I/ II пошто нема озбиљних извора загађења који погоршавају квалитет воде. Ово подручје има приличан број извора који се не могу сматрати издашним због геолошког састава терена кроз који вода брзо и лако продире. После интензивних падавина загађење се повећава, али по престанку падавина ниво загађености се враћа на дозвољени ниво.
Извор података:
<ul style="list-style-type: none">• РХМЗ одељење за квалитет вода – лабораторија.• Институт за биолошка истраживања.

Индикатор бр. 2.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Животна средина – вода
ИНДИКАТОР: Управљање отпадним водама у градским срединама

Управљање отпадним водама у градским срединама	примарно	секундарно	без пречишћавања
Република Србија 2007	1%	7%	92%
Град 2005	65%	0%	35%
Град 2006	65%	0%	35%
Град 2007	65%	0%	35%

Град Ваљево - Управљање отпадним водама

Извор података - ЈКП „Водовод Ваљево,,

Коментар

Анализа и приказ постојеће канализационе мреже насељених места Града Ваљева базирана је на релевантној документацији која је добијена и анализирана од ЈКП Водовод Ваљево чије законски делокруг рада усмерен ка управљању отпадним водама. Стање канализационе инфраструктуре у Граду Ваљеву није задовољавајуће јер је свега 56% градских домаћинстава прикључено на канализационе системе, док је тај проценат код сеоских домаћинстава чак и у приградским зонама симболичан. Највећи индустријски произвођачи отпадних вода су Крушик, Пивара, Нова Србијанка, који располажу постројењима за примарно пречишћавање отпадних вода. Примарно пречишћавање отпадних вода Ваљево на локацији Горић, на низводном изласку из града, са примарним (механичким) и секундарним (био-аерационим) третманом, прихвата воде из канализационог система града и обезбеђује да се, у условима уредног одржавања и

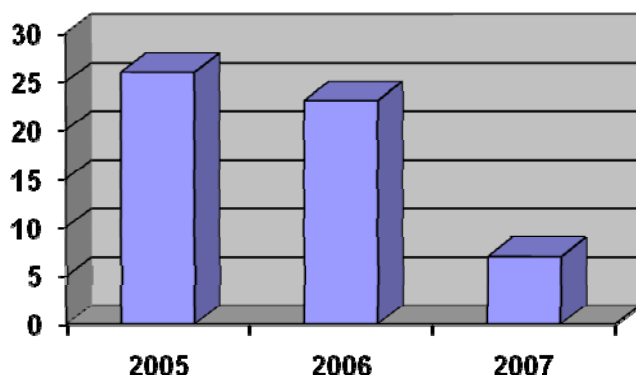
експлоатације система, квалитет воде у Колубари одржава у планираној II класи квалитета.

Индикатор бр. 3.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Животна средина – Ваздух
ИНДИКАТОР: Број дана са лошим квалитетом ваздуха

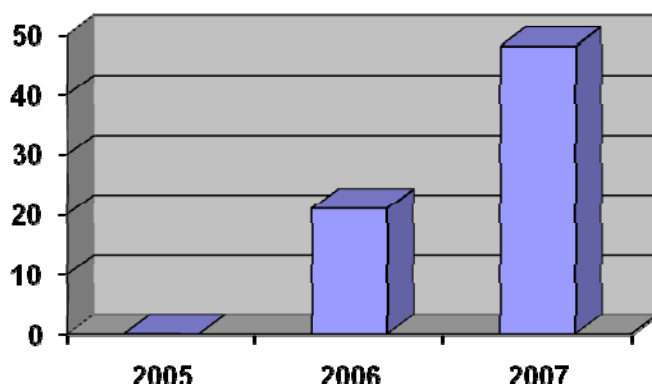
Број дана са лошим квалитетом ваздуха	2005	2006	2007
SO2	26	23	7
NO2	0	21	48
Дим	155	143	79

SO2

Извор података:
Завод за јавно
здравље Ваљево.

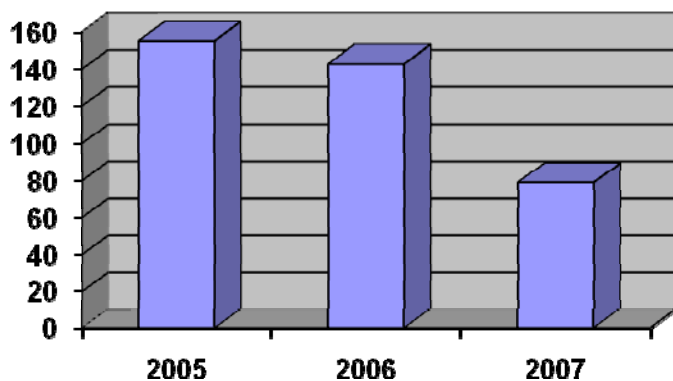
NO2

Напомена:
Мерења се врше
на три места у
граду:

- Центар града (обданиште Звончић)
- Пети пук
- Ново насеље

dim

Коментар

У Граду Ваљеву је зона загађености ваздуха варијабилна како на појединим локацијама, тако и у различитим временским периодима. Према резултатима вишегодишњих мерења појединим локацијама у зимском периоду повремено долази до прекорачења дозвољених концентрација сумпордиоксида, азот оксида и чађи, али број дана повећаног загађења је мањи од норми које преписује Светска здравствена организација. Узрок загађења је вероватно емисија из система грејања и саобраћаја. На основу расположивих података из система мерења Завода за заштиту здравља у Ваљеву показују да је на мерним местима било прекорачења у зимском периоду (новембар-март) и то чађи и сумпордиоксида у 2005 и 2006 години, а азотних оксида у 2007. години.

Индикатор бр. 4.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Животна средина – коришћење земљишта
ИНДИКАТОР: Заштићене области

Заштићене области	Ха	%
Република Србија	518229	5.86
Град	4526.5	5.1

Извор података:

- Републички статистички завод
- Одељење за урбанизам Града Ваљева

Коментар

На територији Града Ваљево заштећена су следећа природна добра:

- **Клисура реке Градац**, предео изузетних одлика који обухвата клисуру реке Градац, са Дегурићком, Краљевом, Високом, Градском и Баћином пећином, површине 1269ха. Овде припада и споменик културе од великог значаја – манастир Ћелије.
- **Петничка пећина**, споменик природе површине 8.10ха. Присутни су подземни крашки облици са специфичним и ретким хидролошким својствима и станиште различитих врста слепих мишева.
- **Црна река**, строги природни резерват површине 60.16ха у катастарској Дивчибаре, на планинском масиву Маљен са мешовитим шумским састојинама.
- **Орахова стабла** стављена су под заштиту као угрожена биљна врста на подручју града.

На основу закона о заштити културних добара, на подручју града Ваљева утврђена су 43 непокретна културна добра и споменика културе од изузетног и великог значаја.

Индикатор бр. 5.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Животна средина – коришћење земљишта
ИНДИКАТОР: Напуштено и загађено земљиште

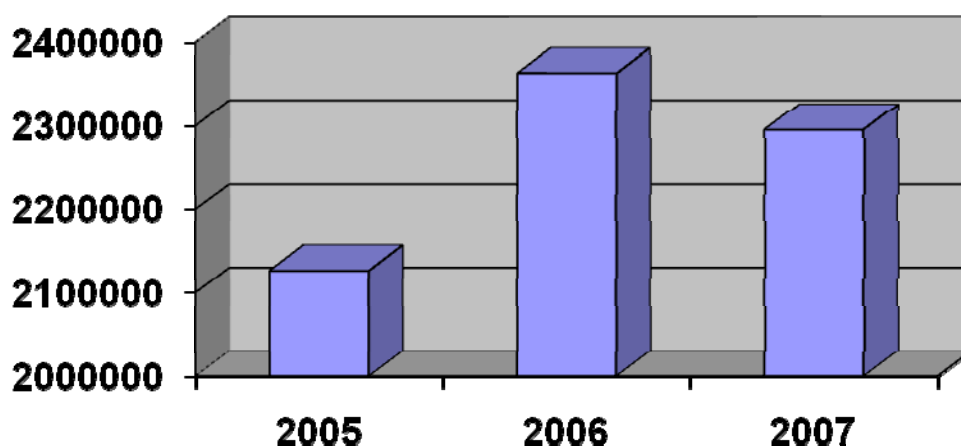
Напуштено и загађено земљиште	Ха	%																		
Република Србија																				
Град																				
<table border="1"> <caption>Датуми из слике: Земљиште у граду</caption> <thead> <tr> <th>Категорија</th> <th>Процент</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Пољопривредно земљиште</td> <td>64%</td> </tr> <tr> <td>Шумско земљиште</td> <td>30%</td> </tr> <tr> <td>Грађевинско земљиште</td> <td>3.8%</td> </tr> <tr> <td>Магистрални путеви</td> <td>0.3%</td> </tr> <tr> <td>Локални путеви</td> <td>0.4%</td> </tr> <tr> <td>Пруга</td> <td>0.1%</td> </tr> <tr> <td>Неплодно земљиште</td> <td>0.1%</td> </tr> <tr> <td>Водно земљиште</td> <td>0.1%</td> </tr> </tbody> </table>			Категорија	Процент	Пољопривредно земљиште	64%	Шумско земљиште	30%	Грађевинско земљиште	3.8%	Магистрални путеви	0.3%	Локални путеви	0.4%	Пруга	0.1%	Неплодно земљиште	0.1%	Водно земљиште	0.1%
Категорија	Процент																			
Пољопривредно земљиште	64%																			
Шумско земљиште	30%																			
Грађевинско земљиште	3.8%																			
Магистрални путеви	0.3%																			
Локални путеви	0.4%																			
Пруга	0.1%																			
Неплодно земљиште	0.1%																			
Водно земљиште	0.1%																			
<ul style="list-style-type: none"> ■ Пољопривредно земљиште ■ Грађевинско земљиште ■ Регионални путеви ■ Пруга ■ Неплодно земљиште ■ Шумско земљиште ■ Магистрални путеви ■ Локални путеви ■ Водно земљиште 																				
<p>Извор података:</p> <ul style="list-style-type: none"> Дирекција за урбанизам и изградњу града Ваљева Републички завод за статистику 																				
<p>Коментар</p> <p>Загађивање земљишта на територији града није присутно у већем обиму, већ само на појединим локалитетима, као што су: градска депонија и дивља сметлишта, гробља, фреквентније саобраћајнице и слично. Са садашњом структуром и обимом пољопривредне производње, употреба вештачких ђубрива и пестицида нису узроци већег загађивања земљишта.</p> <p>Досадашњи начин коришћења земљишта био је условљен, пре свега природним, а затим и друштвеном-економским факторима. Укупна површина подручја обухваћена Просторним планом износи 93.350 ха и према основним категоријама коришћења земљишта састоји се од:</p> <ol style="list-style-type: none"> Пољопривредног земљишта Шумског земљишта Водног земљишта Грађевинског земљишта <p>плодно земљиште заузима површину од 57786 ха што чини 64% укупне територије Града, док је под неплодним земљиштем 922 ха или 1% укупне територије Града. Учешће шумског земљишта у граду је 30%, површине које заузима саобраћајна инфраструктура (путевима и пруга) 980 ха или 1.2%, док грађевинско земљиште заузима 3428 ха или 3.8%.</p>																				

Индикатор бр. 6.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Животна средина – Локални систем превоза
ИНДИКАТОР: Јавни превоз

Јавни превоз	2005	2006	2007
Број путника у локалном путничком саобраћају	2126830	2362870	2294950

Број путника у локалном саобраћају

Извор података:

- Ласта Ваљево
- Еуропа бус

Напомена: Подаци су добијени су на основу броја аутобуса и путних праваца током три претходне године. Подаци нису поуздани и потребна је детаљнија анализа.

Коментар

У граду Ваљевоу се организује градски, приградски и међумесни саобраћај, тако да је готово свако место-село постало саобраћајно повезано са градом Ваљево, а преко њега и са свим крајевима земље.

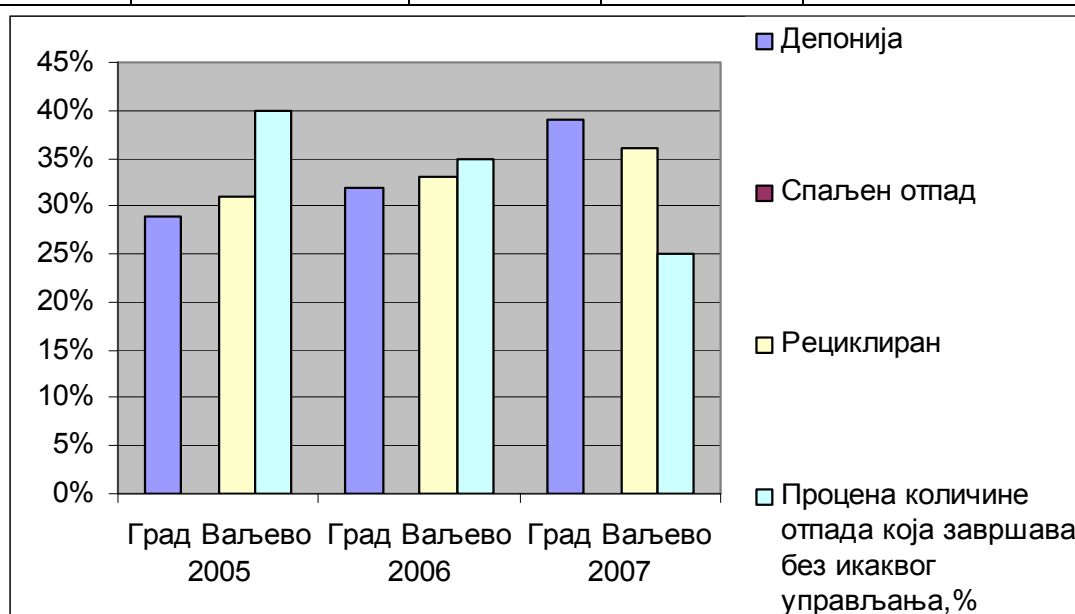
На основу расположивих података добијених од релевантних регистрованих субјеката уочавамо да је број путника у градском, приградском и међумесном саобраћају у свим пратећим годинама мање више перзистентан.

Саобраћајна предузећа на територији града Ваљева су Ласта Ваљево и Еуропа бус.

Индикатор бр. 7.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Животна средина – отпад
ИНДИКАТОР: Општински отпад по врсти одлагања

Градски отпад по врсти одлагања	Депонија, т и %	Спаљен отпад, т и %	Рециклиран, т и %	Процена количине отпада који завршава без икаквог управљања, %
Република Србија 2007	2816000	-	268119	
Град 2005	73000/29%	-	66000/31%	40%
Град 2006	80110/32%	-	70000/33%	35%
Град 2007	98000/39%	-	76000/36%	25%

Извор података:

Јавно комунално предузеће Видрак Ваљево

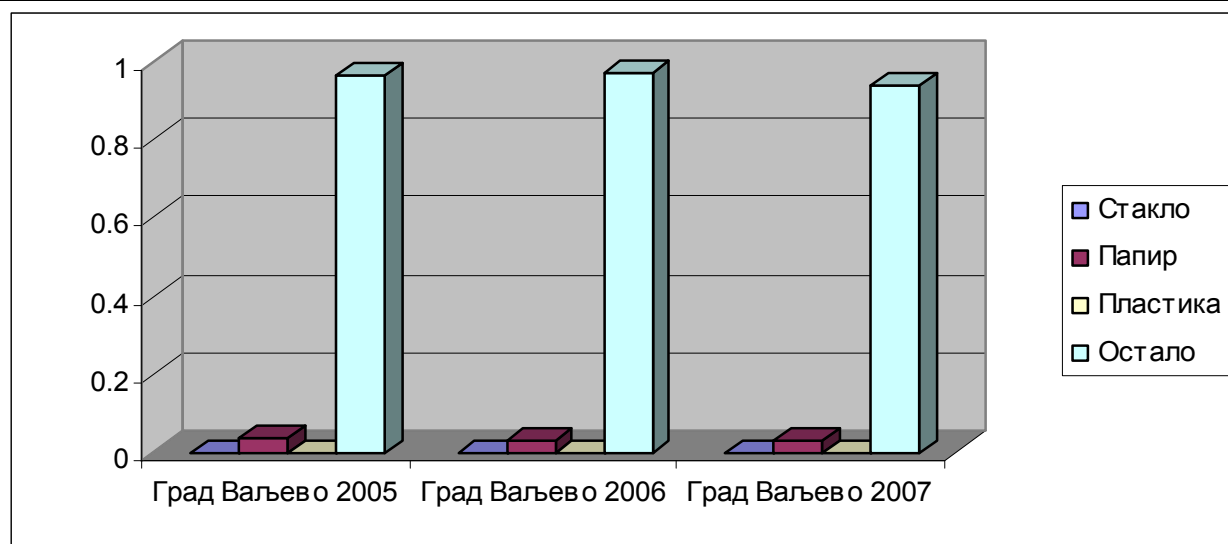
Коментар

Комунални отпад се одлаже на градску депонију. Системом прикупљања комуналног отпада покривено је 95% становништва у Ваљеву, 100% у Дивчибарама, 64% у Дивцима, 27% у В.Каменици и 16% Бранковини. У осталим насељима нема организованог прикупљања комуналног отпада, нити су дефинисане локације за њихово одлагање. Количина комуналног отпада по становнику на дан износи око 1.3кг. Структура отпада је следећа пепео, храна, стакло, папир, пластика. Из приложеног се види да се спаљивање не врши на градској депонији. Поред комуналног у граду доста има и индустријског отпада. У граду Ваљево нису решени проблеми са хемијским и електронским отпадом, као ни отпадом из кланичне индустрије. Проблеми са медицинским отпадом су решени при Медицинском центру Ваљево где се отпад складишти и нешкодљиво уништава. Такође су у граду регистрована укупно 24 радиоактивна громобрана, која представљају радијациони ризик.

Индикатор бр. 8.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Животна средина – отпад
ИНДИКАТОР: Рециклирани отпад

Рециклирани отпад	Укупно, т	Стакло, т и %	Папир, т и %	Пластика, т и %	Остало, т и %
Град 2005	66000	-	2280/3.45%	136.5/0.20%	63583.5/96.3%
Град 2006	70000	-	2100/3%	122/0.17%	67778/96.8
Град 2007	76000	-	2300/3.02%	103/0.13%	73597/94%

Извор података:

- Инос Балкан
- Метва
- Сотлер

Коментар

Мада рециклажа није системски постављена у самом граду Ваљевоу, постоје званично регистрована предузећа која се баве рециклажом.

Индивидуални сакупљачи врше селекцију рециклабилних материјала из отпада ручно, на неорганизован и нехигијенски начин, при чему се углавном издвајају стари папир, метал, акумулатори и цигле (из грађевинског отпада).

Посебан проблем у граду Ваљевоу је постојање «дивљих» сметлишта на којима становници доносе отпад самостално већ дужи низ година, а која нису у надлежности града нити се о њима стара Јавно комунално предузеће.

Из приложеног се види да се стакло не скупља, а да се количине папира и пластике скупљају

у малим количинама, као разлог малог прикупљања су ниске цене наведених врста отпада.

Под осталим се подразумевају количине индустријског отпада (гвожђа, легура, итд.).

Индикатор бр. 9.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Животна средина
ИНДИКАТОР: Потрошња обновљиве енергије по изворима

Укупна потрошња енергије подељена по изворима	Хидро-енергија Kwh	Термо-соларна енергија Kwh	Соларна енергија Kwh	Снага ветра, ветрењаче Kwh	Биомаса Kcal	Геотермална енергија
Република Србија 2007	0	0	0	0	0	0
Град 2005	0	0	0	0	0	0
Град 2006	0	0	0	0	0	0
Град 2007	0	0	0	0	0	0

Коментар

Нема података да се на територији града Ваљева организовано, системски и у значајнијој мери користи било који вид обновљиве енергије.

Према метеоролошким подацима просечна дневна сума дозрачене енергије глобалног сунчевог зрачења на подручју града износи око $3.8\text{kWh}/\text{m}^2$ односно у просеку око $14008\text{kWh}/\text{m}^2$ годишње.

Биомаса се користи највећим делом некомерцијално.

Досадашња геолошка истраживања показала су да се геотермални извори налазе у Петници, Паунама и Доњој Грабовици.

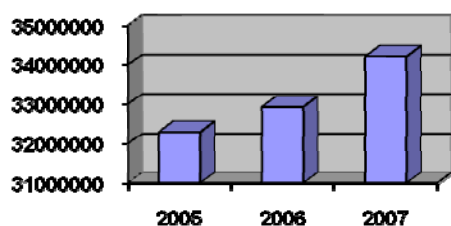
Снага воде се може искористити за градњу малих хидроелектрана.

Индикатор бр. 10.
Циљ бр.
Активност бр.

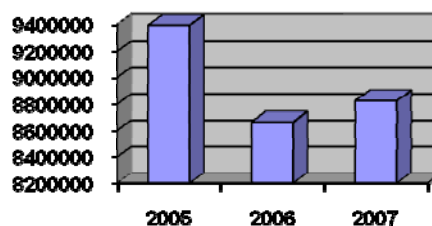
ТЕМА: Животна средина
ИНДИКАТОР: Укупна потрошња енергије подељена по врсти горива

Укупна потрошња енергије подељена по врсти горива	Струја, KW	Бензин, т	Гас, м3	Нафта, т	Дрво, м3	Остало
Република Србија 2007	37785 GWh		2630358		2392387	0
Град 2005	323119682	9391898	95321	11220368	27712	0
Град 2006	329245225	8667261	108445	12617841	22517	0
Град 2007	342274442	8825949	162667	14630493	22531	0

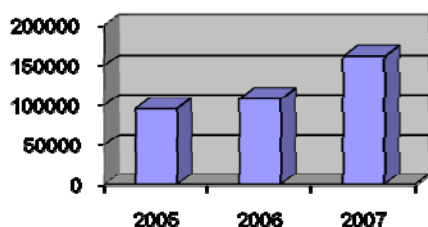
Струја, KW

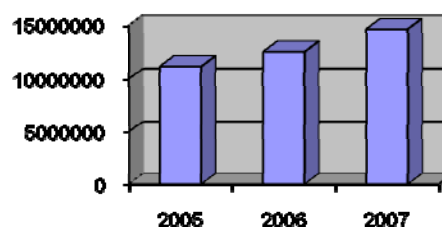
Бензин, т

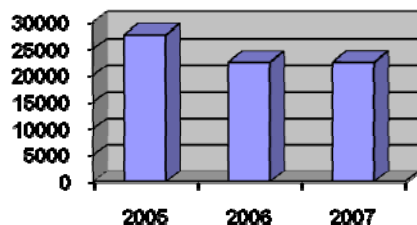
Гас, м3

Нафта, т

Дрво, м3

Извор података:

- Струја – ЕД Ваљево
- Бензин нафта - НИС Југопетрол
- Гас – НИС Југопетрол, Приватне бензиске станице
- Дрво – ЈП „Србијашуме“ Ваљево

Коментар

Подручије града упућено је на снабдевање електричном енергијом и горивом из енергетског система Србије. Електропреносна и дистрибутивна мрежа је развијена и омогућава

снабдевање скоро свих потрошача на подручију града. Ваљево представља значајан електроенергетски чвор и регионални центар у Републици. Као основни извор електричне енергије града служи ТЦ 220/110 кВ снаге 300МВА. Инсталирана снага постојећих трафостаница (110/35,35/10 и 10/0.4 кВ) задовољава садашње потребе потрошача, а напајање из више праваца обезбеђује квалитетно и сигурно снабдевање електричном енергијом град Ваљево. Електрична енергија има стални тренд пораста. Изражени пораст електричне енергије бележи се од 2006. године.

Бензин има тренд смањене продаје. Процена је да се потрошња бензина смањила за 7%, а повећала се потрошња гаса. Гасоводна мрежа није изграђена кроз град Ваљево, па се гас највећим делом троши као погонско гориво у возилима која имају уређаје за гас, а мања количина количина гаса се троши у домаћинствима.

Нафта се највећим делом користи у пољопривредној производњи, док мања количина нафте користи као погонско гориво у аутомобилима, у 2007. године се бележи пораст потрошње нафте.

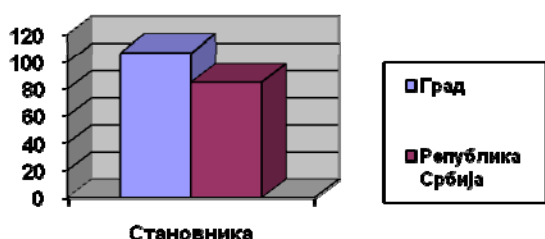
Дрво се користи углавном за огрев, а највећи корисници су сеоска домаћинства, и у знатно мањој мери градска.

Индикатор бр. 11
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Становништво
ИНДИКАТОР: Густина насељености

Опис	Врој становника - попис 2002.	Ровршина у km ²	Густина насељености у 2002. - бр. становника по 1 km ²
Република Србија	7.498.001	88.361	85
Град	96.761	905	107

Густина насељености у 2002. - бр. Становника по 1 km

Извор података: Републички Завод за статистику, публикација – годишњак Општине у Републици Србији

Коментар:

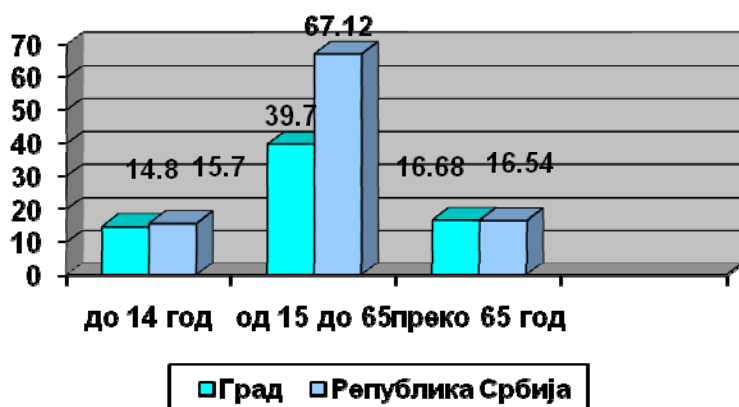
Из наведених података може се видети да је густина насељености на територији Града Ваљева за 80% већа него на територији Републике Србије. У односу на град у целини, подручје града Ваљева са својим приградским насељима бележи знатно интензивнији пораст броја становника. Број становника се у периоду 1948-2002. године у граду Ваљеву повећавао по просечној годишњој стопи од 21,8‰ (индекс 386,1), у приградским насељима по стопи од 6,4‰ (индекс 142,1), а у општини по стопи од 5,8‰ (индекс 137,3). И у последњем међупописном периоду, иако се становништво града бројчано смањило, град и приградска насеља бележе пораст (просечна годишња стопа раста у граду 3,1‰ и 3,3‰ у приградским насељима). Наиме, у градском насељу и приградској зони 1948. године је живело око 32% становништва општине, 1971. год. око 55%, а 2002. год. 73%.

Индикатор бр. 12.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Становништво
ИНДИКАТОР: Становништво према старости

Категорија	Град Ваљево	РС
Укупно становништво	96761	7498001
Становништво до 14 година старости	14326	1176770
Становништво од 15 до 65 година старости	38419	5032805
Становништво преко 65 година старости	16142	1240505
Учешће становништва до 14 година старости (%)	14.80	15.70
Учешће становништва од 15 до 65 година старости (%)	39.70	67.12
Учешће становништва преко 65 година старости (%)	16.68	16.54

Процент становништва према старости

Извор података:
Републички Завод
за статистику,
публикација –
годишњак
Општине у
Републици Србији

Коментар

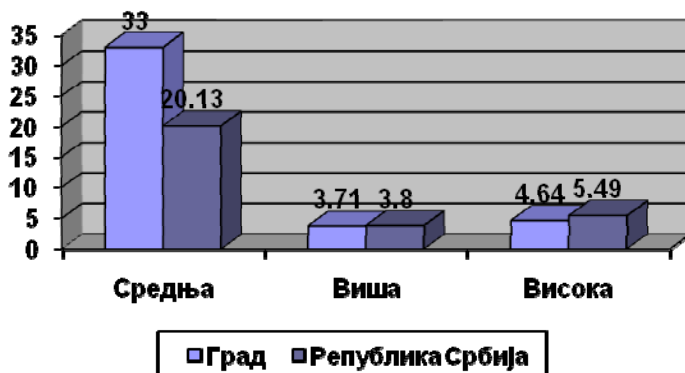
У погледу старосног састава младо становништво (до 14 година) заступљено је са 14.8%, млађе и средовечно становништво све до 65 године живота заступљено је 39.7%, старије становништво преко 65 година заступљено је 16.68%, тако да је сваки шести становник града старији од 65 година. У селима је однос становништва до 19 година старости и становништва преко 65 година 18.1% : 26.3%. Сумарно, сва насеља су прешла праг демографске старости, односно нема насеља у коме је просечна старост испод 35 година. Преко половине насеља (55 од 78) је у стадијуму најдубље демографске старости (просечна старост преко 43 године), 11 је у стадијуму дубоке демографске старости (40-43 године), а свега 12 (град Ваљево, 9 приградских насеља и 2 сеоска насеља) у стадијуму демографске старости (35-39).

Индикатор бр. 13.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Становништво
ИНДИКАТОР: Удео становника са завршеном средњом, вишом и високом школом

Категорија	Град Ваљево	РС
Укупно становништво	96761	7498001
Становништво са средњом школом	31940	1509462
Становништво са вишом школом	3594	285056
Становништво са високом школом	4491	411944
% становништва са средњом школом	33	20.13
% становништва са вишом школом	3.71	3.80
% становништва са високом школом	4.64	5.49

Процент учешћа становништва према стручној спреми

Извор података:
Статистички годишњак,
Општине у Србији, 2003.
године

Коментар:

Упоредјујући проценат учешћа становништва према стручној спреми са Републиком Србијом видимо да средња стручна спрема је изнад Републичког просека, овакво стање се може протумачити са постојањем шест средњих школа у граду док виша и висока спрема су нешто испод Републичког

просека. Овде не треба изгубити из вида чињеницу да велики број ученика одлази у велике центре где наставља више и високо школовање, а по завршеним студијама се не враћа у град Ваљево.

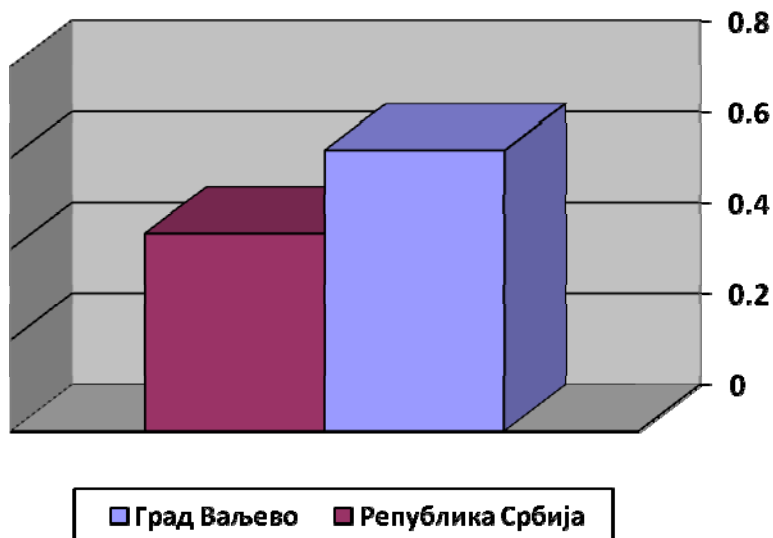
Образовна структура укупног становништва је неповољна, без школске спреме и с непотпуним основним образовањем је око 20% становништва (у градским 11%, приградским 28% и у сеоским насељима 53%). Становништво са вишим и високим образовањем концентрисано је у градском центру, где један на 7 одраслих становника има више или високо образовање, док у приградским насељима овај однос износи 22, а у сеоским насељима 56.

Индикатор бр. 14.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Индикатори услова живота и благостања
ИНДИКАТОР: Дужина путева у km по km²

Опис	Дужина путева у km ²	Површина km ²	Дужина путева у km по km ²
Република Србија	38436	88361	0.435
Град	558	905	0.617

Дужина путева у км по км²

■ Град Ваљево ■ Република Србија

Извор података:

Статистички годишњак, Општине у Србији, 2008. године

Коментар

Укупна дужина основне путне мреже износи 558 км, од чега магистралних 99 км (19%), регионалних 201 км (35.5%) и локалних путева 258км (46.5%).Дужина остале путне мреже (улица у насељима, некатегорисаних и шумских путева) износи 420 км. Дужина и густина путне мреже скоро су двоструко веће од просека за Републику.Обим саобраћаја на магистралним путевима је последњих неколико година у сталном порасту нарочито на

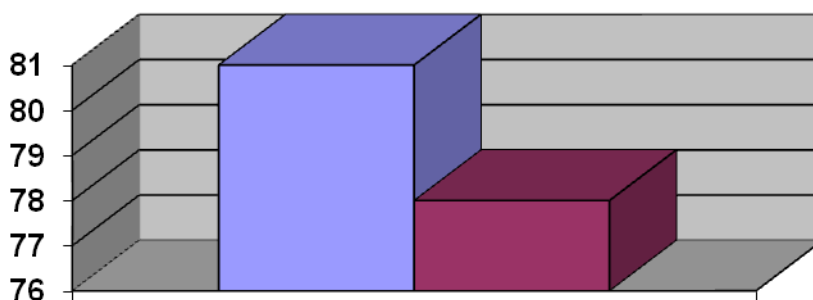
деоницама ка граду. Степен моторизације изнад просека за Републику, посебно у граду, док је мањи али задовољавајући на сеоском подручју.

Индикатор бр. 15.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Квалитет живота
ИНДИКАТОР: % домаћинства са сигурним приступом води за пиће

Општина	Укупан број домаћинства	Број домаћинства прикључених на водовод	% домаћинства са сигурним приступом води за пиће
Република Србија	2521190	1986259	78%
Град Ваљево	33081	26879	81%

Процент домаћинства са сигурним приступом води за пиће

■ Град ■ Република Србија

Извор података

Републички Завод за статистику, публикација – годишњак Општине у Републици Србији.

• ЈКП „Водовод Ваљево“

Коментар

На подручију града се налази врло значајно извориште воде на коме темеље два велика система:

Регионални Колубарски систем за обезбеђење воде највишег квалитета, за снабдевање водом насеља и оних индустрија које троше воду квалитета воде за пиће, Колубарски речни систем, за обезбеђење воде за технолошке потребе и наводњавање, као и заштита квалитета вода.

Све веће потребе града и околине водом за пиће, наметнули су као приоритет изградњу фабрике воде на Пећини (ППВ „Пећина“) где се врши третман пречишћавања воде из три извора:

▪ Река Градац

- Извор Пакље
 - Акумулационо језеро „Стубо-Ровни”(брана у изградњи)
- Врло важну делатност у водоснабдевању града и околних насеља обавља ЈКП Водовод-Ваљево, где опрема и уређаји прате савремену технологију пречишћавања воде.

Водоводна мрежа

Прикључено укупно 26879 станова и домаћинстава (покривеност 81%) и прикључено 1090 правних лица

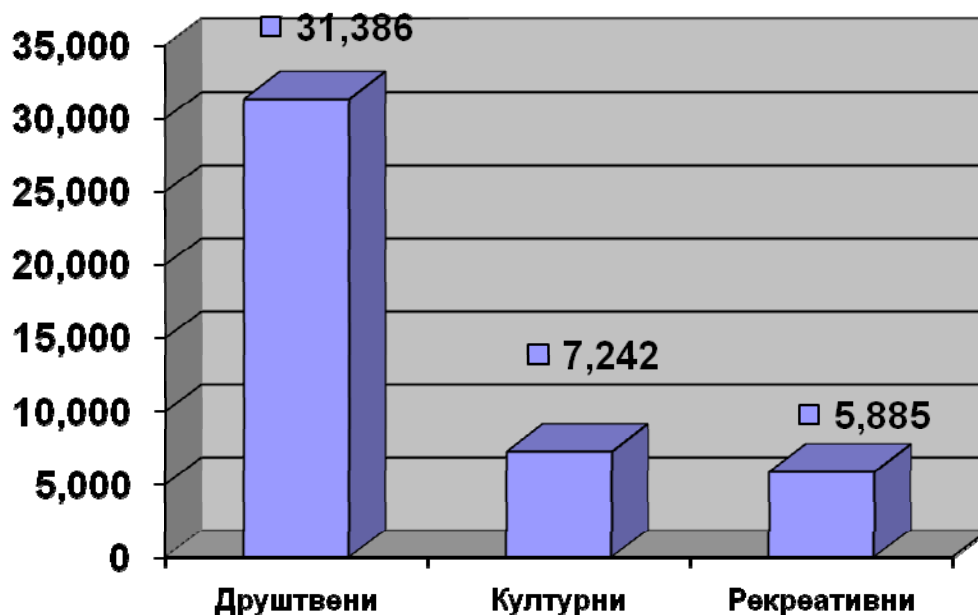
- У сеоским насељима се снабдевање водом углавном врши преко бунара.
 - Годишња производња воде 4826674 м³ (600 л/с)

Индикатор бр. 16.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Квалитет живота
ИНДИКАТОР: Број становника на један објекат друштвених, културних, рекреативних активности

Град	Укупан број становника	Број друштвене објекта	Број културних објекта	Број објекта за рекреацију	Број станова на један друшт. објекат	Број станова на један објекат културе	Број станова на један рекр. објекат
Град	96.761	3	13	16	31.386	7.242	5.885

Број становника на један објекат друштвених, културних, рекреативних активности

■ Број становника на један објекат у Граду Ваљево

Извор података:

Републички Завод за статистику, публикација – годишњак Општине у Републици Србији.

- Подаци одељења за друштвене делатности Града.

Коментар:

Укупан број становника према проценама републичког завода за статистику за 2007. годину.- статистички годишњак по општинама.

ДРУШТВЕНИ ОБЈЕКТИ:

У друштвене објекте су рачунати: Дом културе, Омладински центар, Библиотека (3)

КУЛТУРНИ ОБЈЕКТИ:

У културне објекте су рачунати: Народни музеј Ваљево, Муселимов конак, Кула Ненадовића, Галерија Народног музеја, Модерна галерија Ваљево, ИУС Радован Трнавац Мића, Галерија 34, Биоскоп, Завод за заштиту споменика културе, Историјски архив (13).

РЕКРЕАТИВНИ ОБЈЕКТИ:

У објекте за рекреацију су рачунати: Четири фудбалска стадиона (Пети пук, Крушик, Пећина, ЗСК), (4)

Комплекс пливалишта и базена у Петници, (1); Две дворане (Хала спортова, и Центар Партизан) (2);

Комплекс тениских терена у парку Пећина (1);Кошаркашки терен у парку Пећина (1);Терен за мали фудбал у парку Пећина под балоном (1);Кошаркашки терен „СТУДЕНТ“ (1);Кошаркашки терен „БОЛНИЧКИ БЛОК“ (1);

Терен за мале спортове на „Иверку“ (1);Кошаркашки терени на Петом пуку (1);Терен за мали фудбал у Насељу

Ослободиоци Ваљева (1);Комплекс терена на Дивчибарама (1)

Укупно: (16)

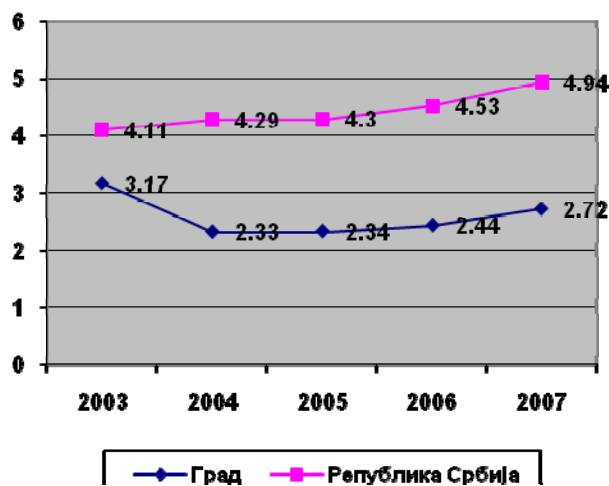
У рекреативне објекте нису рачунати терени и игралишта у оквиру основних и средњих школа, као ни спортски терени и игралишта по селима.

Индикатор бр. 17.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Квалитет живота
ИНДИКАТОР: Учешће корисника социјалне заштите у укупном становништву (%)

Година	Укупан број становника		Број корисника социјалне заштите		Остварено учешће (%)	
	РС	Град	РС	Град	РС	Град
2003.	7498001	96300	308704	3050	4.11	3.17
2004.	7463157	95857	320281	2231	4.29	2.33
2005.	7440769	95353	320277	2231	4.30	2.34
2006.	7411569	94752	335746	2309	4.53	2.44
2007.	7381579	94157	364750	2557	4.94	2.72

Учешће корисника социјалне заштите у укупном становништву

Извор података:
Републички завод за статистику –
Годишњак, „Општине у Србији, 2004-
2008. године
Фонд за социјално осигурање

Напомена:
За кориснике социјалне заштите: укупно
и малолетна и пунолетна лица
корисници заштите.
За 2003. годину нису обухваћени подаци
за Косово и Метохију.

Коментар:

Број корисника социјалне заштите у граду Ваљеву је био највећи 2003. године (3.050 лица), а најмањи 2006. године (3.005 лица). У 2005. и 2006. години се бележи пад броја корисника социјалне заштите, међутим у 2007. години се број корисника социјалне заштите поново повећава.

За разлику од града Ваљева, број корисника социјалне заштите на нивоу Републике се у периоду 2003-2007. године константно повећава.

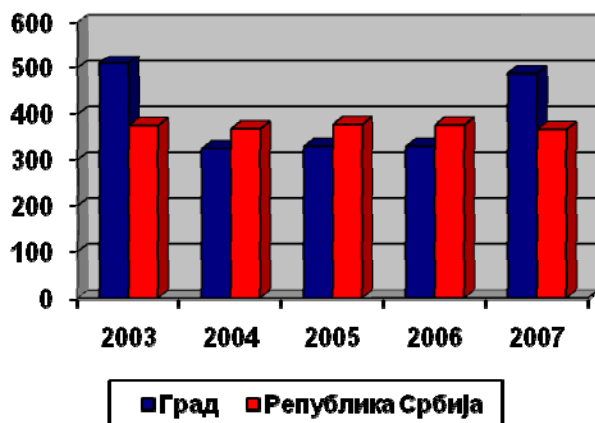
Такође, удео корисника социјалне заштите у укупном проценту становништва је знатно нижи у граду Ваљеву (2.72-3.17%) у односу на просек Републике Србије.

Индикатор бр.
18.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Квалитет живота
ИНДИКАТОР: Број становника на једног лекара

Година	Укупан број становника		Укупан број лекара		Број становника на једног лекара	
	РС	Општина	РС	Општина	РС	Општина
2003	7498001	96300	20039	302	376	511
2004	7463157	95857	20211	293	369	327
2005	7440769	95353	19685	287	378	332
2006	7411569	94752	19644	285	377	332
2007	7381579	94157	20066	299	368	488

Број становника на једног лекара

Извор података:
Републички завод за статистику – Годишњак, „Општине у Србији“, 2004-2008. године

Напомена
За укупан број становника коришћен процењен број становника из статистичких годишњака.

Коментар

Организација објеката примарне здравствене заштите се заснива на Дому здравља у Ваљеву и амбулантама у мрежи насеља на руралном подручју града.

У самом граду се налази регионална Болница „Др Миша Пантић“ као и Завод за јавно здравље. Здравствене услуге пружају приватне амбулатне и поликлинике.

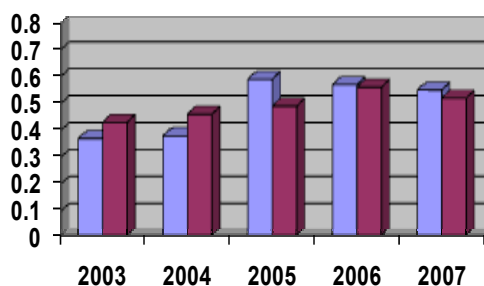
Према наведеним подацима број становника на једног лекара се у периоду 2004-2006. године није значајно мењао и варира у односу 327-332 становника/лекару, док је у 2003. години износио 511 становника/лекару а у 2007. години 488 становника/лекару. Сличан однос броја становника на једног лекара има и Република Србија (369-378 становника на једног лекара).

Индикатор бр.19.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Квалитет живота
ИНДИКАТОР: Учешће правоснажно осуђених лица према месту извршења кривичног дела у укупном становништву

Година	Укупан број становника		Број осуђених лица према месту извршења кривичног дела		Учешће правоснажно осуђених лица према месту извршења кривичног дела у укупном становништву	
	РС	Град	РС	Град	РС	Град
2003	7.532.613	96.599	33.017	362	0,43	0,37
2004	7.463.157	95.857	34.239	370	0,46	0,38
2005	7.440.769	95.353	36.901	565	0,49	0,59
2006	7.411.569	94.752	41.422	541	0,56	0,57
2007	7.381.579	94.157	38.694	521	0,52	0,55

Учешће правоснажно осуђених лица према месту извршења кривичног дела у укупном становништву

Град Ваљево Република Србија

Извор података:

Републички завод за статистику – Годишњак, „Општине у Србији“, 2004-2008. године

Коментар:

Из наведених података евидентно је да у Граду Ваљево број ових лица од 2005-2007 већи него што је републички просек. У 2007. години нпр. на нивоу Републике Србије долази до пада у броју осуђених лица у односу на 2006. годину, док на нивоу Града Ваљево долази до пораста броја осуђених лица у истом периоду. Могући узроци оваквог

стања могу бити миграције ка територији Града Ваљева, подизање нивоа безбедности од стране МУП-а, као и ажурнији рад правосудних органа.

Индикатор бр. 20.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Економски развој
ИНДИКАТОР: Економски агрегат - Степен развијености општине

Извор података :Уредба Владе Републике Србије о критеријумима и индикаторима за одређивање нивоа развијености јединица локалне самоуправе у Републици Србији са листом локалних самоуправа подељених у групе, Службени гласник РС 120/09.

Коментар

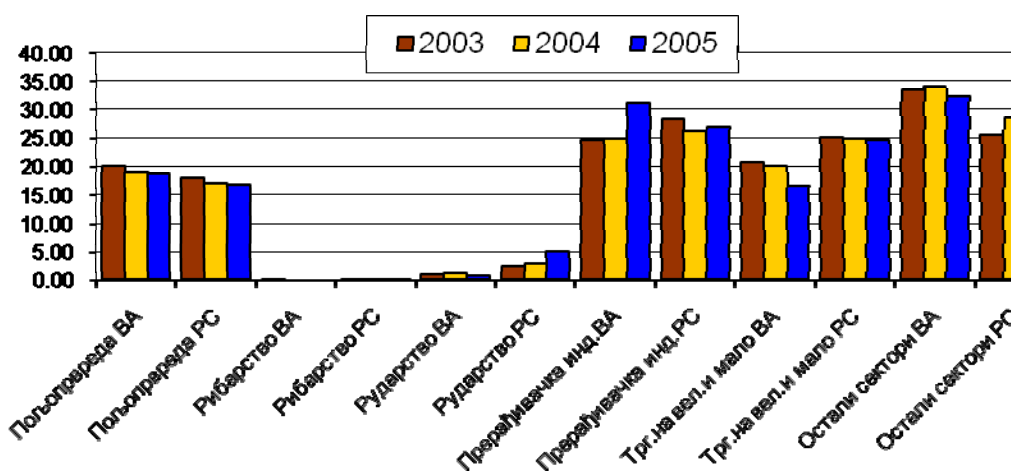
Град Ваљево се налази у групи средње развијених градова у Републици Србији. Национални доходак у граду Ваљевоу има тренд раста у посматраном периоду.

Индикатор бр. 21
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Економски развој
ИНДИКАТОР: Структура националног доходака по делатностима

Година	Удео пољопривреде у % у националном дохотку		Удео рибарства у % у националном дохотку		Удео рударства у % у националном дохотку		Удео прерађивачке индустрије у % у националном дохотку		Удео трговине на велико и мало у % у националном дохотку		Удео других сектора у % у националном дохотку	
	РС	Град	РС	Град	РС	Град	РС	Град	РС	Град	РС	Град
2003.	18,20	20,18	0,04	0,01	2,58	0,94	28,55	24,54	25,07	20,69	25,56	33,64
2004.	17,26	19,80	0,03	0,00	3,01	1,15	26,18	24,76	24,74	20,16	28,78	34,13
2005.	16,98	18,66	0,04	0,00	4,95	0,81	27,00	31,17	24,70	16,78	26,33	32,58

Структура националног дохотка по делатностима

Извор података :Републички завод за статистику – Годишњак, „Општине у Србији“, 2006. година

Коментар

Избор делатности је вршен првенствено имајући у виду оне које највише ушествују у структури народног дохотка на нивоу града Ваљева. У структури народног дохотка на нивоу града Ваљева највећи удео имају следеће делатности: прерађивачка индустрија, трговина, пољопривреда, саобраћај, складиштење и везе, грађевинарство и некретнине.

Наведене делатности у табели збирно учествују у структури народног дохотка града Ваљева са 83.2%. Наведене делатности чине највећу структуру народног дохотка и на нивоу Републике, односно представљају 90,7% народног дохотка Републике.

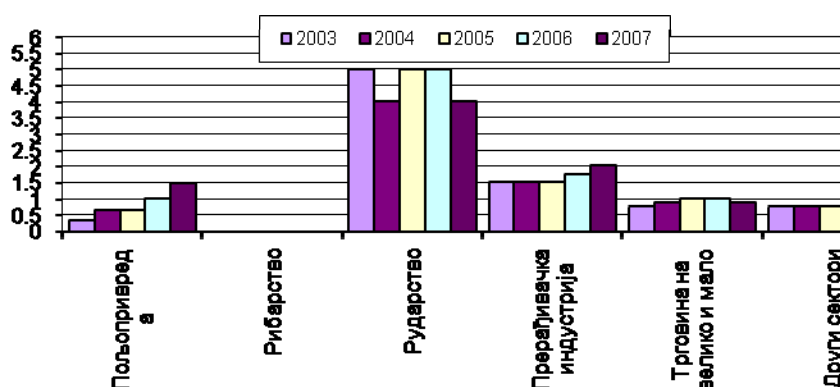
Интересантан је податак да само прерађивачка индустрија, трговина и пољопривреда представљају скоро 80% народног дохотка у Ваљеву. Такође интересантан податак је да прерађивачка индустрија представља преко 50% народног дохотка града Ваљева.

Индикатор бр. 22.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Економски развој
ИНДИКАТОР: Локацијски коефицијент запошљавања

Локацијски квоцијент запошљавања / Година	Пољопривреда	Рибарство	Рударство	Прерађивачка индустрија	Трговина на велико и мало	Други сектори
2003.	0,33	0	5	1,52	0,77	0,79
2004	0,66	0	4	1,52	0,9	0,79
2005	0,66	0	5	1,54	1	0,76
2006	1	0	5	1,75	1	0,72
2007	1,5	0	4	2,05	0,88	0,66

Локацијски коефицијент запошљавања

Извор података :Републички завод за статистику – Годишњак, „Општине у Србији“, 2004-2008. године

Коментар:

Из дијаграма се јасно види велико учешће рударства, прерађивачке индустрије, пољопривреде и зависност економског система града и општине од

њих. Овако висок локацијски коефицијент запошљавања за област рударства, пољопривреде и прерађивачкој индустрији може се правдати великим бројем запослених, у односу на укупну запосленост на територији Колубарског округа.

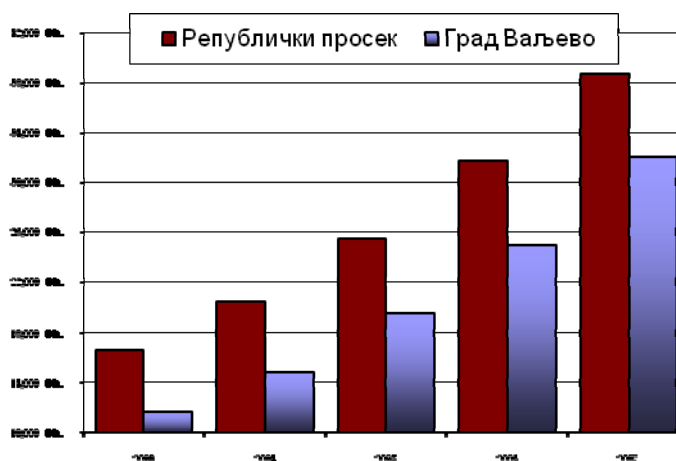
Запосленост у региону се односи на територију Колубарског округа.

Индикатор бр. 23.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Економски развој
ИНДИКАТОР: Бруто зарада

Просечна бруто зарада, РСД	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.
Република Србија	16.612	20.555	25.514	31.745	38.744
Град	11.762	14.875	19.631	24.992	32.061

Просечна бруто зарада

Извор података:
Републички завод за статистику – Годишњак,
„Општине у Србији, 2004-2008.
године

Коментар:

Вредност бруто зарада на територији Града Ваљева се повећава у перипду 2003-2007. године. Просечна бруто зарада се у граду Ваљево у периоду 2003-2007. године повећала са 11.762,00 на 32.061,00 РСД.

У посматраном периоду се бележе нешто веће бруто зараде на нивоу Републике у односу на град Ваљево. Све разлике су нешто значајније у 2006. и 2007. години.

Охрабрујући је, међутим, податак да се број незапослених лица (један од фактора који може утицати на промену износа бруто зараде) смањило у 2007. години, док је број запослених незнатно већи у односу на претходне године.

Индикатор бр. 24.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Економски развој
ИНДИКАТОР: Површина пословног простора на 1000 становника
изграђена претходне године

Коментар

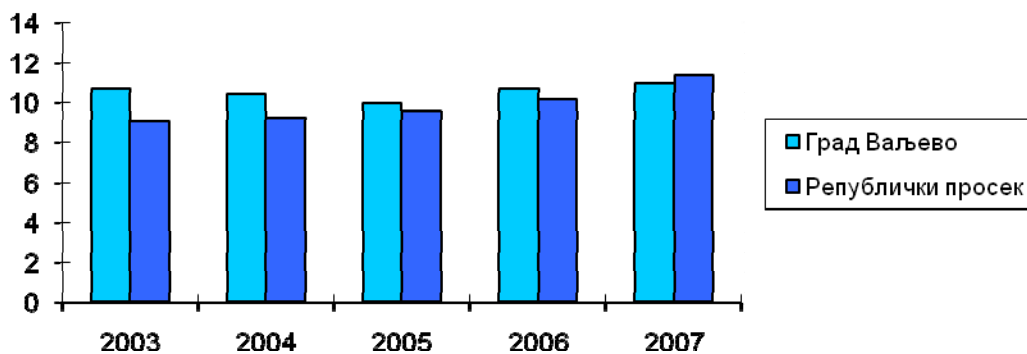
Површина пословног простора се не води у званичној статистици Републике Србије, нити се налази у евиденцији Града тако да није могуће одредити вредност овог коефицијента.

Индикатор бр. 25.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Економски развој
ИНДИКАТОР: Нето број нових предузећа на 1000
предузећа

Бр. регистрованих привредних субјеката на 1000 становника	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.
Република Србија	9,08	9,26	9,58	10,17	11,39
Град	10,77	10,43	9,98	10,76	11,03

Број регистрованих привредних субјеката на 1000 становника

Извор података: Подаци о броју предузећа у Граду Ваљевоу су добијени од Одсека за локални економски развој, док су подаци о броју предузећа у Србији добијени од АПР.

Напомена: Податке о броју регистрованих привредних субјеката не води Градска Управа, нити се ови подаци приказују у званичној статистици Републике Србије већ у АПР.

Коментар:

Подаци о броју предузећа на територији града по датим годинама су добијени из базе података Одсека за локални економски развој. У обзир нису узимани предузетници, већ само привредна друштва.

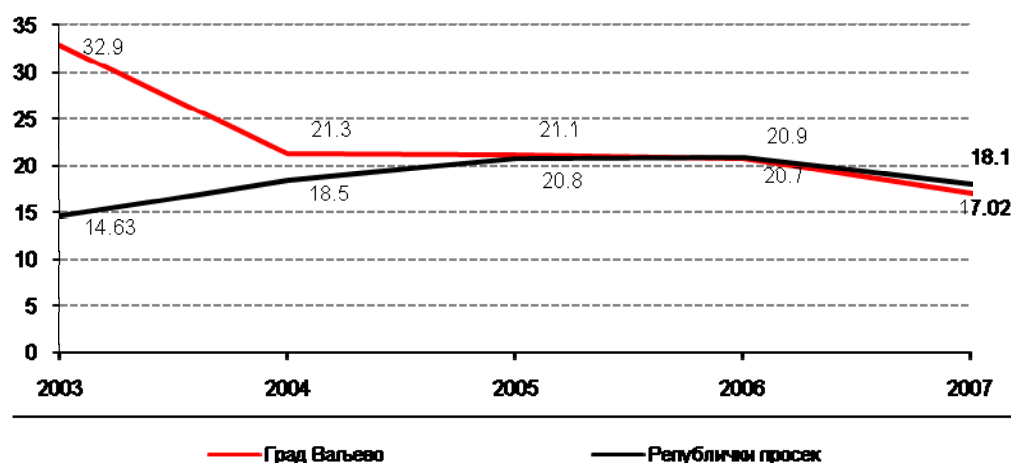
Подаци о броју предузећа у Републици Србији по датим годинама су пронађени на сајту Привредне коморе Србије. Дошло је до промене методологије евидентирања привредних субјеката 2006 године тако да се поставља питање упоредивости и валидности ових података.

Индикатор бр. 26.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Економски развој
ИНДИКАТОР: Укупна активност, стопа запослености и незапослености

Стопа незапослености	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.
Република Србија	14,63	18,50	20,80	20,90	18,10
Град	32,90	21,30	21,10	20,7	17,02

Стопа незапослености

Извор података:
Републички завод за статистику-Годишњак, „Општине у Србији“, 2004-2008. године

Напомене

Број активног становништва и број становништва старог 15 и више година је узет по попису из 2002. године, незапослених лица је за сваку конкретну годину (2003., 2004., 2005., 2006., 2007.).

Стопа активности није урађена обзиром да се могу користити само подаци за 2002. годину.

Коментар:

На нивоу града Ваљева стопа незапослености је у континуитету, од 2003. до 2007. године, већа од стопе незапослености на републичком нивоу.

Највећа стопа незапослености се бележи у 2003. и 2004. години.

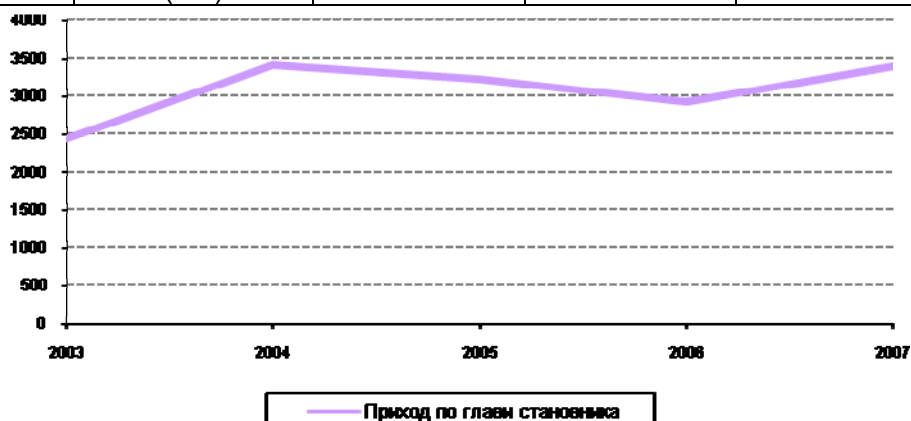
Стопа незапослености на нивоу града Ваљева је приметно опала у 2007. години (17.02) у поређењу са претходним годинама.

На нивоу града Ваљева стопа запослености је у континуитету, од 2003. – 2007. године, мања од стопе запослености на републичком нивоу. Највећа разлика у односу на Републички просек је установљена 2003. године и износила је 14.63 поена.

Индикатор бр. 27.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Економски развој
ИНДИКАТОР: Фискални капацитет општине – Остварење изворних прихода (фискалних облика) по глави становника

		2003.	2004.	2005.	2006.	2007.
1	Укупно остварење фискалних облика изворних прихода	236211729	330613380	312058568	284112305	328302886
2	Број становника	96761	96761	96761	96761	96761
3	Приход по глави становника (1/2)	2442	3416.80	3225	2936	3392.92

Извор података:
Општинска Управа,
Града Ваљево, 2009.
година

Коментар:

Град Ваљево се карактерише релативно високим приходом и буџетом, који се у значајној мери остварује из сопствених изворних прихода.
Удео остварених сопствених прихода је знатно већи у односу на највећи број општина у Србији.
Фискални капацитет општине има тренд линеарног повећања у периоду 2003-2007. године. У периоду 2003-2007. године се приход по становнику повећао 8 пута.

Индикатор бр. 28.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Економски развој
ИНДИКАТОР: Степен задужености општине

		2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
1	Остварење или процена остварења ТЕКУЋИХ прихода буџета за посматрану буџетску годину	1900000000	1746597338	1825194218	1907327957	1993157716
2.1	15% остварења или процене остварења текућих прихода буџета за посматрану буџетску годину (1 X 15 / 100)	285000000	261989600.70	273779132.70	286099193.55	298973657.40
2.2	Износ главнице и камате који доспева у посматраној години	21097439.52	25051898.60	24366915.10	51728028.29	48895720.63
2.3	РАСПОЛОЖИВА СРЕДСТВА У АПСОЛУТНОМ ИЗНОСУ (2.1 – 2.2)	263902560.48	236937702.10	249412217.60	234371165.26	250077936.77
2.4	РАСПОЛОЖИВА СРЕДСТВА У РЕЛАТИВНОМ ИЗНОСУ - % УКУПНИХ ТЕКУЋИХ ПРИХОДА БУЏЕТА (2.3 / 1 X 100)	13.89%	13.57%	13.66%	12.29%	12.55%
3.1	50% остварења или процене остварења текућих прихода буџета за посматрану буџетску годину (1 X 50 / 100)	950000000	848246770.40	888230193.90	901935950.21	947683137.37
3.2	Укупан износ неизмиреног дугорочног задужења буџета општине или града за капиталне инвестиционе	285000000	261989600.70	273779132.70	286099193.55	298973657.40

	расходе					
3.3	РАСПОЛОЖИВА СРЕДСТВА У АПСОЛУТНОМ ИЗНОСУ (3.1 – 3.2)	21097439.52	25051898.60	24366915.10	51728028.29	48895720.63
3.4	РАСПОЛОЖИВА СРЕДСТВА У РЕЛАТИВНОМ ИЗНОСУ - % УКУПНИХ ТЕКУЋИХ ПРИХОДА БУЏЕТА (3.3 / 1 X 100)	263902560.48	236937702.10	249412217.60	234371165.26	250077936.77

Извор података:

План буџета Града Ваљева за 2009.
Градска Управа, Ваљево, 2009. година

Коментар:

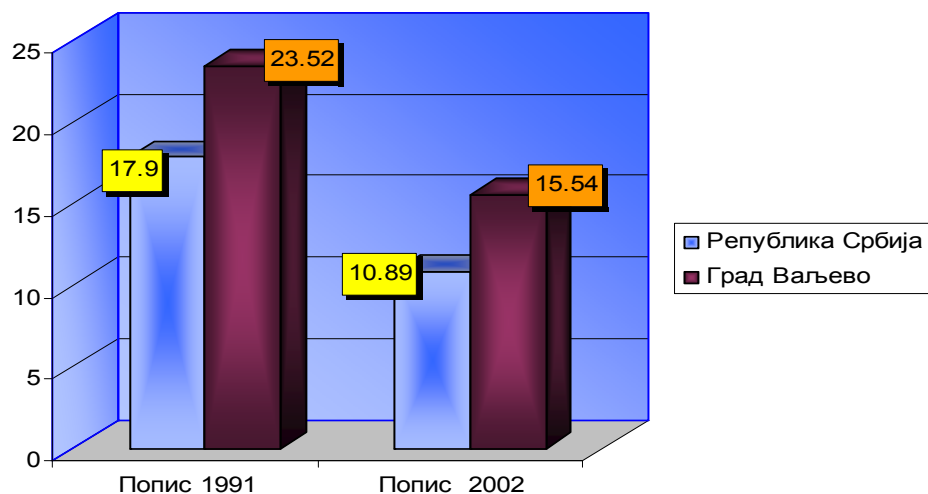
Град није кредитно презадужен и не планира се задужење у будућем периоду.
Финансијска ситуација у Граду и пуњење буџета се одвија у планираним оквирима већ дужи
низ година.

Депоноване буџетских средстава у банке се врши само по виђењу, да би могла да се
“активирају“ у зависности од хитности обављања појединих активности.

**Индикатор бр. 29.
Циљ бр.
Активност бр.**

**ТЕМА: Пољопривреда
ИНДИКАТОР: Процент
пољопривредног становништва у
односу на укупан број становника**

Процент пољопривредног становништва у односу на укупан број становника	Попис 1991	Попис 2002
Република Србија	17.9	10.89
Град Ваљево	23.52	15.54

Извор података:
Републички завод
за статистику

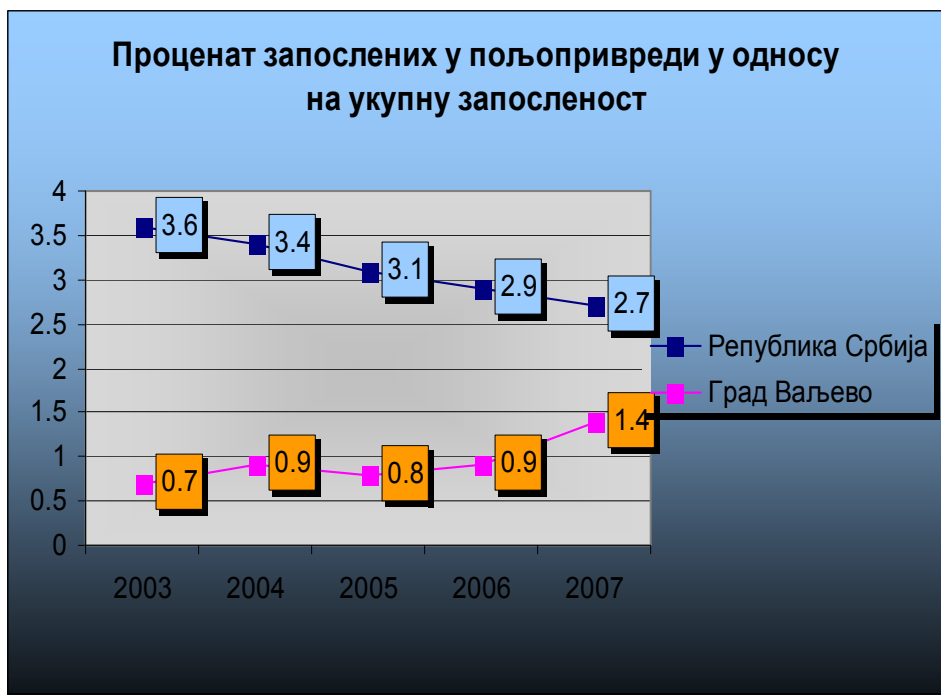
Коментар

По пописима из 1991. и 2002. године проценат пољопривредног становништва у односу на укупан број је у граду Ваљево изнад процента са државног нивоа и посебно је та разлика видљива из пописа 1991. године.

Индикатор бр. 30.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Пољопривреда
ИНДИКАТОР: Процент запослених у пољопривреди у односу на укупну запосленост

Процент запослених у пољопривреди у односу на укупну запосленост	2003	2004	2005	2006	2007
Република Србија	3.6	3.4	3.1	2.9	2.7
Град Ваљево	0.7	0.9	0.8	0.9	1.4

Извор података:
Републички завод
за статистику

Коментар

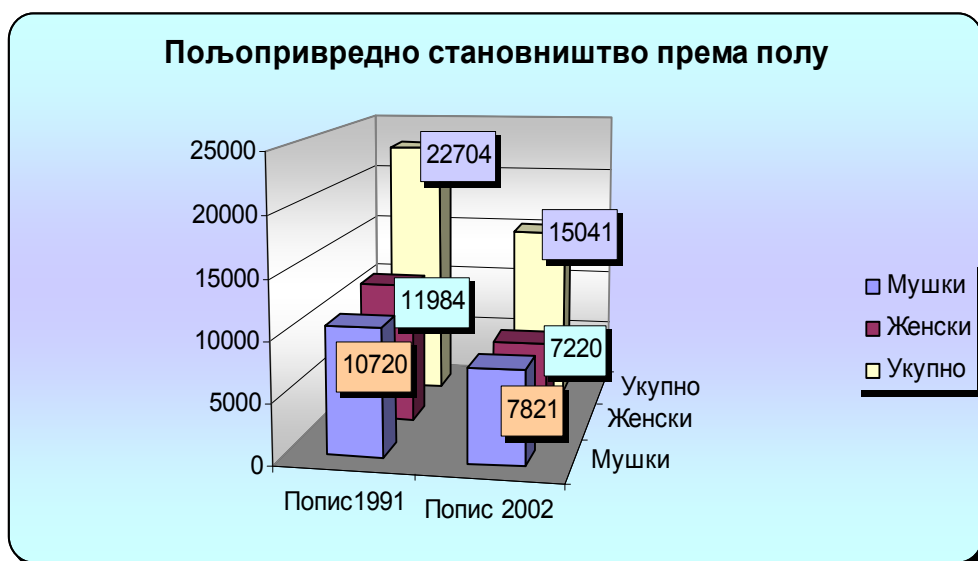
Представљени подаци показују да број запослених са територије града Ваљева, у пољопривреди, у односу на укупну запосленост на територији града Ваљева приказују повећање запослености у пољопривреди и зависност становништва града од пољопривредне делатности. Посматрани државни проценат запослености у пољопривреди у односу на укупну запосленост видимо да се смањује.

Индикатор бр. 31.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Пољопривреда
ИНДИКАТОР: Пољопривредно
становништво према полу

Пољопривредно становништво према полу	Попис 1991	Попис 2002

Мушки	10720	7821
Женски	11984	7220
Укупно	22704	15041

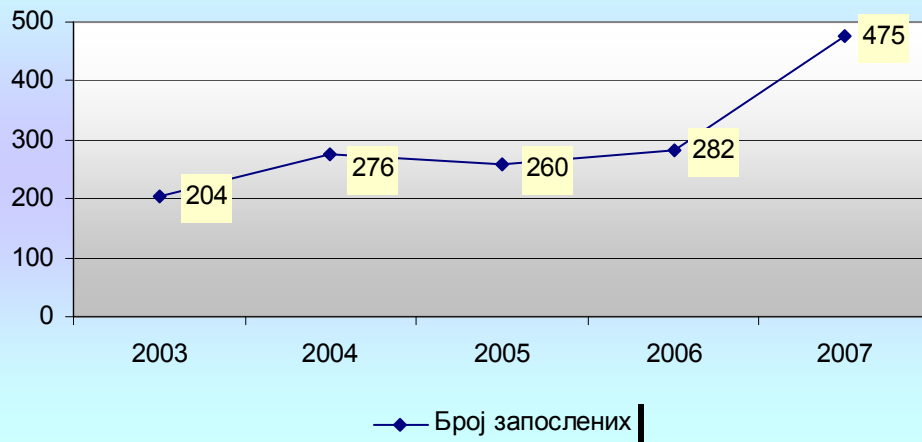

Извор података:
Републички завод
за статистику

Коментар

Индикатор бр. 32. Циљ бр. Активност бр.	ТЕМА: Пољопривреда ИНДИКАТОР: Број запослених у пољопривреди				
	2003	2004	2005	2006	2007
Број запослених у пољопривреди					
Број запослених	204	276	260	282	475

Број запослених у пољопривреди

Извор података:
Републички завод
за статистику

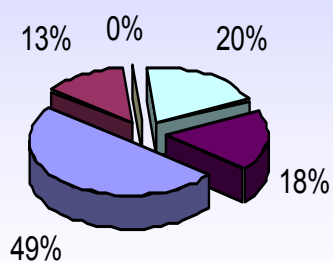
Коментар

Индикатор бр. 33.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Пољопривреда
ИНДИКАТОР: Пољопривредна
површина према начину коришћења

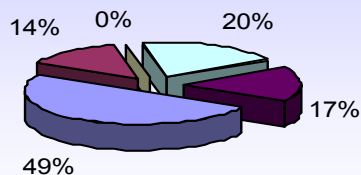
Пољопривредна површина према начину коришћења	Пољопривредна површина према начину коришћења друштвена и индивидуална газдинства	Пољопривредна површина према начину коришћења – Индивидуална газдинства
Оранице и баште	28477	28433
Воћњаци	7817	7814
Виногради	19	19
Ливаде	11603	11391
Пашњаци	10317	9567

Пољопривредна површина према начину коришћења друштвена и индивидуална газдинства

■ Оранице и баште ■ Воћњаци ■ Виногради ■ Ливаде ■ Пашњаци

Пољопривредна површина према начину коришћења – Индивидуална газдинства

■ Оранице и баште ■ Воћњаци ■ Виногради ■ Ливаде ■ Пашњаци

Извор података: Републички завод за статистику

Коментар

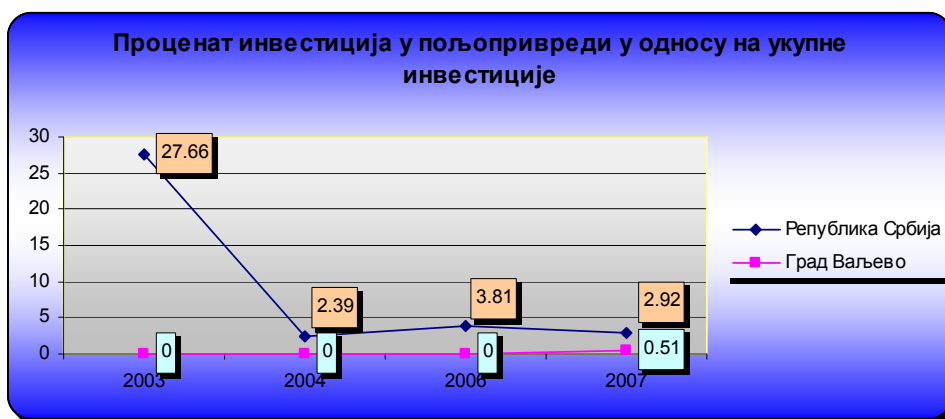
Индикатор бр. 35.
Циљ бр.
Активност бр.

ИНДИКАТОР: Просечан принос, по
кг, у производњи пшенице и
кукуруза

Индикатор бр. 34.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Пољопривреда
ИНДИКАТОР: Процент
инвестиција у пољопривреди у
односу на укупне инвестиције

Процент инвестиција у пољопривреди у односу на укупне инвестиције	2003	2004	2006	2007
Република Србија	27.66	2.39	3.81	2.92
Град Ваљево	0	0	0	0.51

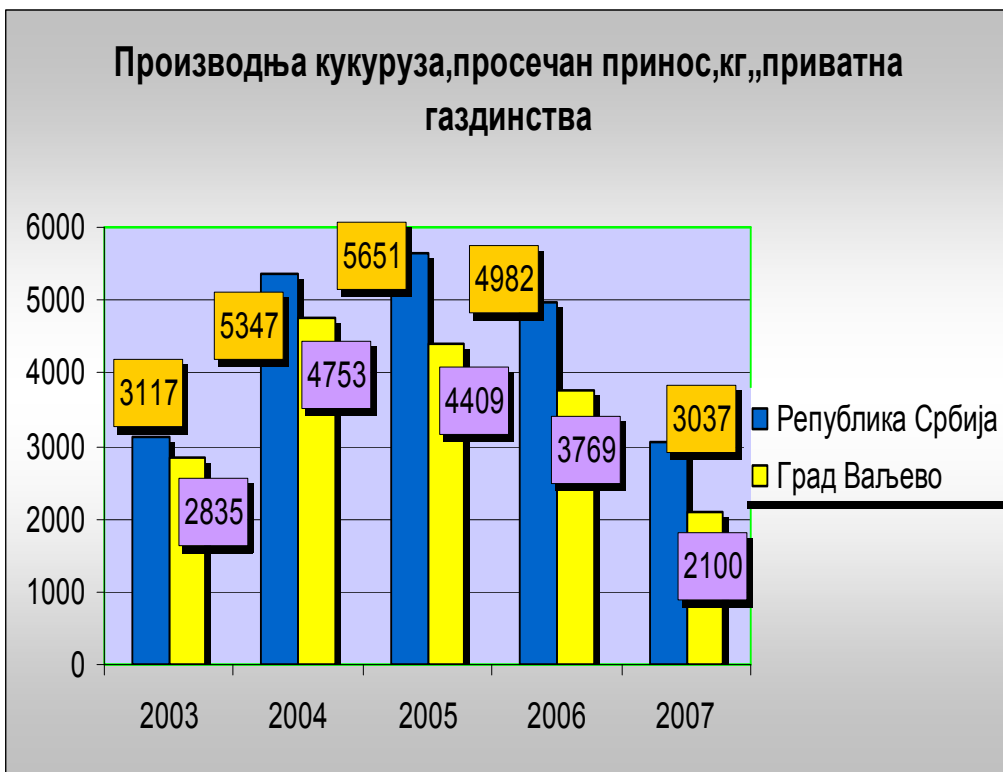
Извор података: Републички завод за статистику

Коментар

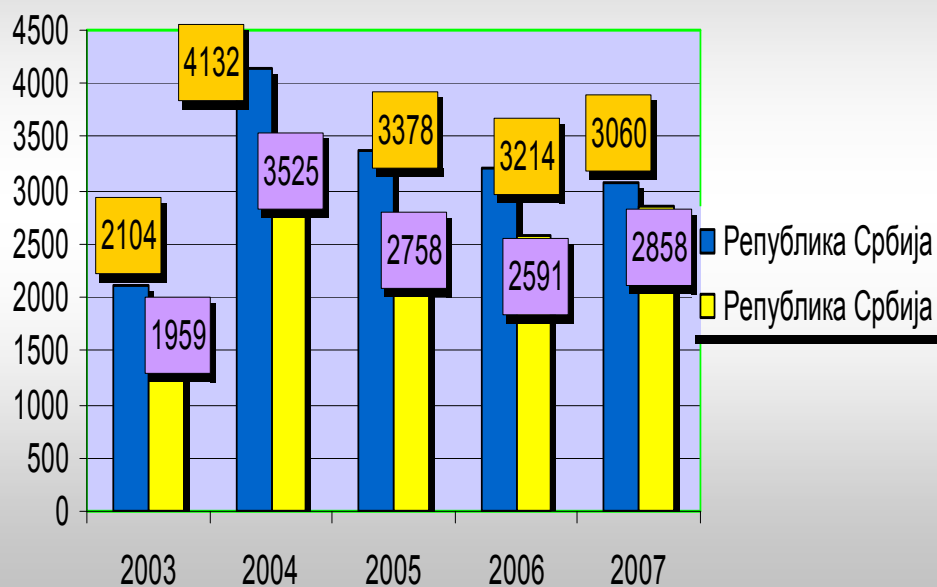
У посматраном периоду од 2003 до 2007. године видимо да инвестиција у граду Ваљеву у пољопривреди није било све до 2007. године.

Посматрајући инвестиције у пољопривреди на Републичком нивоу видимо драстичан пад инвестиција у 2004. години.

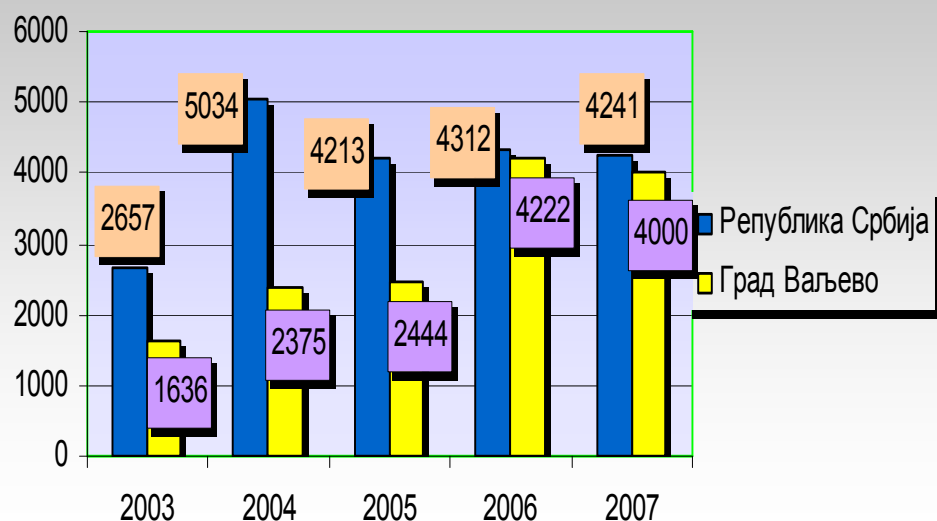
Производња пшенице,просечан принос,кг,предузећа и задруге	2003	2004	2005	2006	2007
Република Србија	2657	5034	4213	4312	4241
Град Ваљево	1636	2375	2444	4222	4000
Производња пшенице,просечан принос,кг,приватна газдинства					
	2003	2004	2005	2006	2007
Република Србија	2104	4132	3378	3214	3060
Град Ваљево	1959	3525	2758	2591	2858
Производња кукуруза,просечан принос,кг,предузећа и задруге					
	2003	2004	2005	2006	2007
Република Србија	3801	6671	7216	6665	5117
Град Ваљево	4000	5000	5000	5000	4500
Производња кукуруза,просечан принос,кг, приватна газдинства					
	2003	2004	2005	2006	2007
Република Србија	3117	5347	5651	4982	3037
Град Ваљево	2835	4753	4409	3769	2100

Производња пшенице, просечан принос, кг, приватна газдинства

Производња пшенице, просечан принос, кг, предузећа и задруге

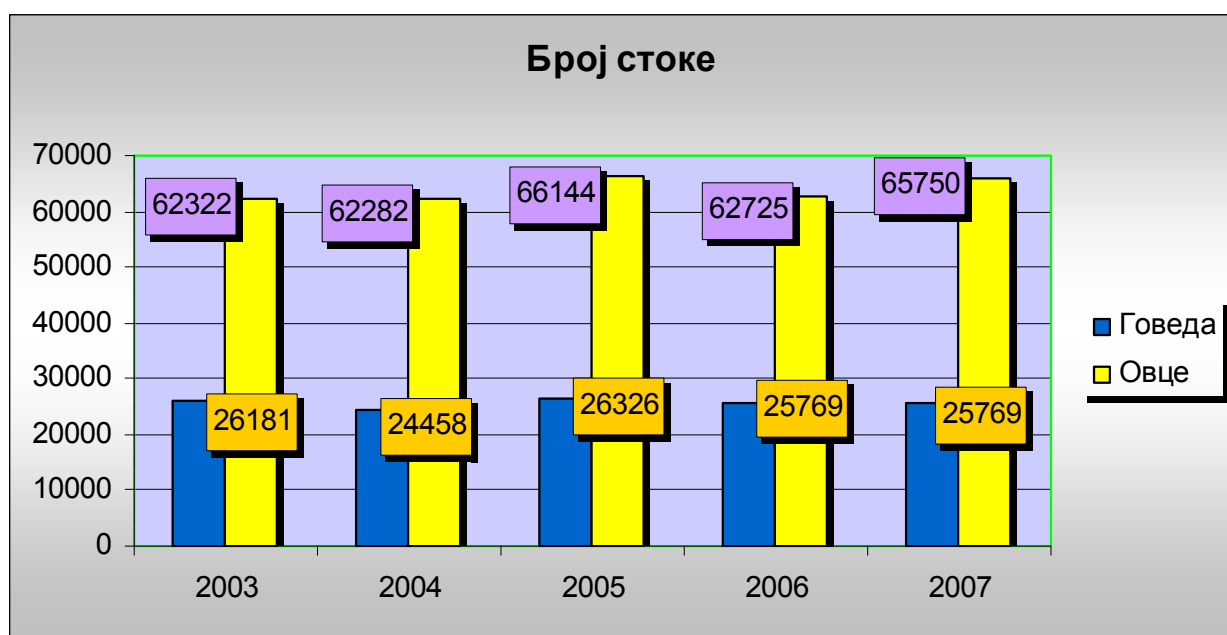
Извор података: Републички завод за статистику

Коментар

Индикатор бр. 36.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Пољопривреда
ИНДИКАТОР: Број стоке

Број стоке	2003	2004	2005	2006	2007
Говеда	26181	24458	26326	25769	25769
Овце	62322	62282	66144	62725	65750

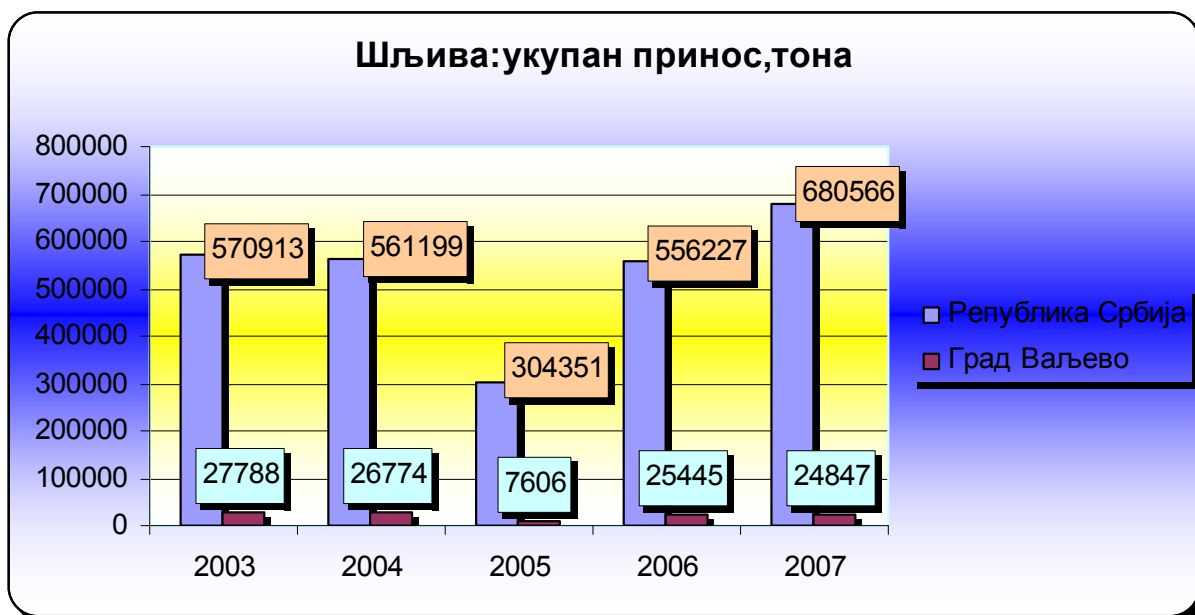
Извор података: Републички завод за статистику

Коментар

Индикатор бр. 37.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Пољопривреда
ИНДИКАТОР: Укупан принос шљива, тона

	2003	2004	2005	2006	2007
Република Србија	570913	561199	304351	556227	680566
Град Ваљево	27788	26774	7606	25445	24847

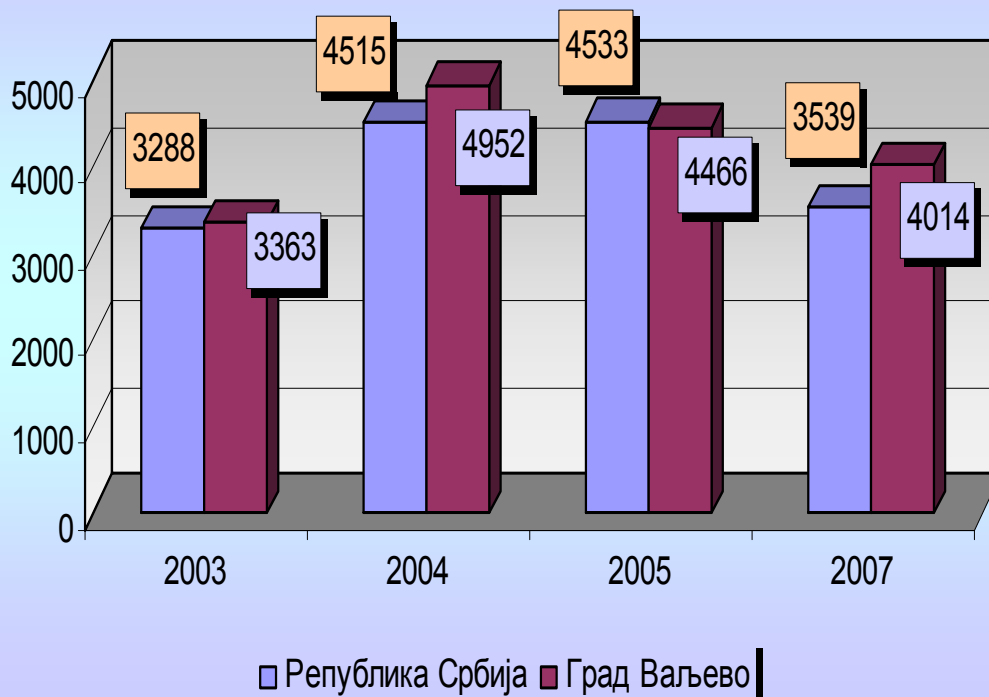

Извор података: Републички завод за статистику

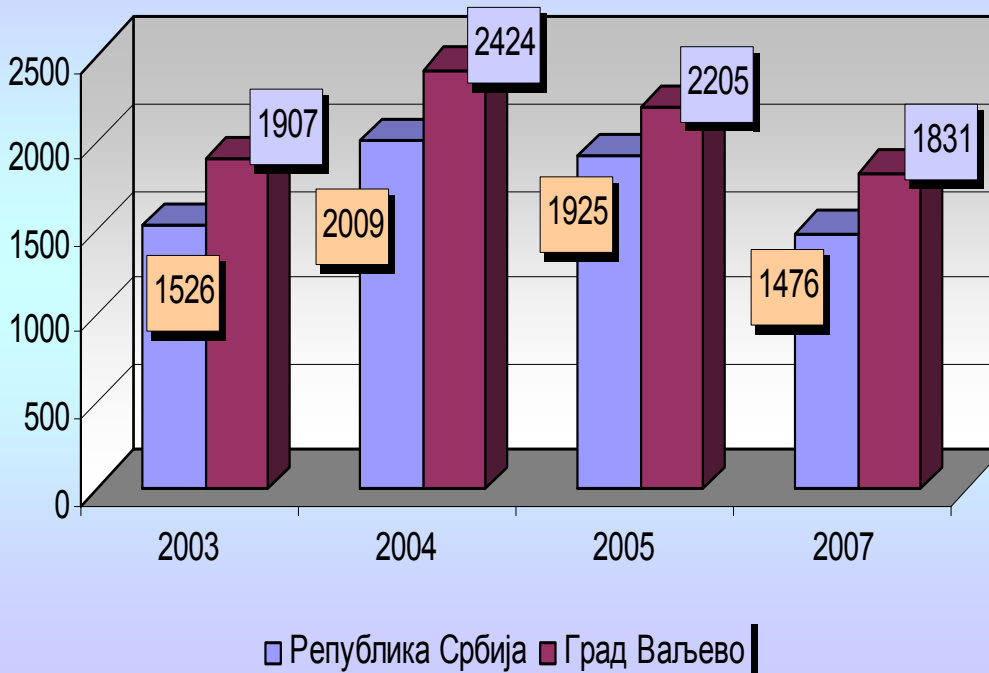
Коментар

Индикатор бр. 38. Циљ бр. Активност бр.		ТЕМА: Пољопривреда ИНДИКАТОР: Просечан принос крмног биља, кг/хектару				
Детелина, принос по хектару, кг	2003	2004	2005	2006	2007	
Република Србија	3288	4515	4533	4380	3539	
Град Ваљево	3363	4952	4466	4558	4014	
Луцерка, принос по хектару, кг						
	2003	2004	2005	2006	2007	
Република Србија	4388	5884	6003	5808	4797	
Град Ваљево	3496	5377	4763	5084	4494	
Ливада, принос по хектару, кг						
	2003	2004	2005	2006	2007	
Република Србија	1526	2009	1925	1896	1476	
Град Ваљево	1907	2424	2205	1785	1831	
Пашњаци, принос по хектару, кг						
	2003	2004	2005	2006	2007	
Република Србија	414	562	584	592	487	
Град Ваљево	950	1273	1163	964	1025	

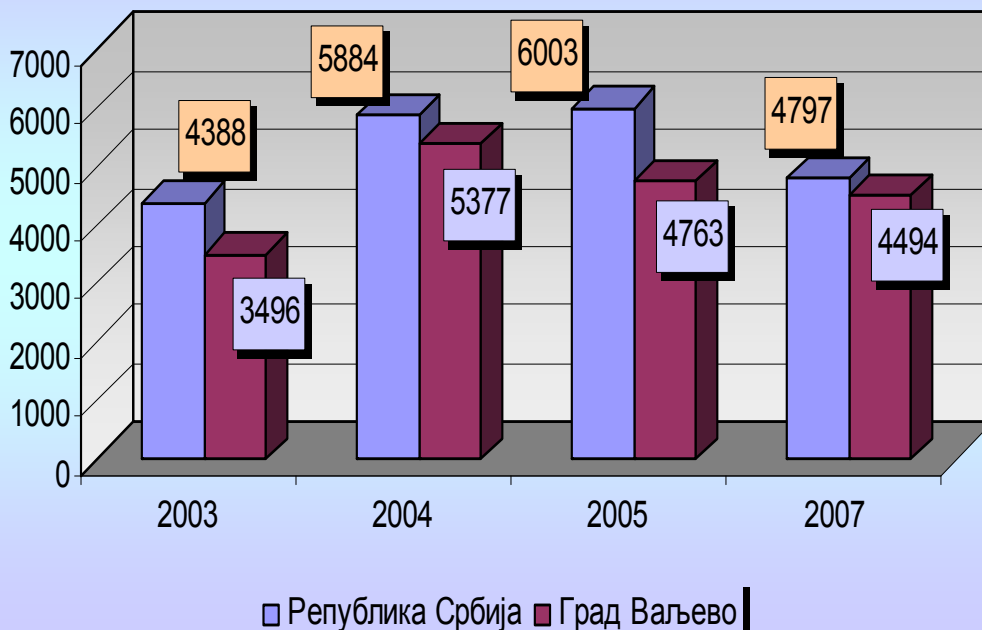
Детелина,принос по хектару, кг

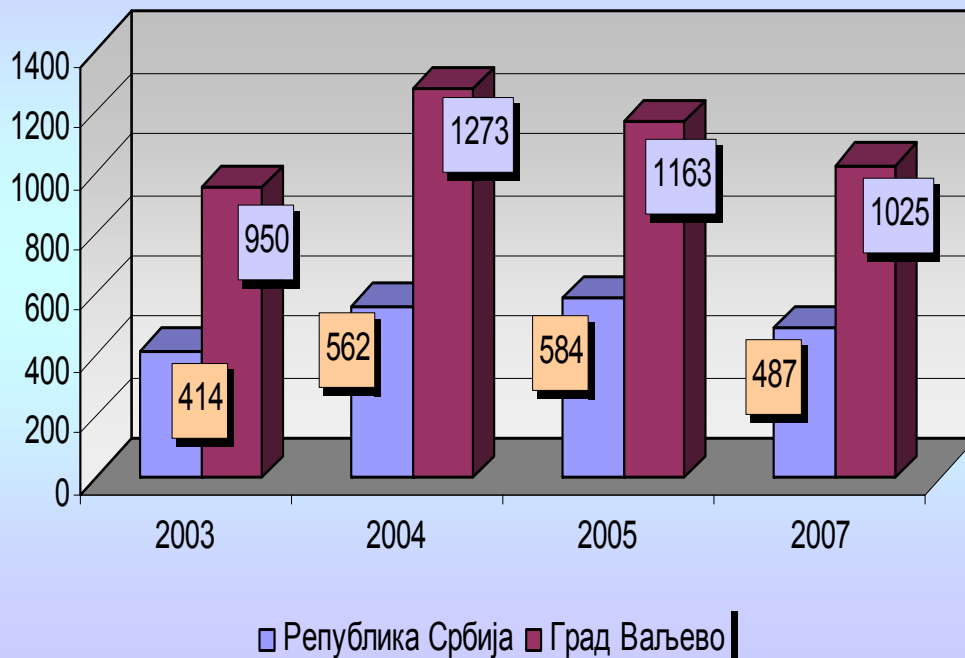
Ливада,принос по хектару,кг

Луцерка,принос по хектару,кг

Пашњаци,принос по хектару,кг

Извор података:
Републички завод за статистику

3. „SWOT“ анализа

3.1. Инфраструктура и просторно планирање

Снаге	Слабости
<p>Релативно повољан географско-саобраћајни положај Ваљева</p> <p>Развијена мрежа регионалних и локалних путева</p> <p>Близина ауто-пута у изградњи Београд – Јужни Јадран</p> <p>Солидан квалитет магистралних путева</p> <p>Постојање природних ресурса за развој</p> <p>Постојеће инвестиције</p> <p>Уређеност центра града и старог града</p> <p>Постојање Генералног Урбанистичког плана, планских докумената ГИС-а и ТИС-а</p> <p>Уређеност центра града и старог града/урбанизованост града</p> <p>Кроз Ваљево пролази међународна железничка пруга</p> <p>Градска зона се добро и уредно снабдева водом за пиће доброг квалитета</p> <p>Развијена канализациона мрежа</p> <p>Добро и уредно снабдевање електричном енергијом задовољавајућег напона</p> <p>Капацитети преносног система су задовољавајући</p> <p>Кабловска мрежа је изграђена у градској зони</p> <p>Мрежа далековода је у добром стању</p> <p>Просторни план града</p>	<p>Лоша комунална инфраструктура која негативно утиче на квалитет живота</p> <p>Нерешени имовинско правни односи</p> <p>Недостатак правне регулативе у области комуналних услуга</p> <p>Недостатак финансијских средстава за решавање инфраструктурних проблема</p> <p>Недовољна сарадња са осталим општинама у области инфраструктуре</p> <p>Неефикасно коришћење енергије</p> <p>Непостојање паркинга за теретна возила</p> <p>Саобраћајнице без употребне дозволе и нерешеног имовинског статуса</p> <p>Недостатак јавног грађевинског земљишта и индустријске зоне</p> <p>Лоша путна мрежа</p> <p>Категоризација локалних путева</p> <p>Железничка пруга није искоришћена за превоз путника и робе</p> <p>Проблем водоснабдевања у руралном подручју</p> <p>Проблем водоснабдевања Дивчибара</p> <p>Проблем канализације и канализационе мреже на Дивчибарама</p> <p>Део водоводне мреже у граду је потребно реконструисати</p> <p>Губици у водоводној мрежи су већи од технички прихватљивих</p>

<p>Генерални урбанистички план</p> <p>Планови детаљне регулације по градским зонама</p> <p>План генералне регулације са елементима детаљне регулације Дивчибара</p> <p>Постојање топлане и топловода</p> <p>Развијена телекомуникациона мрежа</p> <p>Добар сигнал мобилне телефоније</p>	<p>Канализациона мрежа захтева реконструкцију</p> <p>Недовољан напон електричне енергије у неким селима</p> <p>Недостају три трафо станице 35/10</p> <p>На сеоским подручјима значајан део мреже ниског напона је на дрвеним стубовима</p> <p>Расвета није потпуно развучена у свим сеоским срединама</p> <p>Недостају планови детаљне регулације</p> <p>Недостају правила уређења за насеља (села)</p> <p>Недовољан број пешачких и бициклистичких стаза на Дивчибарама</p> <p>Недостатак финансијски средстава за одржавање локалних, регионалних и магистралних путева</p>
Могућности	Претње
<p>Републички пројекти</p> <p>Регионални развојни пројекти (депонија и акумулација за водоснабдевање)</p> <p>Завршетак започетих инвестиција</p> <p>Едукација</p> <p>Истраживачко развојни центар у Ваљевоу</p> <p>Изградња ауто пута Београд Јужни Јадран</p> <p>Довршетак железничке пруге Ваљево - Лозница</p> <p>Боље одржавање регионалних путева</p> <p>Повећање дужине асфалтираних локалних путева</p> <p>Побољшање стања сеоских и некатегорисаних путева</p> <p>Активирање аеродрома Дивци и претварање у комерцијални</p>	<p>Локална самоуправа нема власништво над имовином</p> <p>Неравномеран регионални развој</p> <p>Мањак инвестиција</p> <p>Високи захтеви ЕУ</p> <p>Неуклађеност републичких и локалних прописа</p> <p>Климатски услови</p> <p>Конфигурација терена</p> <p>Клизишта</p> <p>Недостатак финансијских средстава</p> <p>Лимитиране надлежности општина</p> <p>Држава нема средстава за капиталне пројекте</p> <p>Предприступна средства ЕУ нису доступна</p> <p>Кредити нису доступни или су скупи</p> <p>Лоше стање железнице</p>

<p>Предприступна средства ЕУ</p> <p>Међународна сарадња и регионална</p> <p>Завршетак акумулације Ровни</p> <p>Донације</p> <p>Јавно приватно партнерство</p> <p>Самодоприноси</p> <p>Поставка решења система канализационе мреже као приоритета у развоју Дивчибара</p> <p>Изградња гасоводне инфраструктуре</p> <p>Обнављање и увођење савремених система управљања саобраћајем</p> <p>Побољшање нивоа безбедности на путевима</p> <p>Изградња нових трафостаница</p> <p>Обезбеђивање коридора за будућу мрежу гасовода и вреловода</p> <p>Рационално коришћење вода и заштита вода</p>	<p>Разуђена села</p> <p>Миграције</p> <p>Непостојећи и/или нерегулисани законски оквир</p> <p>Непримењивање законске регулативе и обавеза</p> <p>Нерешени имовинско- правни односи</p> <p>Недостатак и неусаглашеност прописа и надлежности</p> <p>Недостатак инвестиционих средстава</p> <p>Мреже ВН и НН су већином на дрвеним стубовима</p>
---	--

3.2. Економски развој

Снаге	Слабости
<p style="text-align: center;">ПРИВРЕДА</p> <p>Постојеће инвестиције</p> <p>Људски капацитети(мотивисаност и образованост)</p> <p>Развијен сектор малих и средњих предузећа и развијен предузетнички дух</p> <p>Постојање ресурса у средњешколском образовању</p> <p>Развијена штампарска индустрија</p> <p>Умреженост привредника</p> <p>Постојање великог броја МСП (преко 1000)</p> <p>Постојање неколико великих инвестиција (Горење,Аустротерм,Вали)</p> <p>Постојећа материјална средства у Јавним предузећима</p> <p>Постојање Генералног Урбанистичког плана,планских докумената,као и ГИС-а и ТИС-а</p> <p>Канцеларија за локални економски развој</p> <p style="text-align: center;">ПОЉОПРИВРЕДА</p> <p>Постојање природних ресурса за развој</p> <p>Традиција и образовање</p> <p>Постојање ресурса у средњешколском образовању</p> <p>Центар у Србији за производњу воћа и шљива</p> <p>Јака,угледна и обучена домаћинства</p> <p>Позитивна воља града за израду стратегије,информисање,кредитирање и опште развој пољопривреде</p> <p>Постојање месних кацеларија у селима</p>	<p style="text-align: center;">ПРИВРЕДА</p> <p>Недостатак Стратегије развоја привреде</p> <p>Непостојање релевантне базе података радне снаге</p> <p>Некомпатибилност са остатком модерног света/трендовима</p> <p>Лоша приватизација</p> <p>Непостојање локалне банке</p> <p>Недостатак земљишта</p> <p>Велика незапосленост људи од 40-60 година</p> <p>Постојање сиве економије</p> <p>Застарела технологија</p> <p>Пословна клима у Локалној самоуправи</p> <p>Неефикасност институција</p> <p>Недовољна подршка институција</p> <p>Недостатак јавног грађевинског земљишта и индустријске зоне</p> <p>Недостатак финансијских средстава</p> <p>Недовољна извозна оријентисаност предузећа</p> <p>Неконкуретне цене у односу на окружење</p> <p>Диспропорција између образовања и потреба привреде (професионална оријентација)</p> <p>Дисконтинуитет у послу</p> <p>Недостатак развојних планова и њихове адекватне примене</p> <p>Непостојање истраживачко развојних центара</p> <p style="text-align: center;">ПОЉОПРИВРЕДА</p> <p>Недостатак локалне стратегије развоја пољопривреде и села</p> <p>Непостојање истраживачко развојних центара</p> <p>Непостојање индивидуалних капацитета за прераду воћа (финалних производа)</p> <p>Непоштовање постојећих прописа (дозвола)</p> <p>Недостатак управљачких капацитета</p>

ТУРИЗАМ

Постојање природних ресурса за развој

Природни ресурси – Дивчибаре, венац ваљевских планина

Уређеност центра града и старог града(Тешњар), урбанизованост града

Постојање БИД зоне

Очувана животна средина

Постојање Генералног урбанистичког плана, планских докумената, као и ГИС-а и ТИС-а.

Одсек за локални развој и привреду

Пословни факултет „Сингидунум“.

Туристичко информативни центар

Удружење сеоских домаћина

Добри климатски услови, Дивчибаре као ваздушна бања

Културна добра

Добри услови за ловни туризам

Добри услови за развој здравственог туризма

Близина Београда и Војводине

Аеродром Дивци

Венац ваљевских планина

Кула Ненадовића

Народни музеј

Дом културе

Завод за заштиту споменика културе

Тешњар

Постојање плана генералне регулације са елементима детаљне регулације Дивчибара

Заштићено природно добро Градац

ЕКОД Градац

Солидан број категорисаних објеката за бављење сеоским туризмом

Таорска врела

Лоша путна мрежа

Недостатак развојних планова и њихове адекватне примене

Недовољно искоришћени постојећи ресурси

Нерешени имовинско правни односи

Старење села

Тешкоће у заснивању породице на селу

Слаба инфраструктура на селу(путеви, вода, струја)

Непостојање задруга и непостојање иницијативе за оснивање нових

Недостатак стручности на терену

Непостојање припремљених пројеката које се односе на село

Уситњена сеоска газдинства

Мала преговарачка моћ произвођача у одређивању откупних цена

Сиромаштво израженије него у граду

Недоступност и кашњење информација

Непостојање кухиња у школама у селу

Нерегулисан статус Завода за пољопривреду

Непостојање рејонизације производње

Сваштарска производња

Непостојање увида у стање пољопривреде у Ваљеву

Уситњена газдинства

Механизација(застарела;структура)

ТУРИЗАМ

Неискоришћени капацитети реке Градац за рекреативни туризам

Боље коришћење железничке пруге за развој туризма у кањону Градца и селима

Лоша путна инфраструктура за развој туризма

Недовољно искоришћени постојећи ресурси

Недостатак смештајних капацитета

Лоша туристичка сигнализација

Законска регулатива

Локална самоуправа нема земљиште у свом власништву

<p>Истраживачко друштво „Владимир Мандић – Манда“ Винарија Јелић Петница</p>	<p>Нерешени имовинско-правни односи Високе цене пансионских и других услуга Неискоришћеност потенцијала Необједињеност субјеката који се баве туризмом Недостатак планских докумената (Бранковина) Непостојање стратегије развоја туризма Недостатак јавних тоалета у граду Недостатак туристичких садржаја на Дивчибарама Недовољна подршка републичких институција Лоша инфраструктура на Дивчибарама Недостатак финансијских средстава за важне инвестиције пре свега на Дивчибарама</p>
Могућности	Претње
<p style="text-align: center;">ПРИВРЕДА</p> <p>Коришћење нових технологија Географски и саобраћајни положај (М4 и Железница) Могућност за BROWNFIELD инвестиције Доношење закона Аеродром Завршетак започетих инвестиција Регионално повезивање ЕУ фондови и инвестиције од стране Републичких и донаторских институција и организација Израда стратегије</p> <p style="text-align: center;">ПОЉОПРИВРЕДА</p> <p>Закон о наслеђивању пољопривредног земљишта Природни ресурси за органску, одрживу пољопривреду и рурални туризам Јака угледна и обучена домаћинства</p>	<p style="text-align: center;">ПРИВРЕДА</p> <p>Монополизам Диспаритет у зарадама у привреди и ван привреде(веће плате у државној администрацији) Нема власништво над имовином/локална самоуправа Неуспешна приватизација Високе таксе и порези Недостатак великих предузећа Недостатак ланца малих предузећа Велике фирме стожери развоја- угашени(Србијанка, Крушик, Елинд, Градац, Ферум) Неправовремено усклађивање републичких и локаних прописа Неравномеран регионални развој Недовољан привредни раст Мањак инвестиција Нестабилно тржиште и пласман Конкуренција у извозу</p>

Омладина у појединим селима

Позитивна воља града за израду стратегије, информисање, кредитирање и уопште развој пољопривреде

Коришћење месних канцеларија у сврху помоћи

Промоција села у граду

Лобирање

Велике површине необрађеног земљишта

Аеродром

Заштита пољопривредне производње (Држава)

Организовање сеоских центара за едукацију, помоћ

Повећање потрошње органских производа

Оснивање гарантног фонда у Ваљеву

Нема базе података о пољопривредним произвођачима и земљишту

ТУРИЗАМ

Географски и саобраћајни положај (пут М4, железничка пруга, аеродром Дивци)

Изградња хотела високе категорије

Здравствени туризам

Верски туризам (Лелић, Ћелије, Јовања, Пустиња...)

Аеродром Дивци да се претвори у комерцијални

Близина будућег ауто пута Београд – Јужни Јадран

Велики број културно-уметничких и туристичких манифестација

Културно-историјски комплекс у Бранковини

Производња органски здраве хране у сврху развоја сеоског туризма

Јака, угледна и обучена домаћинства за бављење сеоским туризмом

Израда Стратегије развоја туризма са Мастер плановима

Природни ресурси за органску, одрживу пољопривреду и рурални туризам

ПОЉОПРИВРЕДА

Политизација друштвеног и јавног живота

Миграција младих у велике градове

Старосна структура пољопривредног становништва

Смањење пољопривредног становништва

Монополска позиција откупљивача

Вирус шарке у шљиварству

ТУРИЗАМ

Старосна структура сеоског становништва

Локална самоуправа нема власништво над имовином

Питање исплативости улагања у развој Ски центара

Високе таксе и порези

Неправовремено усклађивање републичких и локаних прописа

Мањак инвестиција

Дивље депоније

Неплаћање боравишних такси

Избегавање плаћања обавеза према држави

Непријављивање гостију

Поједина сеоска домаћинства фиктивно категорисана за бављење сеоским туризмом

Дивља градња и девастација простора

<p>Астрономски туризам</p> <p>Развој СКИ стаза на Дивчибарама</p> <p>Интегрални програм развоја ваљевских планина</p> <p>ЕУ фондови и инвестиције од стране Републичких и донаторских институција и организација</p> <p>Боље повезивање и сарадња општина на чијим територијама се налази Дивчибаре и планина Маљен</p> <p>Проширење БИД зоне</p> <p>Вајатни туризам</p> <p>Алпинизам</p> <p>Планински бициклизам</p> <p>Лов и риболов</p> <p>Ваљевске планине као Национални парк</p> <p>Етно туризам</p> <p>Развој бањског туризам – Паунска Бања</p> <p>Боља промоција садржаја и потенцијала са којима располажемо</p> <p>Обједињена понуда туристичких садржаја</p> <p>Добра туристичка сигнализација</p> <p>Авантуристички туризам (параглајдинг, пењање, кањони, водопади, активни одмор)</p> <p>Бушотина код Здравственог центра погодна за затворен базен</p> <p>Могућности ЗПД Клисуре реке Градац (прављење званичних плажа, уређених места за камповање, стаза за бицикле, стаза за хајкинг и трекинг, ексклузивни риболовни туризам, ексклузивни ловни туризам, орнитолошки и фото сафари туризам, изградња устава плетара, рестаурација јазова и воденица, етно туризам, вашари)</p> <p>Укључивање у регионалне, државне и међународне пројекте</p>	
---	--

3.3. Друштвени развој

Снаге	Слабости
<p>Културна историја града</p> <p>Традиција</p> <p>Постојеће институције културе</p> <p>Оснивање Културног центра</p> <p>Млади који су завршили уметничке факултете</p> <p>Добро развијене образовне институције</p> <p>Брига Локалне самоуправе за образовање</p> <p>Људски ресурси у образовању (наставни кадар и стручност)</p> <p>Адекватно усавршавање наставника</p> <p>Мотивација наставника ка иновацијама</p> <p>Рад Истраживачке станице Петница</p> <p>Квалитетна сарадња локалне самоуправе са релевантним институцијама као и цивилним сектором</p> <p>Постојање Канцеларије за младе</p> <p>У рад неких институција укључени и волонтери, као и ромска удружења, неке МЗ се укључују у рад институција</p> <p>Постојеће невладине организације</p> <p>Постојећа сарадња ромских НВО са осталим НВО</p> <p>Разумевање ЛС за потребе Ромске заједнице</p> <p>Инклузија Рома</p> <p>Технички и кадровски развијене институције које представљају здравствену и социјалну политику у граду</p> <p>Делимично укључење села у здравствене</p>	<p>Бюрократизација институција</p> <p>Негативна селекција кадрова</p> <p>Недоступност и кашњење информација</p> <p>Недовољна искоришћеност постојећих капацитета у граду</p> <p>Диспропорција између образовања и потреба привреде (професионална оријентација)</p> <p>Неуважавање потреба образовања од локалне самоуправе</p> <p>Образовни систем није флексибилан/прилагодљив</p> <p>Небрига о друштва о младим талентима</p> <p>Недостатак мотивације младих за стицање знања</p> <p>Неадекватне ваннаставне активности образовних институција</p> <p>Формална укљученост родитеља у школске одборе</p> <p>Непостојање истраживачко-развојних центара</p> <p>Непостојање капацитета за укључивање особа са инвалидитетом у наставу (обуке, механизми, кадар)</p> <p>Непостојање специјализоване школе за особе са инвалидитетом</p> <p>Недовољни смештајни капацитети за боравак деце у предшколским установама</p> <p>Недовољно бриге за децу и младе осетљивих група, под ризиком и жртвама насиља, занемаривања и злоупотребе</p> <p>Недовољно бриге о женама, њиховим правима као и о њиховом положају у друштву</p> <p>Недовољно бриге о сиромашном делу грађана Ваљева као и о старијој популацији, и</p>

програме	бескућницима
<p>Постојећи пројекти социјалног рада</p>	<p>Предрасуде о психијатријским пацијентима као недовољна бриге локалне заједнице о њима</p> <p>Недовољно обданишта</p> <p>Запостављени стари</p> <p>Недостатак активизма младих</p> <p>Мали број НВО које се баве младима</p> <p>Недостатак дијалога са младима од стране институција/организација</p> <p>Не негује се волонтеризам-неадекватан систем награђивања</p> <p>Старење села</p> <p>Неразвијена инфраструктура на селу (путеви, вода, струја...)</p> <p>Непостојање кухиња у школама на селу</p> <p>Непостојање Саветовалишта за родитеље и младе</p> <p>Непостојање адекватног простора за рад са младима, за превентивни рад, рад са будућим мајкама, школе за труднице и родитеље.</p> <p>Неукљученост појединих ромских организација у рад институција које покривају здравство и социјалну политику</p> <p>Недостатак средстава за имплементацију мера за унапређење живота ромске популације</p> <p>Недовољна емпатија грађана према социјалним проблемима у граду</p> <p>Недефинисани културни ресурси</p> <p>Недовољна координација културних програма</p> <p>Не постоји анализа културних потреба</p> <p>Недовољан број потребних кадрова (струка) у култури</p>

	<p>Непостојање управљачких капацитета (менаџмент у култури)</p> <p>Непостојање Савета за културу</p> <p>Концепти у култури непримерени садашњим потребама</p> <p>Неразвијена културна јавност</p> <p>Недостатак културних садржаја за младе</p> <p>Недостатак простора за окупљања младих</p> <p>Лош утицај медија</p>
Могућности	Претње
<p>Децентрализација власти</p> <p>Регионално повезивање</p> <p>Ваљево регионални центар</p> <p>Умрежавање институција</p> <p>Имплементација постојећих стратегија и акционих планова</p> <p>Квалитетно одлучивање у складу са потребама грађана</p> <p>Постојећи извори финансирања (министарства и донатори)</p> <p>Буџетска издвајања</p> <p>ЕУ фондови / ИПА фондови</p> <p>Национални план интеграције у ЕУ</p> <p>Коришћење искустава градова у Србији и Европи</p> <p>Међунараодна сарадња на партнерским основама</p> <p>Коришћење нових технологија</p> <p>Културна историја града</p> <p>Развој културног туризма</p>	<p>Велика незапосленост</p> <p>Политизација друштвеног и јавног живота</p> <p>Централизација власти</p> <p>Неравномеран регионални развој</p> <p>Висок степен корупције</p> <p>Стереотипи и предрасуде</p> <p>Медији креирају искривљене вредности</p> <p>Централизован систем образовања</p> <p>Недовољна свест о значају образовања</p> <p>Потенцијално ширење болести узрокованих кризом у друштву</p> <p>Стереотипи о ромској популацији</p> <p>Небрига о потребама ромске популације</p> <p>Непостојање Закона о култури</p> <p>Непостојање културне политике града</p> <p>Политичко кадровање у култури</p> <p>Недостатак публике за културне догађаје</p> <p>Нове технологије креирају неадекватне културне обрасце</p>

<p>Усклађивање социолошке слике града са савременим потребама</p> <p>Постојање Националне стратегије за младе</p> <p>Новоосновано Министарство омладине и спорта</p> <p>Председавање Србије Декадом Рома</p> <p>Развијена ромска култура</p> <p>Неформално образовање</p> <p>Децентрализација образовања</p> <p>Отварање огледних одељења и специјалних смерова средствима донатора</p> <p>Учење на даљину</p> <p>Примери добре праксе ЗЦ Ваљево</p> <p>Припрема за отварање центра за ментално здравље у заједници</p> <p>Центар за превенцију Дома здравља</p>	
--	--

3.4. Заштита животне средине

Снаге	Слабости
<p>Географски положај – близина Београда</p> <p>Усвојен ЛЕАП</p> <p>Усвојен Просторни план општине Ваљево и Генерални план градског насеља Ваљево</p> <p>Организован јавни превоз</p> <p>Постоје институције невладине организације и људски капацитети</p> <p>Град издваја средства за заштиту животне средине</p> <p>Усвојен Општински план управљања отпадом и Регионални план управљања отпадом</p> <p>Врши се мониторинг квалитета ваздуха</p> <p>Започета изградња вреловода, са циљем прикључења већег дела града на градску топлану</p> <p>Очувана природа у непосредној близини града</p> <p>Изграђено постројење за пречишћавање отпадних вода града</p>	<p>Низак ниво еколошке свести</p> <p>Значајан део града није прикључен на вреловод</p> <p>Недовољно изграђена канализациона мрежа</p> <p>Не постоји санитарна градска депонија</p> <p>Недовољно зелених површина у ужем градском језгру</p> <p>Нерешено питање канализације на Дивчибарама</p> <p>Велики број дивљих депонија посебно у руралном подручју-нема вршења комуналних услуга</p> <p>Недостатак људских капацитета</p> <p>Не постоји база података о еколошким показатељима</p> <p>Неконтролисана и нерационалан потрошња разних видова енергије</p> <p>Недовољна искоришћеност медија за промовисање заштите животне средине</p>
Могућности	Претње
<p>Доношење нове и усаглашавање постојеће законске регулативе у области заштите животне средине са прописима ЕУ</p> <p>Завршетак топлификације града</p> <p>Укључивање у националне програме за повећање енергетске ефикасности и промовисање коришћења обновљивих извора енергије</p>	<p>Загађење животне средине отпадним материјама</p> <p>Није успостављена равнотежа између експлоатације природних ресурса и заштите животне средине</p> <p>Неконтролисана градња на Дивчибарама</p> <p>Загађење земљишта, подземних вода и површинских водотока</p>

<p>Приступ националним и међународним фондовима преко локалних пројеката</p> <p>Подизање нивоа еколошке свести грађана</p> <p>Изградња регионалне депоније</p> <p>Повезивање и сарадња са суседним општинама</p> <p>Подстицај фирмама које се баве рециклажом отпада</p> <p>Јавне акције чишћења дивљих депонија</p> <p>Формирање фонда за екологију</p> <p>Коришћење локалних медија у процесу промоције заштите животне средине и едукације становништва</p> <p>Израда студије изводљивости искоришћавања обновљивих извора енергије</p> <p>Локална агенција за енергетску ефикасност</p> <p>Израда студије изводљивости искоришћавања обновљивих извора енергије</p>	<p>Недостатак људских капацитета и финансијских средстава</p> <p>Уништавање и деградација шума</p> <p>Предприступни фондови ЕУ нису доступни</p> <p>Недостатак законске регулативе и недовољно поштовање постојеће</p> <p>Индустријска постројења са застарелим технологијама</p> <p>Повећање броја возила</p> <p>Недозвољене активности у заштићеним подручјима</p>
---	--

4. Стратешки документ

4.1. Визије, приоритети и циљеви

Редни број	Приоритет/визија	Стратешки циљеви	Специфични циљеви
1.	<p>Приоритет Инфраструктура и просторно планирање</p> <p><i>Визија</i> Ваљево је уређен град са развијеном и модерном инфраструктуром која обезбеђује стабилан привредни развој и висок квалитет живота.</p>	<p>1.1. Саобраћајна инфраструктура на подручју града обезбеђује квалитетну повезаност</p>	Виши ниво саобраћаја и саобраћајних веза на подручју града Ваљева
			Локални путеви су асфалтирани
			Ваљево је добро повезано са главним саобраћајним коридорима
		<p>1.2. Подручје града Ваљева је покривено квалитетном водоводном и канализационом инфраструктуром</p>	Даље ширење и реконструкција водоводне и канализационе мреже
			Завршетак изградње регионалног водопривредног система и пратеће инфраструктуре
		<p>1.3. Електроенергетска и енергетска</p>	Реконструкција постојећих и изградња нових трафостаница, водова и далековода

		инфраструктура је побољшана и развијена	Проширење и успостављање ефикасног система даљинског грејања
			Изградња гасоводне инфраструктуре
		1.4. Ваљево је просторно и функционално уређен град	Потпуна планска документација за цело подручје града Ваљева
			Уређење и комунално опремање свих насеља на подручју града Ваљева и развој комуналне опреме
			Унапређење система управљања просторним развојем територије града
			Заштита и рационално коришћење пољопривредног, шумског и водног земљишта
		1.5. Развој и побољшање телекомуникација, поштанског саобраћаја и информационих технологија	Равномернија покривеност свих делова територије града телекомуникационом мрежом
			Проширење капацитета ПТТ објеката
			Повећање доступности Интернета

2.	<p>Приоритет Економски развој</p> <p><i>Визија</i></p> <p><i>Ваљево је важан и динамичан индустријски, пољопривредни и туристички центар овог дела Србије. Место подршке постојећој привреди, предузетништву и започињању нових послова, привлачан за инвеститоре. Пољопривреда је одрживи и профитабилни део привреде. Туризам је значајна грана ваљевске привреде и препознатљива туристичка дестинација која привлачи посетиоце из земље и света.</i></p>	<p>2.1. Јачање и одрживост локалне привреде</p>	Обучена и конкурентна радна снага
			Стварање повољних услова за инвестирање
			Ефикасна Градска управа –пружање услуга у области привреде и пољопривреде
			Подршка постојећој привреди и оснивање нових предузећа
		<p>2.2. Побољшање услова за рурални развој базиран на заштити и коришћењу пољопривредног земљишта, шума, шумског земљишта и ловишта</p>	Одрживо коришћење и заштита пољопривредног земљишта
			Подела пољопривредног земљишта према квалитету – Агро-рејонизација
			Тржишна оријентација пољопривредних произвођача ради повећања конкурентности пољопривредних производа
			Реорганизација задругарства због бољег позиционирања произвођача на тржишту
			Повећање ефикасности производње, прераде и складиштења пољопривредних производа усклађених са стандардима
			Увођење сертификоване органске производње
			Смањити миграцију младих путем унапређења квалитета живота и развоја алтернативних видова руралне економије
			Унапређење стања постојећих шума
			Повећање степена шумовитости

			Повећање бројности и побољшање структуре и квалитета ситне и крупне дивљачи
			Заштита и очување свих, посебно ретких и угрожених врста дивљачи
			Развој комерцијалних ловишта
		2.3. Побољшање услова за развој и унапређење туризма	Институционална подршка развоју туризма
			Формирање обједињене и разноврсне туристичке понуде на нивоу града и региона
			Едукација кадрова у туризму
			Унапређење промоције туристичких потенцијала и ресурса
			Изградња, проширење и унапређење смештајних капацитета
			Изградња, унапређење и развој туристичке инфраструктуре

3.	<p>Приоритет Друштвени развој</p> <p><i>Визија:</i> Стварање модерне локалне управе, ефикасних институција и амбијента за квалитетнији живот грађана</p>	<p>3.1. Успостављање ефикасног система за превенцију и борбу против сиромаштва и социјалну инклузију</p>	<p>Повећан опсег корисника увођењем нових услуга социјалне заштите за 20 %</p>
			<p>Повећан квалитет социјалне заштите јачањем капацитета институција и унапређењем постојећих услуга за 20 %</p>
		<p>3.2. Развијање друштвено одговорног деловања кроз стварање и унапређење партнерстава приватног, цивилног и јавног сектора</p>	<p>Повећано учешће грађана у животу заједнице кроз различите активности приватног, јавног и цивилног сектора за 40%</p>
			<p>Доступније основно и средње образовање за 10 %</p>
		<p>3.3. Успостављање модерног и ефективног система образовања</p>	<p>Унапређен квалитет образовања за 30%</p>
			<p>Подршка додатном и алтернативном образовању кроз систем подршке талентованим ученицима и студентима</p>
			<p>Унапређено перманентно образовање за 60 %</p>

		3.4. Унапређење културних активности града	Дефинисање градске културне политике, реорганизовање и унапређење рада установа културе за 20%
			Унапређење очувања и промоције културне баштине за 50%
			Развој уметничког стваралаштва за 20%
		3.5. Развијање ефективне и ефикасне локалне управе која ће поштовати и штитити људска и мањинска права, јачати утицај и учешће грађана у процесу одлучивања и побољшању квалитета услуга локалне самоуправе	Повећање учешћа грађана у животу локалне заједнице за 20%
			Увођење савремених технологија у рад локалне самоуправе
			Подизање капацитета за ефикасно и квалитетно пружање услуга грађанима
		3.6. Унапређење здравља локалне заједнице кроз превенцију и здраве стилове живота	Унапређење превенције болести за 10 %
			Здрави стилови живота
		3.7. Побољшање и	Побољшање рада и координације рада кључних институција
			Побољшање безбедности грађана у случају природних непогода

		увођење одговорне политике у области безбедности и заштите града и грађана			
			Превенција еколошких ризика и удеса		
		3.8. Унапређење услова за бављење спортом	Унапређење услова за бављење школским спортом		
			Унапређење услова за бављење професионалним спортом и рекреативним спортским активностима		
4.	Приоритет Заштита животне средине <i>Визија</i> Ваљево је Град очуване и унапређене животне средине	4.1. Висок ниво еколошке свести	Унапредити ниво јавне свести и еколошке културе грађана		
			Унапредити учешће јавности у процесу доношења одлука од значаја за заштиту животне средине		
			Успоставити систем информисања о стању животне средине у граду		
				4.2. Успостављање система унапређења стања у животној средини	Успоставити мониторинг индиктора стања у животној средини
					Смањити ниво загађења ваздуха
					Успостављање одрживог регионалног система управљања отпадом
					Сарадња локалне заједнице, инспекцијских органа, стручних служби и потенцијалних загађивача на процесу очувања животне средине и спречавању загађења

		4.3. Очувани природни ресурси	Очуван и унапређен биодиверзитет
			Решавање питања отпадних вода
			Очување заштићених природних добара
		4.4. Развијен систем за спречавање негативних утицаја на животну средину	Усклађена стратешка планска документација
			Успостављен систем контроле потенцијалних загађивача
		4.5. Оптимално коришћење и развој обновљивих извора енергије	Подстицање оптималног коришћења енергије сунца и ветра на територији града

4.2. Приоритети

4.2.1. Инфраструктура и просторно планирање

Визија: Ваљево је уређен град са развијеном и модерном инфраструктуром која обезбеђује стабилан привредни развој и висок квалитет живота.

Визија	Стратешки циљеви	Специфични циљеви	Кључне активности	Индикатори одрживости
Ваљево је уређен град са развијеном и модерном инфраструктуром која обезбеђује стабилан привредни развој и висок квалитет живота.	1.1. Саобраћајна инфраструктура на подручју града обезбеђује квалитетну повезаност	Виши ниво саобраћаја и саобраћајних веза на подручју града Ваљева	<p>Пројектовање и изградња Синђелићеве улице са раскрсницом и мостом</p> <p>Пројектовање и изградња саобраћајнице кроз индустријску зону</p> <p>Пројектовање и изградња подвожњака на „ИВЕРКУ“</p> <p>Пројектовање и изградња дела северне обилазнице са денivelисаном раскрсницом М21 са пругом</p> <p>Пројектовање и изградња тунела на правцу М4</p> <p>Пројектовање и изградња моста на реци Колубари са приступним саобраћајницама</p> <p>Израда Саобраћајне студије за подручје ГУП-а</p> <p>Пројекти техничког регулисања саобраћаја са сигнализацијом за вођење саобраћаја и туристичком сигнализацијом</p> <p>Пројектовање и изградња тротоара на регионалним и магистралним правцима кроз насељена места</p> <p>Санација и адаптација делова улица на правцима магистралних и регионалних путева</p>	Индикатори одрживог развоја
		Локални путеви су	Пројектовање, изградња и реконструкција локалних и некатегорисаних путева	

		асфалтирани	
		Ваљево је добро повезано са главним саобраћајним коридорима	<p>Израда претходне студије изводљивости за изградњу деонице пута М4 од Попучака до везе са будућим аутопутем</p> <p>Планирање изградње деонице М4 од Попучака до везе са будућим аутопутем</p> <p>Наставак изградње пута М 21 од укрштања са путем М4 (Горић) до пута за Шабац (Горња Грабовица)</p> <p>Довршетак изградње пруге Ваљево – Лозница и пратеће инфраструктуре</p> <p>Изградња комерцијалног аеродрома у Дивцима</p>
	1.2. Подручје града Ваљева је покривено квалитетном водоводном и канализационом инфраструктуром	Даље ширење и реконструкција водоводне и канализационе мреже	<p>Реконструкција постројења за пречишћавање воде „Пећина“</p> <p>Даљински надзор и управљање системом ЈКП „Водовод Ваљево“</p> <p>Изградња водовода Дегурић-Драчић- Зарубе- Жабари; Дрочине; Рађево Село – Златарић; Бранковина; Царић; Драчић; Дивци</p> <p>Водоснабдевање туристичког места Дивчибаре</p> <p>Централни уређај за пречишћавање отпадних вода „Горић“</p> <p>Канализација санитарних отпадних вода са централним уређајем за пречишћавање отпадних вода „Дивчибаре“</p>
		Завршетак изградње регионалног водопривредног система и пратеће инфраструктуре	<p>Цевовод за транспорт сирове воде од бране «Ровни» до ППВ «Пећина» у оквиру Регионалног водопривредног система «Ровни» - прва фаза: изградња цевовода од бране «Ровни» до црпне станице «Пакље»</p> <p>Цевовод за транспорт сирове воде од бране «Ровни» до ППВ «Пећина» у оквиру Регионалног водопривредног система «Ровни» - друга фаза: изградња цевовода од црпне станице «Пакље» до ППВ «Пећина»</p> <p>Регионални водоводни систем за снабдевање водом од ППВ «Пећина» до резервоара «Гајина»</p>

			<p>Регионални водоводни систем за снабдевање водом од резервоара «Гајина» до потрошача</p> <p>Регионални водопривредни систем «Ровни» - Уређење подбранског подручја</p>	
	<p>1.3. Електроенергетска и енергетска инфраструктура је побољшана и развијена</p>	<p>Реконструкција постојећих и изградња нових трафостаница, водова и далековода</p> <p>Проширење и успостављање ефикасног система даљинског грејања</p> <p>Изградња гасоводне инфраструктуре</p>	<p>ТС 35/10КВ „Дивчибаре“</p> <p>Далековод 35кв И 10кв „Осеченица –Дивчибаре“</p> <p>Далековод 35кв од ТС 110/35кв „Осечина“ до ТС 35/10кв“Каменица“</p> <p>ТС 35/10КВ“ДИВЦИ“ са уклапањем у 35кв Мрежу</p> <p>Кабловски Вод 35КВ за напајање ТС 35/10КВ“ВАЉЕВО 11“</p> <p>Топлификација Града Ваљева</p> <p>Уградња делитеља топлоте и термостатских вентила</p> <p>Уградња мерно-регулационе опреме и балансирање секундарне инсталације</p> <p>Уградња Енергетски Ефикасних Пумпи</p> <p>Изградња магистралног гасовода Београд – Лазаревац- Ваљево</p> <p>Изградња ГМРС И МРС на подручју града</p> <p>Гасификација индустрије и широке потрошње на територији Града Ваљева – изградња и ширење мреже</p>	<p>Индикатори одрживог развоја</p>

	<p>1.4. Ваљево је просторно и функционално уређен град</p>	<p>Потпуна планска документација за цело подручје града Ваљева</p> <p>Уређење и комунално опремање свих насеља на подручју града Ваљева и развој комуналне опреме</p> <p>Унапређење система управљања просторним развојем територије града</p> <p>Заштита и рационално коришћење пољопривредног, шумског и водног земљишта</p>	<p>Доношење Просторног плана града Ваљева (ПП) Доношење Генералног урбанистичког плана Ваљева (ГУП)</p> <p>Доношење планова Генералне регулације (ПГР) за подручје ГУП-а Ваљева и то: «Центар», «Крушик», Привредна зона, «Белошевац», «Колубара», «Ново Насеље», «Градац», «Југ», «Запад», «Север», «Колубара-Белошевац»</p> <p>Доношење измена и допуна постојећих ПГР и нових ПГР чија израда је предвиђена Просторним планом града Ваљева</p> <p>Доношење Планова детаљне регулације (ПДР) на основу ПГР-е као и ПДР-е за инфраструктурне коридоре</p> <p>Израда пројеката и активности у циљу спровођења планских докумената</p> <p>Израда Студије, пројеката и изградња система одводњавања површинских вода у оквиру ГУП-а и око значајнијих водотокова у оквиру ПП-а</p> <p>Измештање постојеће инфраструктуре у планиране јавне инфраструктурне коридоре</p> <p>Измештање војних комплекса (Боричевац, Белошевац, и др.) из изграђених подручја</p> <p>Изградња тротоара и бициклических стаза уз регионални правац до Спортског центра Петница</p> <p>Изградња мини пијаце у МЗ «Ново Насеље»</p> <p>Наткривање пијачног платоа између објеката број 5 и 8 на Градској пијаци у Ваљеву</p> <p>Наткривање тераса која повезује објекте бр.4,5 и 8 на Градској пијаци у Ваљеву Изградња пословног објекта бр.7 на Градској пијаци у Ваљеву Наткривање пијачног платоа између објеката бр. 6, 7 и 8 на Градској пијаци у Ваљеву</p> <p>Откуп и уређење нових парцела за проширење Новог градског гробља</p> <p>Набавка опреме и унапређење ГИС-а</p>	
		<p>СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ГРАДА ВАЉЕВА</p>	<p>Регулација Безименог потока и реке Бела Каменица – Дивчибаре</p> <p>Регулација реке Колубаре у Ваљеву</p>	<p>Индикат 95</p>

	<p>1.5. Развој и побољшање телекомуникација, поштанског саобраћаја и информационих технологија</p>	<p>Равномернија покривеност свих делова територије града телекомуникационим мрежом</p> <p>Проширење капацитета ПТТ објеката</p> <p>Повећање доступности Интернета</p>	<p>Проширење телекомуникационих капацитета на територији града</p> <p>Изградња нових оптичких каблова, комуникационих система и месних мрежа на територији Града.</p> <p>Проширивање постојећих ПТТ објеката и изградња нових на територији Града Ваљева</p> <p>Ширење и унапређење широкопојасног Интернета на подручју урбане градске зоне</p> <p>Ширење широкопојасног Интернета у руралном подручју</p>	<p>Индикатори одрживог развоја</p>
--	---	---	---	------------------------------------

Коментар:

Инфраструктура представља основу свестраног развоја Града, па је Стратегија дефинисала стратешке и специфичне циљеве и кључне активности и пројекте усмерене на побољшање саобраћајне, комуналне, водоводне, енергетске, телекомуникационе, информатичке и друге инфраструктуре.

Саобраћај

На подручју Ваљева заступљена су три вида саобраћајних система - друмски, железнички и ваздушни. На овом простору укрштају се два значајна магистрална путна правца, а град је повезан са железничком мрежом Републике пругом Београд-Бар, али је превоз путника и робе у железничком саобраћају веома мали.

Потенцијал представља релативно добра покривеност простора основном путном мрежом, која се може доградити недостајућим краћим попречним везама. Резервисан је и сачуван простор за други колосек пруге Београд-Ваљево, планирану пругу Ваљево-Лозница и проширење спортског аеродрома у Дивцима. Важна инвестиција је и пројектовање и изградња дуплих трака од Попучака до Словца и повезивања са будућим аутопутем Београд-Јужни Јадран.

Ограничење за саобраћајно повезивање центара заједнице села и насеља са специфичном функцијом у северном, југозападном и јужном делу Града представља радијална путна мрежа са правцем пружања ка Ваљеву. И поред релативно добре изграђености путне мреже савременим коловозом, његово стање се не може оценити као задовољавајуће. Једно од основних ограничења су недовољна финансијска средства за одржавање постојеће саобраћајне инфраструктуре, као и застарелост опреме. Аеродром у Дивцима је запуштен, тако да је задржао спортску, уместо планиране опште намене.

Повећање капацитета и побољшање нивоа услуга **путне мреже** оствариће се реконструкцијом–доградњом постојеће магистралне и регионалне путне мреже, рехабилитацијом коловоза и појачаним одржавањем магистралних, регионалних и локалних путева и доградњом мреже локалних путева.

Развој **железничког саобраћаја** и железничких пруга засниваће се на изградњи железничке пруге Ваљево-Лозница, изградњи другог колосека железничке пруге Београд–Бар на деоницама Лајковац–Ваљево и Ваљево–Пожега, реконструкцији железничког чвора у Ваљеву и реконструкцији и проширењу железничке станице у Дивцима.

За развој **ваздушног саобраћаја** приоритет је фазна доградња и модернизација постојећег спортског у општи аеродром "Дивци", за пословно-туристичке и пољопривредне намене и отпрему/допрему одређених врста терета.

Енергетика

С обзиром да на подручју Града нема лежишта угља, нафте и природног гаса, Ваљево је упућено на снабдевање електричном енергијом и горивом из енергетског система Србије.

Електропреносна и дистрибутивна мрежа је развијена и омогућава снабдевање скоро свих потрошача на подручју Општине. Ваљево представља значајан електроенергетски чвор и регионални центар у Републици.

Постојећа ситуација у енергетици на подручју општине Ваљево одликују следећа ограничења: велика и нерационална потрошња енергије; старост и технолошка застарелост већине изграђених производних капацитета, смањена поузданост и ефикасност њиховог рада;

недовољна заштита животне средине и непостојање реалних цена и паритета енергије. Посебно ограничење се јавља због нереализованог гасовода Београд-Лазаревац-Ваљево, који би омогућио прикључивање подручја на постојећи гасоводни систем Републике.

Стратешка опредељења одрживог развоја енергетике Града су повећање енергетске ефикасности код производње, преноса, дистрибуције и потрошње енергије, интензивирање истраживања свих енергетских потенцијала у циљу повећања и проналажења нових резерви и њиховог ефикасног коришћења, одржавање и побољшање квалитета рада и поузданости постојеће електропреносне и дистрибутивне мреже изградњом нових и реконструкцијом постојећих електроенергетских објеката, изградња магистралног разводног гасовода Београд-Лазаревац-Ваљево и гасификација домаћинства и индустрије у Граду, стимулисање развоја централизованог снабдевања топлотном енергијом путем даљег ширења даљинског система грејања и примене мерења код потрошача ради штедне и рационалнијег коришћења енергије и заштита предвиђених коридора енергетске инфраструктуре (електроенергетска, топлификациона и гасоводна мрежа).

Ваљево има донет Генерални урбанистички план, и планове детаљне регулације. Због усклађивања са новим законом неопходно је донети већи број нових или ажурирати постојеће урбанистичке и регулационе планове.

Када је у питању водоводна и канализациона инфраструктура неопходно је ширити постојећу водоводну мрежу изградњом нових водовода нарочито у руралном подручју.

Телекомуникације

Потенцијал представља мрежа магистралних оптичких каблова, као и локалних оптичких каблова. Основно **ограничење** је недовољна покривеност већег броја насеља фиксном и бежичном телефонском мрежом на брдско-планинском подручју. Неадекватно је решена мрежа за пренос података и интернет. Посебан проблем и ограничење су расположива финансијска средства.

Стратешка опредељења развоја телекомуникација на територији Града су у побољшање постојећег стања у фиксној телефонској мрежи, изградња нових оптичких каблова, комутационих система и месних мрежа, и то у области преноса података и интернета, у области мобилне телефоније и у области дифузије радио и ТВ сигнала

У циљу побољшања постојећег стања у поштанској мрежи, предвиђа се да минимално сваки центар у мрежи насеља, у првом реду центар заједнице села, буде опремљен одговарајућим бројем шалтера поштанске службе.

Комунална опремљеност

Комунална опремљеност на простору општине Ваљево може се оценити као неадекватна, посебно на сеоском подручју, док је ситуација нешто боља у Градском центру. Сахрањивање умрлих на подручју града Ваљева ће се убудуће обављати на Новом гробљу које је потребно плански проширити за око 2,5 ха. Постојећа зелена и сточна пијаца у Ваљеву ће се задржати, уз неопходно побољшање саобраћајног приступа. Потребно је обезбедити услове за формирање и адекватно опремање зелене пијаце у секундарном центру Дивци. Формирање зелених пијаца у другим центрима у мрежи насеља усклађиваће се са развојем активности и потребама становника тих и њима гравитирајућих насеља.

4.2.2. Економски развој

Визија: Ваљево је важан и динамичан индустријски, пољопривредни и туристички центар овог дела Србије. Место подршке постојећој привреди, предузетништву и започињању нових послова, привлачан за инвеститоре. Пољопривреда је одрживи и профитабилни део привреде. Туризам је значајна грана ваљевске привреде и препознатљива туристичка дестинација која привлачи посетиоце из земље и света.

Визија	Стратешки циљеви	Специфични циљеви	Кључне активности	Индикатори одрживости
<p>Ваљево је важан и динамичан индустријски, пољопривредни и туристички центар овог дела Србије. Место подршке постојећој привреди, предузетништву и започињању нових послова, привлачан за инвеститоре. Пољопривреда је одрживи и профитабилни део привреде. Туризам је значајна грана ваљевске привреде и препознатљива туристичка дестинација која привлачи посетиоце из земље и света.</p>	<p>2.1. Јачање и одрживост локалне привреде</p>	<p>Обучена и конкурентна радна снага</p> <p>Стварање повољних услова за инвестирање</p>	<p>Анализа постојеће привреде и потреба за радном снагом</p> <p>Анализа стања на тржишту рада</p> <p>Оснивање и рад тренинг центра</p> <p>Едукација незапослених лица, менаџера</p> <p>Програми едукације за МСП</p> <p>Постојање Индустријске зоне</p> <p>Постојање промо материјала КЛЕР-а</p> <p>Стварање услова за организацију Сајма привреде Града и округа</p> <p>Бизнис инкубатор</p> <p>ONE STOP SHOP шалтер</p> <p>Локалне олакшице за постојећа и нова МСП и инвестиција</p> <p>Додатно образовање запослених у ГУ</p> <p>Заједнички наступи на сајмовима привреде у</p>	<p>Индикатори одрживости – економски развој од броја 20 – 28</p> <p>Основан тренинг центар</p> <p>Број едукованих незапослених лица</p> <p>Број едукованих менаџера</p> <p>Количина и квалитет промотивног материјала,</p> <p>Број учешћа на сајмовима</p> <p>Број предузећа у инкубатору(годишње)има</p> <p>Укупан број и вредност SDI на год. Нивоу</p> <p>Основан бизнис</p>

		<p>Ефикасна Градска управа – пружање услуга у области привреде и пољопривреде</p> <p>Подршка постојећој привреди и оснивање нових предузећа</p>	<p>земљи и иностранству</p> <p>Оснивање Бизнис иновативног центра</p> <p>Нови БИД у Тешњару</p> <p>Оснивање Градског Фонда за подстицај привреди</p> <p>Решавање имовинско – правних односа</p>	<p>иновативни центар</p> <p>Основа фонд</p> <p>%решених/нерешених предмета (годишње)</p>
	<p>2.2. Побољшање услова за рурални развој, базиран на заштити и коришћењу пољопривредног земљишта, шума, шумског земљишта и ловишта</p>	<p>Одрживо коришћење и заштита пољопривредног земљишта</p> <p>Подела пољопривредног земљишта према квалитету – Агро-рејонизација</p> <p>Тржишна оријентација пољопривредних произвођача ради повећања конкурентности пољопривредних производа</p> <p>Реорганизација задругарства због бољег позиционирања произвођача на тржишту</p> <p>Повећање ефикасности производње, прераде и</p>	<p>Поправљање агрохемијских особина обрадивих земљишта</p> <p>Мере антиерозивне заштите</p> <p>Израда Карте бонитета земљишта</p> <p>Едукација и сарадња</p> <p>Стандардизација и квалитет</p> <p>Модернизација и куповина нове опреме</p> <p>Нове технологије и производи</p> <p>Удруживање пољопривредних произвођача</p> <p>Унапређење и повећање ефикасности сточарске, воћарске и ратарске производње</p> <p>Промоција органске производње</p> <p>Помоћ при уласку у програме сертификације</p> <p>Подизање нових засада и обнова дела</p>	<p>Површина земљишта побољшаног квалитета</p> <p>Санирани земљишта од ерозије</p> <p>Израђена карта бонитета</p> <p>Број организованих семинара</p> <p>Број кампања и прилога у медијима</p> <p>Број добијених сертификата о контроли квалитета</p> <p>Број домаћинстава у програму укрупњавања и модернизације</p>

		<p>складиштења</p> <p>пољопривредних производа усклађених са стандардима</p> <p>Увођење сертифициване органске производње</p> <p>Смањити миграцију младих путем унапређења квалитета живота и развоја алтернативних видова руралне економије</p> <p>Унапређење стања постојећих шума</p> <p>Повећање степена шумовитости</p> <p>Повећање бројности и побољшање структуре и квалитета ситне и крупне дивљачи</p> <p>Заштита и очување свих, посебно ретких и угрожених врста дивљачи</p> <p>Развој комерцијалних ловишта</p>	<p>пашњака</p> <p>Промена активности на селу</p> <p>Развој алтернативних грана пољопривреде</p> <p>Побољшањем квалитета и поправком размере смесе у шумама кратког подмладног раздобља</p> <p>Интезивним мерама неге, чишћењем и проредима у високо очуваним младим и средњедобним квалитетнијим изданачким шумама</p> <p>Пошумљавњем багрена на одређеним стаништима</p> <p>Газдовање ловним подручијем и планови газдовања ловиштима на основу карте биотопа ретких и угрожених врста дивљачи</p> <p>Интезивнији одстрел из санитарно-узгојног аспекта</p>	<p>Број кластера</p> <p>Број регистрованих газдинстава</p> <p>Број сертифициваних парцела за органску производњу</p> <p>Добијени стандарди ЕУ у пољопривредној производњи и преради</p> <p>Побољшан квалитет живота на селу</p> <p>Површине које налазе под шумама</p> <p>% обраслости и % интезивних мера неге у шумама</p> <p>Површине преведених неуредних у пребирне шуме</p> <p>% склопљености, обраслости уз повољније учешће аутохтоних, одабраних врста</p> <p>Укупан број дивљачи</p> <p>Испуњење плана узгоја</p>
--	--	---	--	---

				<p>крупне и ситне дивљачи</p> <p>Урађена карта биотопа ретких и угрожених врста дивљачи</p> <p>Број дивљачи за одстрел из санитарно – узгојног аспекта</p>
	<p>2.3. Побољшање услова за развој и унапређење туризма</p>	<p>Институционална подршка развоју туризма</p> <p>Формирање обједињене и</p>	<p>Креирање градског фонда за подстицај развоју туризма</p> <p>Израда Стратегије развоја туризма града Ваљева</p> <p>Израда Мастер плана за туристички центар Дивчибаре</p> <p>Израда базе података свих туристичких ресурса, капацитета и потенцијала</p> <p>Припрема секторских програма за развој и промоцију појединих видова туризма</p> <p>Формулисање програма подстицаја и субвенција за инвеститоре у туризму</p> <p>Унапређење постојећих и организовање нових манифестација које ће побољшати понуду града и туристичког центра Дивчибаре</p> <p>Заједнички наступ на сајмовима</p> <p>Заједнички сајт свих субјеката у туризму</p>	<p>Индикатори одрживости – економски развој од броја 20 – 28</p>

		<p>развнорсне туристичке понуде на нивоу града и региона</p> <p>Едукација кадрова у туризму</p> <p>Унапређење промоције туристичких потенцијала и ресурса</p> <p>Изградња, проширење и реконструкција смештајних капацитета</p>	<p>Учешће на регионалним туристичким пројектима</p> <p>Обука локалних туристичких водича</p> <p>Центар за развој еколошки одрживог туризма – обуке за туристичке предузетнике</p> <p>Едукација запослених и радно ангажованих лица у туризму</p> <p>Израда серије промотивних употребних предмета са градским симболима</p> <p>Израда нових промотивних материјала</p> <p>Израда и постављање туристичке сигнализације</p> <p>Израда базе података потенцијалних смештајних капацитета на територији Града</p> <p>Категоризација смештајних капацитета</p> <p>Подизање нивоа квалитета смештајних капацитета</p> <p>Изградња улица, јавних паркинга и пратећих садржаја за потребе ски стаза на Дивчибарама</p> <p>Изградња аутобуске станице, објекта за туристичку организацију и полицијску станицу са јединицом противпожарне заштите на Дивчибарама</p>	<p>Индикатори одрживости – економски развој од броја 20 – 28</p>
--	--	---	--	--

		<p>Изградња, унапређење и развој туристичке инфраструктуре</p>	<p>Завршетак изградње и опремање конгресног центра</p> <p>Завршетак радова на визиторском центру СПЦ</p> <p>Изградња пешачких стаза са пратећим садржајима уз обале реке Градац</p> <p>Ревитализација Паунске бање</p> <p>Изградња Ски стадиона Повлен са пратећим садржајима</p> <p>Изградња аква парка и затворених базена са пратећим садржајима</p> <p>Изградња позорнице у Бранковини за одржавање културно-туристичких манифестација</p> <p>Уређење језера у Петници у циљу развоја туризма и осмишљавање туристичких садржаја</p> <p>Уређење Петничке пећине за посете туриста</p> <p>Уређење плажа и купалишта на реци Градац</p> <p>Прављење стаза за хајкинг и трејкинг у рејону ЗПД клисуре реке Градац</p> <p>Изградња и уређење полигона за обуку планинара за развој екстремних спортова</p>	<p>Индикатори одрживости – економски развој од броја 20 – 28</p>
--	--	--	--	--

Коментар:

ПРИВРЕДА

Привредни развој представља политику и програме путем којих је граду омогућено успешно прилагођавање привредним променама кроз побољшање конкурентности по питању кључних фактора производње: људских ресурса, информационе технологије, капитала и инфраструктуре.

Стварање позитивног имица града, реновирање централне трговачке зоне, побољшање регулативе за употребу земљишта, унапређење водовода, канализације и одлагање чврстог отпада и решавање стамбених проблема, отварање радних места кроз пружање подршке новим предузећима, стимулације развоја постојећих фирми и привлачења унутрашњих инвестиција приватних предузећа изван територије града, су основни предуслов привредног развоја Града.

Развој људских ресурса, односно, обучена и конкурентна радна снага са довољним бројем флексибилних, обучених и квалификованих радника који би задовољили потребе предузећа. Јавне и приватне образовне институције и предузећа морају радити заједно како би обезбедили потребну преквалификацију за постојећу радну снагу и обучили почетнике. Адекватна анализа стања и потреба за кадровима постојеће и нове привреде, перманентна едукација и креирање позитивног имица у циљу привлачења инвестиција и развоја МСП у циљу повећања степена запослених.

Стварање повољних услова за инвестирање уравнотеженм и здравом привредом у граду, обухвата мала (са мање од 50 запослених) и средња (мање од 250 запослених) предузећа, укључујући малопродајна, трговачка и услужна предузећа. Развој сектора услуга и дистрибуције и подржавање нових производних делатности је неопходан, да би искористиле предности индустрије и традиције производње. **Развој индустријских зоне**. Уколико интерна анализа покаже да постоје значајни изгледи за развој производње, план треба да садржи локације за индустријске зоне у заједници и околини. Расположивост локација је обично ограничавајући фактор индустријског развоја. **Пословни инкубатори**. Једна иницијатива која се концентрише директно на промовисање започетих пословних активности јесте пословни инкубатор који финансира град. То су радни простори који нуде канцеларијски простор и радионице на флексибилној основи, често по нижој од тржишне цене. Пословни инкубатори такође пружају саветодавне услуге потребне новим и МСП у развоју. Закупнина таквих објеката обично траје кратко, од једне до две године. Град мора да ради на стварању повољних услова за инвестирање и могућности за ширење постојећих бизниса.

Успешан привредни развој треба да се заснива на **позитивној пословној клими** која привлачи и стимулише инвестиције којима се стварају радна места, задржавају постојећа предузећа и подржава предузетништво. Повољна пословна клима одражава однос између градске власти и пословне заједнице као и подршку малим и средњим предузећима. Ефикасна Градска управа, јачањем капацитета запослених у институцијама које пружају услуге привреди, као и доношења локалних олакшица у циљу привлачења инвестиција су кључни у стварању повољне пословне климе.

Подршка постојећој привреди и оснивање нових предузећа, стварањем повољног пословног амбијента у Граду за отварање нових предузећа и стварање основних оредуслова за започињање бизниса – кредитна подршка, пословни инкубатор, Зоне унапређеног пословања, сајамски наступи у циљу промоције... Развој трговачких локација. Ефекти конкуренције која долази од новог развоја тржишта ће бити најочљивији код трговине на мало, нешто мање у смислу услуга које се пружају корисницима. Потребно је обезбедити

расположивост одговарајућих објеката и добро припремљених локација за подршку малим и средњим предузећима, побољшање локалних услова за пословање.

Развој привреде и привлачење инвестиција као кључна област развоја

«Створити услове који ће омогућити граду развој постојећих и отварање нових предузећа и нова радна места за грађане».

ПОЉОПРИВРЕДА

Демографски процеси у ваљевском крају на крају XX века, нарочито негативни демографски процеси, као што су пад укупног броја становника, последњих деценија смањење наталитета и природног прираштаја, неравномеран распоред становништва, прекомерно пражњење села, пораст удела старачких домаћинстава, пораст броја домаћинстава без наследника итд., указују на потребу интезивног праћења тих процеса, научно - истраживачки рад и слично, али изнад свега што брже предузимање конкретних осмишљених мера са циљем ублажавања негативних трендова, узимање у обзир целине простора и и скоришћавање компаративних предности које пружа прелепи, природно богати ваљевски крај, као и подизање квалитета живота на селу.

Подручје града Ваљева има низијске и брдско – планинске карактеристике, с тим да преовлађују терени између 200 и 600 мнв (око 70% укупне територије). Најнижа тачка је у котлинском делу реке Колубаре око 130 мнв, а највиша је врх Мали повлен на планини Повлен са 1347 мнв.

Пољопривредно земљиште (57786 ха) обухвата око 64% територије града Ваљева. Одликује се релативно ниском просечном заступљеношћу ораничних површина (52,2%), односно високом – воћњака (14%), ливада (16,4%) и пашњака (17,4%) уз велику просторну диференцијацију која је, углавном усклађена с природним погодностима и ограничењима.

Највредније агроеколошке локације обухватају оранице равничарско – долинских терена и брежуљкастих атара насеља Дивци, Попучке, Белошевац, Доња Буковица, Мрчић, Пауне, и Ваљево које су угрожене стихијским ширењем насеља и другим видовима изградње. Највредније агроеколошке локације обухватају и воћњаке који се налазе на целој територији града Ваљева, а нарочито на теренима с највећим површинама засада које се налазе у Грабовици, Попучкама, Доњој Буковици, Рађевом селу. Такође потребно је обнављање и преуређење најслабих воћњака који се претежним делом налазе у планинско – брдском висинском појасу.

У целини гледано, структура коришћења пољопривредног земљишта и развоја пољопривреде града Ваљева усклађена је са природним погодностима и ограничењима. Међутим, несумњиво еколошке предности наслеђене производне оријентације угрожене су већ дуже време бројним утицајима, који се могу сажети у следеће групе проблема:

- Главни тржишни вишкови ваљевске пољопривреде (месо, млеко, јаја и воће) спадају у ред скупљих намерница, које наилазе на баријеру куповно способне тражње на домаћем тржишту, а од половине прошлог века на све већа ограничења у извозу, која кулминирају током кризних година, када је дошло до потпуног одсецања од светских трговинских токова и колапса прехранбене индустрије, чему је одолео само извоз свеже и замзнуте малине;
- Исувише уситњен земљишни посед недозвољава успостављање повољних релација, посебно земљишта према радној снази и механичкој опреми, којима се обезбеђује остваривање задовољавајућег нивоа пољопривредног дохотка, с једне, и ценовна

конкурентност пољопривредних производа, с друге стране, што представља један од главних узрока друштвене, производне и економске пасивизације пољопривредних домаћинстава и старења пољопривредне популације.

Пољопривреда града Ваљева се данас доминантно ослања на допунски рад запослених у неаграрним делатностима.

- Слаб квалитет и низак ниво опремљености пољопривреде одговарајућим врстама машина и уређаја, нарочито ако се ради о машинама за осавремењивање производње, транспорта и складиштења пољопривредних производа, опреми стајског смештаја у складу са савременим хигијенским стандардима, специјализованим машинама за негу и експлоатацију воћних засада, што представља битно ограничење за искоришћавање природних компаративних предности града Ваљева;
- Успорена дифузија научно – техничког прогреса, савремених еколошких стандарда, економског знања и тржишних информација у пољопривредну праксу, не само због ниског нивоа општег и стручног образовања претежног дела пољопривредних произвођача, већ пре свега због непостојања одговарајуће инфраструктуре развоја, контроле примене и атестирања средстава за заштиту биљака од болести и штеточина, санитације сеоских насеља и сл.
- Слаба инфраструктурна опремљеност села, као последица вишедеценијског запостављања развојних проблема пољопривреде и руралних подручја у политици укупног економског, а посебно регионалног развоја.

Шуме

Укупна површина шума и шумских култура у граду Ваљеву износи 27285 ха. Степен шумовитости је 30% у односу на оптималан од 35% утврђен Просторним планом Републике Србије. Остварено је око 0.3 ха површине шума по становнику. У укупној површини државне шуме покривају 27% (7359 ха), а приватне 73% (19926 ха). У укупном дрвном фонду доминирају лишћари са учешћем у укупној запремини од 91.9% и учешћем у укупном запреминском прирасту од 89.4%. Од врста дрвећа најзаступљенија је буква чије се учешће у укупној запремини (63.7%) и запеминском прирасту (62.8%) може оценити доминантним. Неповољније стање по узгојном облику је у приватним шумама: високе шуме чине свега 10%, а доминирају изданачке шуме са 70% и зашикарене састојине 20%. Од укупне обрасле површине државних шума високе шуме чине 46.56%, културе четинара 15.25%, изданачке шуме 26.13%, багремове шуме 2.16%, шибљаци 2.40% и шикаре 7.50%.

Основни проблеми уређења и коришћења шума и шумских земљишта су:

- Унапређење стања шума
- Повећање површине под шумом

Ловство

Укупна површина града Ваљева подељена је у два ловишта - Маглеш и Јелова Бреза. Намењена су узгоју, заштити и коришћењу племените крупне и ситне дивљачи и то: срне, дивље свиње, зеца, фазана и пољске јаребице.

Полазећи од постојећег бројног стања и квалитета дивљачи основни проблеми ловног газдовања су:

- Неефикасна заштита неловне дивље фауне, као дела шумског екосистема,
- Постизање оптималне бројности популације,
- Постизање што вредних трофеја основних гајених врста,

- Организовање ловног туризма и др.

Одрживо коришћење пољопривредног земљишта као и развијене пољопривредне производње, ефикасно агањовање људског потенцијала и повећање економске ефективности материјалних фактора развоја и других капацитета у производњи хране и аграрних сировина, условљено је издвајањем групе крупних произвођача, са предузетничким духом, способних за прилагађавање променама на тржишту и у социо – економском окружењу. Ради повећања тржишне конкурентности аграрне понуде потребно је стимулисање процеса концентрације земљишта, стоке и техничких средстава у економски и биолошки виталним сеоским домаћинствима, независно од њиховог садашњег социалног и економског статуса. Под условом обезбеђења подршке за спровођење Стратегије локалног одрживог развоја односно развоја пољопривреде, могуће је заустављање/успоравање негативних демографских тенденција на селу, праћено смањивањем броја пољопривредних газдинстава, с позитивним утицајем на повећање њихове просечне површине и побољшање других производно-економских перформанси. Упоредо са стимулисањем процеса укрупњавања пољопривредних газдинстава, обезбедиће се техничко-технолошко и организационо унапређивање пољопривреде применом следећих мера:

- Повећање нивоа техничке опремљености земљишта и људског рада: заменом амортизованог тракторског парка; увођење подстиција за набавку прикључних машина и специјализоване опреме, нарочито за осавремењавање технолошких процеса у сточарској и воћарској производњи; широм применом квалитетног сетвеног и садног материјала; побољшање расног састава стоке и рационалнијим коришћењем других савремених средстава за производњу;
- Убрзани трансфер научно-техничког прогреса, посебно врхунских технологија у пољопривредну праксу, са ослонцем на обезбеђење институционалних и материјалних предпоставки за: за ефикасан рад саветодавне пољопривредне службе, осавремењавање организованости ветеринарске службе и перманентно стручно образовање пољопривредника;
- Повећање производње органске хране;
- Успостављање система контроле квалитета у свим фазама производње, прераде и промета пољопривредно-прехранбених производа у складу са нормативима и критеријумима који се примењују у Европи и свету;
- Унапређење сточарске производње применом планског индикатора од минимум 0.4 условно грло на један хектар укупне пољопривредне површине, са тежиштем дугорочног развоја сточарства на квалитативној компоненти, коју чини избор одговарајућих врста, раса, сојева и начина узгоја;
- Усклађивање начина и интензитета обраде земљишта и других агротехничких мера са бонитетним погодностима и ограничењима, нарочито у погледу нагиба терена;
- Обезбеђење услова за редовно органско ђубрење ради очувања плодности земљишта;
- Развој техничке, комуналне, тржишне и информатичке инфраструктуре од значаја за ефикасно функционисање пољопривреде, ради укључивања у глобалне светске токове трансфера технологија, знања, роба и капитала;
- Подршка економском опоравку и технолошком иновирању локалне прехранбене индустрије, као једном од основних предуслова за ефикасно коришћење компаративних погодности ваљевске пољопривреде за производњу изузетно квалитетног воћа, јунећег и овчијег/јагњећег меса, крављег млека;
- Потпуније укључивање непољопривредних капацитета (нарочито: шума, водотокова, геотермалних вода, недовољно коришћених грађевинских објеката) уз извозно атрактивне програме сакупљања јестивих гљива, лековитог и ароматичног биља, самониклог/дивљег воћа и других јестивих биљака; развоја рибарства; ширење стакленичке/пластеничке производње поврћа, цвећа, расада, печурака и сл.;

оснивање фарми крзнаша; освајање нових технологија производње биомасе у заштићеном простору;

- Подршка изградњи малих и микро прерађивачких погона, који ће бити пословно повезани с већим системима агробизниса, односно имати обезбеђено продајно тржиште; локације ових погона могу бити већа села која су саобраћајно погодна за прихватање примарне прераде воћних плодова и млека.

Основни дугорочни циљ у развоју пољопривреде јесте очување и унапређење услова за производњу квалитетних пољопривредно- прехранбених производа, у складу са агроеколошким капацитетима простора и економским интересима локалног становништва. У складу са природним, тржишним и инфраструктурним погодностима и ограничењима за развој пољопривредне производње, с једне стране, и физичким, социо-економским и демографским обележјима руралних предела града Ваљева, с друге, подржавање раста пољопривредне производње пољопривредних доходака, без угрожавања животне средине.

ТУРИЗАМ

Проблеми: Лоша инфраструктура, недостатак садржаја, необједињеност субјеката, непостојање стратегије развоја туризма Ваљева, дивље депоније, недостатак смештајних капацитета средње и ниже категорије...

Туризам на територији града Ваљева представља потенцијално врло значајну привредну и друштвену активност, првенствено због повољних природних услова, изузетних природних и културних вредности и близине београдског и војвођанског тржишта које броји око четири милиона људи.

Најзначајнији су следећи постојећи и планирани туристички центри, места, комплекси и пунктови на територији града Ваљева :

- градски туристички центар Ваљево;
- туристички центар Дивчибаре, чији квалитет туристичке понуде треба подићи на виши ниво;
- планинска викенд насеља – Мравињци, Дебело брдо и Медведник;
- значајнија туристичка насеља – Петница, Бранковина, Лелић, В.Каменица и Таор, с тежиштем на развоју домаћинског туризма;
- комплекс ски стадиона "Повлен" на Повлену;
- комплекс подбранског аква-ситија "Стуборовни";
- природна и непокретна културна добра – клисура реке Градац, строги природни резерват Црна река, Петничка пећина и Таорска врела, манастир Пустинја, манастир Ћелије, црква Св.Јована у Јовањи, црква брвнара у Миличиници и други споменици културе; и
- поједини центри у мрежи насеља, са специфичном туристичком функцијом – Поћута (Тубравић), Ставе (Бобова) и Доње Лесковице.

Предуслов за активирање зона и предеоних целина је њихово међусобно саобраћајно повезивање, уз максимално коришћење постојеће путне мреже и железничког саобраћаја за организовање кружног кретања у функцији обједињавања и презентације туристичке понуде града.

Највећи потенцијал за развој туризма има шири простор Ваљевских планина са туристичким центром Дивчибаре, уз активирање нове туристичке целине Повлен, интегрисане са будућом акумулацијом "Стуборовни". Потенцијали за планински туризам и рекреацију су првенствено у морфометријским, климатским и биолошким погодностима за планинарење и излете, активну рекреацију и боравак у очуваној природи.

Подручје Ваљева потенцијално је значајан транзитни простор (правац север-југ шабац-Ваљево-Ужице, правац запад-исток Београд-Ваљево-Лозница-Република Српска, железничка пруга Београд-Бар), посебно у летњој сезони због близине будућег аутопута, што с аспекта културолошког туризма (еколошки, споменички, научни, едукативни) може имати велики значај. Потенцијале за развој туризма имају град Ваљево и његова околина – Петница, као центар младих истраживача, с вредном природном и културном баштином, Бранковина с очуваним етно-вредностима, пределом и знаменитостима, Ваљевска Каменица с афирмисаним сеоским туризмом, као и туристички центар Дивчибаре, туристички комплекс "Повлен" и значајни културно-историјски споменици на територији Града.

На релативно малом простору, пречника 50-так километара налази се велики број, по својој пророди различитих актуелних и потенцијалних туристичких атракција везаних за културни, верски, планински, рекреативни, сеоски, градски, авантуристички и друге видове туризма. Све то омогућује да не излазећи са територије града Ваљева туриста ужива у различитим понудама.

Ваљевске планине, од коришћених, али не и искоришћених Дивчибара, до пространстава Медведника и Повлена, заједно са другим атракцијама очуване природне средине (Градац, најчистија река у Европи, али и будуће језеро Ровни) пружају неисцрпне могућности за различите видове туризма, од рекреативног скијашког, преко сеоског, до разних видова спортског и авантуристичког (спелеологија, бициклизам, параглајдинг, лов, риболов...)

Бројне културно-историјске знаменитости на територији града, као и цркве и манастири ваљевског краја представљају својеврсне туристичке атракције, као и археолошки локалитети из различитих периода.

Актуелна туристичка и рекреативна понуда Ваљевских планина и већине осталих туристичких потенцијала града није довољно развијена и активирана. Посебан проблем представља недовољна доступност и развијеност саобраћајне, техничке и туристичке инфраструктуре за комплетирање и активирање туристичких центара и целина.

Дивчибаре као најразвијенија туристичка дестинација имају велике потенцијале за даљи развој породичног, дечијег, спортског, активног и здравственог туризма, али су суочене са бројним инфраструктурним проблемима. Пре свега, неопходно је решавати питање водоснабдевања, канализационе мреже, побољшања прилазних путева Дивчибарама, а посебно путне мреже у самом месту, као и питање одлагања комуналног отпада. Поред тога, важно је радити на побољшању смештајних капацитета и унапређењу туристичких садржаја. Циљ је обезбедити лидерску позицију Дивчибара у породичном, дечијем, спортском и активном туризму у Србији кроз ценовну конкурентност, туристичке садржаје, бициклизам...

Железничку пругу Београд-Бар требало би ставити у функцију развоја туризма продужетком линије "Беовоза" или увођењем периодичног (викенд) туристичког воза до станице у Ваљеву и даље до станица Градац, Ластра и Самар. Тиме би се омогућио јефтинији и бржи превоз излетника и туриста до најатрактивнијих предеоних целина средишње, источне, јужне и

западне зоне. Треба имати у виду и значај завршетка железничке пруге Ваљево – Лозница за подстицај развоју туризма крајева кроз које пролази.

Недостатак кадрова у туризму, туристичких садржаја, пешачких и бициклических стаза, квалитетних смештајних капацитета, хотела са четири звезде, туристичке сигнализације, лоша инфраструктура, необједињеност субјеката који се баве туризмом, непостојање стратегије развоја туризма....неки су од проблема које треба решавати и реализовати плански кроз очување природних и културно-историјских ресурса овим акционим планом у циљу развоја туризма и одрживог развоја.

Да би се реализовала примарна понуда потребно је и квалитетна секундарна понуда. Квалитет пружања услуга је један од пресудних фактора за туристе приликом боравка у туристичкој дестинацији. Зато се ово мора имати у виду како би се ојачала конкурентска позиција дестинације, с обзиром да у окружењу већ имамо развијене туристичке дестинације.

Важну улогу у овоме могао би да одигра приватни сектор кроз унапређење неких од садржаја, јер би они могли релативно брзо да обогате ванпасионску туристичку понуду и допринесу да се и тржишно валоризују ресурси којима располаже град.

4.2.3. ДРУШТВЕНИ РАЗВОЈ

Визија: *Стварање модерне локалне управе, ефикасних институција и амбијента за квалитетнији живот грађана*

Визија	Стратешки циљеви	Специфични циљеви	Кључне активности	Индикатори одрживости
Стварање модерне локалне управе, ефикасних институција и амбијента за квалитетнији живот грађана	Успостављање ефикасног система социјалне и дечје заштите, превенције и борбе против сиромаштва и социјалне инклузије	Повећан опсег корисника увођењем нових услуга социјалне заштите за 20 %	<p>Отварање Дома за бескућнике (за округ)</p> <p>Изградња дома за лица са посебним потребама</p> <p>Изградња станова за социјално становање</p> <p>СОС телефон и сигурна кућа за жене и децу жртве</p> <p>Стварање мреже волонтера за пружање помоћи свим грађанима са посебним потребама и другим осетљивим групама</p> <p>Организовање Саветовалишта за децу и младе под ризиком и њихове родитеље</p> <p>Организовање програма за младе у сукобу са законом</p> <p>Клуб и дневни центар за децу и младе под ризиком</p>	<p>Индикатори одрживости од 11- 20</p> <p>Учешће корисника социјалне заштите у укупном становништву</p>

		<p>Повећан квалитет социјалне заштите јачањем капацитета институција и унапређењем постојећих услуга за 20 %</p>	<p>Народна кухиња</p> <p>Организовање кућне неге за старе у градском и руралном подручју</p> <p>Континуирана едукација, кампање и координација запослених у социјалој заштити и партнерских организација</p> <p>Мобилни тим</p> <p>Оснивање и рад комисије за родну равноправност</p> <p>Израда и ажурирање базе података о социјално осетљивим групама</p>	
		<p>Унапређење квалитета и доступности дечје заштите и материјално-техничка и финансијска подршка институцијама и организацијама из система дечје заштите</p>	<p>Замена фасадне столарије у вртићу Колибри у Новом насељу</p> <p>Замена фасадне столарије у вртићу Бамби у Насељу Ослободиоци Ваљева</p> <p>Набавка мобилијара за објекте Звончић и Колибри</p> <p>Набавка аудио-визуелних средстава за припремни предшколски програм</p> <p>Набавка комби возила за превоз хране за установу</p> <p>Увођење спољног видео надзора у свим објектима предшколске установе</p> <p>Адаптација школских простора у циљу</p>	

			<p>побољшања услова деце у објектима предшколске установе</p> <p>Доградња и надградња обданишта Звончић</p>	
	<p>Развијање друштвено одговорног деловања кроз стварање и унапређење партнерстава приватног, цивилног и јавног сектора</p>	<p>Повећано учешће грађана у животу заједнице кроз различите активности приватног, јавног и цивилног сектора за 40%</p>	<p>Промоција и спровођење принципа Агенде 21</p> <p>Оснивање градског фонда за награђивање друштвено одговорних предузећа</p> <p>Волонтерске акције</p> <p>Национални и међународни кампови</p>	<p>Број становника на један објекат друштвених, културних, рекреативних активности</p>
	<p>Успостављање модерног и ефективног система образовања</p>	<p>Доступније основно и средње образовање за 10 %</p> <p>Унапређен квалитет образовања за 30%</p> <p>Подршка додатном и алтернативном образовању кроз систем подршке талентованим ученицима и студентима</p> <p>Унапређено перманентно образовање за 60 %</p>	<p>Обезбеђивање превоза за ученике</p> <p>Изградња средњошколског интерната</p> <p>Подстицање на даље школовање изграђеним системом материјалне подршке посебним групама ученика и студената</p> <p>Стварање услова за развој инклузивног образовања</p> <p>Оснивање "школа по мери детета" (за специфичне групе - мањинску –ромску, сеоске, децу са тешкоћама у развоју, децу на болничком лечењу)</p> <p>Увођење педагошких асистената пројекти – мали ресурс центри (библиотеке, играчке, биље, здрава храна, ресурс центар за</p>	<p>Удео становника са завршеном средњом, вишом и високом школом</p> <p>Индикатори одрживости од 11-20</p>

			<p>ромски језик, информатику за родитеље)</p> <p>Центри за обуку наставника</p> <p>Затворени базен</p> <p>Трим-стаза у дворишту Прве основне школе</p> <p>Организовање центара за рад са талентованим ученицима</p> <p>Организовање центара за стручно усавршавање запослених у образовању</p> <p>Јачање Фондације за талентоване ученике и студенте кроз сарадњу са привредом и меценама</p> <p>Оснивање Тренинг центра за перманентно образовање, преквалификацију и стицање додатних пословних вештина на подручју Града Ваљева</p> <p>Успостављање сарадње између привреде и образовања ради уједначавања школовања образовних профила са потребама тржишта</p> <p>Оснивање центра за развој и учење страног пословног језика</p>	
--	--	--	---	--

	<p>Унапређење културних активности града</p>	<p>Дефинисање градске културне политике, реорганизовање и унапређење рада установа културе за 20%</p>	<p>Израда Стратегије развоја културе Ваљева</p> <p>Реконструкција сцене и других делова објекта Центра за културу</p> <p>Обезбедјивање приступачности Центра за културу за инвалиде</p> <p>Реконструкција биоскопа</p> <p>Реконструкција Галерије "34"</p> <p>Проширење капацитета Народног музеја Ваљево</p> <p>Повећање броја програма Народног музеја Ваљево</p> <p>Проширење капацитета Матичне библиотеке "Љубомир Ненадовић"</p> <p>Оснивање градског оркестра</p>	<p>Индикатори одрживости од 11-20</p> <p>Број становника на један објекат друштвених, културних, рекреативних активности</p>
--	---	---	--	--

		Унапређење очувања и промоције културне баштине за 50%	<p>Оснивање Клуба љубитеља филма Стратегија развоја Тешњара</p> <p>ДУП за Тешњар</p> <p>Оснивање Фонда за ревитализацију Тешњара</p> <p>Реконструкција Дома војске Кнеза Јовице</p> <p>Уређење екстеријера Куле Ненадовић</p> <p>Ревитализација Бебића луке</p> <p>Израда ДУП Бранковине</p>	
		Развој уметничког стваралаштва за 20%	<p>Уметничка школа за старе занате</p> <p>Промоција и презентација локалних културних вредности</p> <p>Оснивање професионалне позоришне сцене</p> <p>Фестивал савременог уметничког стваралаштва младих</p> <p>Јесењи салон уметности</p>	

<p>Стварање модерне локалне управе, ефикасних институција и амбијента за квалитетнији живот грађана</p>	<p>Развијање ефективне и ефикасне локалне управе која ће поштовати и штитити људска и мањинска права, јачати утицај и учешће грађана у процесу одлучивања и побољшању квалитета услуга локалне самоуправе</p>	<p>Повећање учешћа грађана у животу локалне заједнице за 20%</p> <p>Увођење савремених технологија у раду локалне управе</p> <p>Подизање капацитета за ефикасно и квалитетно пружање услуга грађанима</p>	<p>Градски омбудсман</p> <p>Оснивање Комисије за борбу против корупције</p> <p>Увођење е-управе</p> <p>Пружање обука запослених у локалној самоуправи</p>	<p>Индикатори одрживости од 11-20</p>
	<p>Побољшање и увођење одговорне политике у области безбедности и заштите града и грађана</p>	<p>Побољшање рада и координације рада кључних институција</p> <p>Побољшање безбедности грађана у случају природних непогода</p> <p>Превенција еколошких ризика и удеса</p>	<p>Регулисање осветљења и видео надзора у граду</p> <p>Упознавање јавности о могућностима решавања проблема безбедности</p> <p>Континуирани едукативни програми о безбедности за децу, родитеље и наставнике</p> <p>Обележавање дана безбедности у саобраћају</p> <p>Промоција активности саобраћајне полиције</p> <ul style="list-style-type: none"> - Обука спасилачких јединица и јединица цивилне заштите - Регулисање простора за обуку - Набавка опреме за ватрогасни дом 	<p>Индикатори одрживости од 11-20</p> <p>Учешће правоснажно осудјених лица према месту извршења кривичног дела у укупном становништву</p>

			Усаглашавање противпожарних планова и других прописа везаних за еколошке ризике и удесе	
Стварање модерне локалне управе, ефикасних институција и амбијента за квалитетнији живот грађана	Унапређење услова за бављење спортом	Унапређење услова за бављење школским спортом Унапређење услова за бављење професионалним спортом и рекреативним спортским активностима	Реконструкција, асфалтирање и изградња школских спортских терена, фискултурних сала. Изградња затвореног базена Изградња нове хале спортова Изградња мини спортских терена	Број становника на један објекат друштвених, културних, рекреативних активности

Коментар

Успостављање ефикасног система социјалне и дечје заштите, превенције и борбе против сиромаштва и социјалне инклузије. Грађани и кључне институције препознају актуелне проблеме који се односе на социјалну политику града. То су углавном проблеми везани за жене, децу и младе под ризиком (деца без родитељског старања, деца из породица са дисфункционалним породичним обрасцима, деца са посебним потребама, деца са поремећајима у понашању и сукобу са законом), децу и младе осетљивих група (мањине, избеглице, расељени, материјално угрожени) и децу жртве насиља, занемаривања, злоупотребе; старе, сиромашне, бескућнике и психијатријске пацијенте. Зато се дефинисани стратешки и специфични циљеви за социјалну инклузију управо односе на ту популацију, а предложени пројекти би требало да покрију већи део поменуте групе становништва и градског и руралног дела Града Ваљева. Решавање ове проблематике итекако би смањило предрасуде, стереотипије, али и подигло на виши ниво њихов положај (друштвени, економски), као и ниво свести грађана Ваљева о важности решавања ових проблема.

Развијање друштвено одговорног деловања кроз стварање и унапређење партнерстава приватног, цивилног и јавног сектора. У Ваљево постоји значајан број активних невладиних организација и удружења. Последњих година, захваљујући различитим пројектима у којима су учествовали заједно са локалном управом, развила се добра међусобна сарадња. За одрживи развој Ваљева потребно је да локална управа има сталне консултације са грађанима, организацијама цивилног сектора, предузетницима и привредницима. То је уједно и начин да се мења свест грађана о њиховој улози у процесу одлучивања као и креирања квалитета њиховог живота. Управо у том правцу су ишле и идеје овог стратешког циља - партиципација грађана, улога цивилног сектора, волонтера, као и развој корпоративне одговорности.

Успостављање модерног и ефективног система образовања. Град Ваљево има добру мрежу основних и средњих школа, са објектима који углавном задовољавају потребе за квалитетно одржавање наставе и ваннаставних активности. Неопходно је завршити основну школу у месној заједници Брђани, што је предвиђено Стратегијом развоја у области Инфраструктура. Лошија ситуација је објектима за дечју заштиту и предшколско образовање, тако да је у том делу друштвеног развоја предвиђена санација и доградња постојећих, као и изградња нових капацитета, пре свега обданишта у Месној заједници Градац. Постоји простор за унапређење квалитета наставе, што би се постигло стручним усавршавањем наставника и стварањем бољих услова за рад, као и већом бригом о талентованим ученицима. Стратегија развоја у овој области инсистира на доступности образовања посебним групама деце и младих.

Транзиција, тржишна економија и висока незапосленост намећу потребу образовања одраслих, преквалификације и стицања додатних вештина, тако да се пројектује значајан раст перманентног образовања у планском периоду, који се реално може реализовати сарадњом високошколских установа, Националне службе запошљавања, Града Ваљева и привреде.

Унапређење културних активности града. Ваљево је град који се поноси својом историјом, традицијом, културом и духовношћу. Ваљево има велики број установа културе којима је оснивач и које коректно испуњавају основну делатност, а неке су препознатљиве и ван своје средине - Народни музеј, Модерна галерија (стална поставка академика Љубе Поповића) и Међународни уметнички студио "Радован Трнавац Мића". Ваљево има и традицију градских манифестација, међу којима су најпознатије Тешњарске вечери и Џез фестивал који трају четврт века. Култура је област у којој Ваљево има велики потенцијал, добро искуство и солидну инфраструктуру, коју треба ревитализовати и појачати, а све то умрежити дефинисаном културном политиком, односно израдом Стратегије развоја културе Ваљева. Зато су специфичним циљевима наглашене потребе ревитализације постојећих установа, проширење културних садржаја и јачање уметничке сцене, поготово омладинске. Део јавности дуже време инсистира на новој згради Градске библиотеке, галерији која није специјализована и у којој би могли да излажу ваљевски уметници, а највише на оснивању

професионалног позоришта с обзиром на изузетно велики број академских и аматерских глумаца, редитеља, сниматеља, продуцената и других професионалаца у овој области. С обзиром на искуства других градова сличне величине, као и могућности буџета, привреде и грађана, професионално позориште једино је одрживо по ”принципу пројеката”, како је документом и предвиђено.

Велики проблем културе у Ваљева у ширем смислу, пре свега односа према споменицима културе, али и културног концепта који би се ту применио, представља неуређеност Тешњара, који је једна од ретких сачуваних српских чаршија с краја 18. века. Коначно решење затварања саобраћаја, одржавања, садржаја итд, један је од највећих императива Ваљева у домену културе и заштите културне баштине. Другим специфичним циљем предвиђене су активности за коначно решавање тог проблема, али и за стављање у употребну функцију других познатих споменика културе града Ваљева.

Развијање ефективне и ефикасне локалне управе која ће поштовати и штитити људска и мањинска права, јачати утицај и учешће грађана у процесу одлучивања и побољшању квалитета услуга локалне самоуправе. Локална самоуправа треба да развија вредности ефективности и ефикасности, да брзо, квалитетно и економично обавља послове и задатке, да је отворена за праћење и контролу у свим сегментима функционисања. Потребно је радити на унапређењу квалитета услуга и увођењу савремених технологија у рад локалне самоуправе.

Унапређење здравља локалне заједнице кроз превенцију, здраве стилове живота и заштиту животне средине. Предуслов економског напретка локалне заједнице јесу здрави грађани. Начин живота, еколошки и санитарни услови, епидемија кардиоваскуларних и других обољења са снижавањем доње границе за њихову појаву, намећу потребу планирања превенције и заштите задрвља становништва. Обезбеђење здраве животне средине, подстицање здравих стилова живота (шетња, рекреација, спорт, начин исхране), превенција најчешћих болести и болести зависности, боља информисаност и јачање свести о свему томе - кључни су циљеви развоја и деловања за овај стратешки циљ.

Побољшање и увођење одговорне политике у области безбедности и заштите града и грађана. Стратегија за безбедност је усвојена 2008. и средства за акционе планове су одређена градским буџетом. Основан Савет за локалну безбедност има периодичне састанке и покушава да имплементира стратегију. Предложени приоритети су допуна већ постојећим дефинисаним приоритетима у стратегији и на тај начин употпуњују концепт безбедности.

Унапређење услова за бављење спортом. Неопходно је унапредити и развијати спортску инфраструктуру. Међу најважнијим пројектима спортске инфраструктуре неопходно је истаћи изградњу нове хале спортова, као и затвореног базена који ће у великој мери помоћи даљи развој спорта у граду и повећати квалитет живота грађана Ваљева. Поред тога неопходно је реконструисати велики број школских спортских објеката и терена.

4.2.4. Заштита животне средине

Визија: Ваљево је град унапређене и очуване животне средине

Визија	Стратешки циљеви	Специфични циљеви	Кључне активности	Индикатори одрживости
Ваљево је град унапређене и очуване животне средине	Висок ниво еколошке свести	<p>Унапредити ниво јавне свести и еколошке културе грађана</p> <p>Унапредити учешће јавности у процесу доношења одлука од значаја за заштиту животне средине</p> <p>Успоставити систем информисања о стању животне средине у граду</p>	<p>Едукација и информисање различитих категорија становништва уз помоћ локалних медија; организација стручних скупова и трибина; формирање центара (регионалних и локалних) у којима ће се вршити обука заинтересованих за даље промовисање заштите животне средине и активности везаних за то</p> <p>Едукација и информисање јавности о важности учешћа у процесу доношења одлука од значаја за животну средину</p> <p>Израда електронске базе података о стању животне средине; припрема редовног извештаја о стању животне средине; редовно објављивање информација на сајту града</p>	Удео становника са завршеном средњом, вишом и високом школом
	Успостављање система унапређења стања у животној средини	<p>Успоставити мониторинг индиктора стања у животној средини</p> <p>Смањити ниво загађења ваздуха</p> <p>Успостављање</p>	<p>Унапређење система мониторинга квалитета ваздуха, воде, земљишта и буке</p> <p>-Наставак изградње топловодне мреже и пратеће инфраструктуре</p> <p>-Изградња регионалне депоније и трансфер станице</p>	<p>Квалитет површинских вода</p> <p>Управљање отпадним водама у градским</p>

		<p>одрживог регионалног система управљања отпадом</p> <p>-Сарадња локалне заједнице, инспекцијских органа, стручних служби и потенцијалних загађивача на процесу очувања животне средине и спречавању загађења</p>	<p>-Претоварна станица и рециклажно двориште</p> <p>-Проширење комуналних услуга на целокупно подручје града укључујући и сва села</p> <p>-Развој примарне селекције комуналног отпада</p> <p>-Биолошки третман отпада</p> <p>-Решавање питања поступања са опасним отпадом</p> <p>-Организовање скупова и састанака са представницима потенцијалних загађивача</p>	<p>срединама</p> <p>Број дана са лошим квалитетом ваздуха</p> <p>Напуштено и загађено земљиште</p> <p>Јавни превоз</p> <p>Општински отпад по врсти одлагања</p> <p>Рециклирани отпад</p>
<p>Ваљево је град унапређене и очуване животне средине</p>	<p>Очувани природни ресурси</p>	<p>Очуван и унапређен биодиверзитет</p> <p>Решавање питања отпадних вода</p> <p>Очување заштићених природних добара</p>	<p>Еколошко зонирање и вредновање простора</p> <p>Изградња канализације и постројења за пречишћавање отпадних вода на Дивчибарама</p> <p>Израда и примена програма и пројеката заштите и унапређења стања дивљих врста биљака и животиња, њихових заједница и станишта на простору ЗПД "Клисура реке Градац"</p> <p>Унапређење природних станишта у сарадњи са НВО (ловачка и роболовачка удружења, планинари, љубитељи природе)</p>	<p>Квалитет површинских вода</p> <p>Управљање отпадним водама у градским срединама</p> <p>Рециклирани отпад</p> <p>Напуштено и загађено</p>

			<p>земљиште</p> <p>Општински отпад по врсти одлагања</p> <p>Заштићене области</p>
<p>Развијен систем за спречавање негативних утицаја на животну средину</p>	<p>Усклађена стратешка планска документација</p> <p>Успостављен систем контроле потенцијалних загађивача</p>	<p>Израда акционих планова заштите животне средине</p> <p>Акустичко зонирање града</p> <p>Израда стратешких карти буке</p> <p>Израда студије о могућим зонама и тачкама еколошких акцидената, као и планова за реаговање</p> <p>Израда краткорочних акционих планова квалитета ваздуха</p>	<p>Квалитет површинских вода</p> <p>Управљање отпадним водама у градским срединама</p> <p>Број дана са лошим квалитетом ваздуха</p> <p>Заштићене области</p> <p>Напуштено и загађено земљиште</p> <p>Јавни превоз</p> <p>Општински отпад по врсти</p>

				одлагања Рециклирани отпад
Ваљево је град унапређене и очуване животне средине	Оптимално коришћење и развој обновљивих извора енергије	Подстицање оптималног коришћења енергије сунца и ветра на територији града	<p>Израда катастра и плана коришћења расположивих природних ресурса</p> <p>Стимулисање развоја и пројеката везаних за коришћење обновљивих извора енергије и пројеката везаних за побољшање енергетске ефикасности</p> <p>Коришћење енергије сунца и ветра</p> <p>Примена соларне енергије за производњу потрошне санитарне топле воде у болници ЗЦ Ваљево</p> <p>Примена геотермалних сонди и топлотних пумпи за потребе грејања и хлађења објеката управа и психијатрија ЗЦ Ваљево</p> <p>Изградња система за експлоатацију геотермалних вода за потребе ЗЦ Ваљево</p> <p>Ревиртализација постројења за обраду отпадних вода из погона електрехемијске заштите челика и обојених метала у ХК "Крушик"АД</p> <p>Иновирање технолошког процеса производње биоетанола</p> <p>Обезбеђење грејања великих привредних субјеката и објеката грађана обновљивим изворима-геотермална енергија</p>	<p>Потрошња обновљиве енергије по изворима</p> <p>Укупна потрошња енергије подељена по врсти горива</p>

Коментар:

Ваљево је културни, привредни и саобраћајни центар регије. За град Ваљево важи мишљење да спада у крајеве са релативно очуваном и здравом животном средином. Ипак Ваљево има значајних проблема у области заштите животне средине, од којих су неки препознати и обухваћени Локалним еколошким акционим планом усвојеним у фебруару 2005. године.

За решавање питања из домена заштите животне средине и унапређивања услова живота и економског развоја, од кључне је важности информисаност грађана о најширем спектру ових питања и њихова заинтересованост и спремност да се директно или кроз институције друштва ангажују на њиховом решавању. Зато се јачање еколошке свести, са посебним акцентом на децу школског узраста, унапређивање еколошког образовања и подизање квалитета и интензитета информисања најшире јавности мора посматрати јединствено, као целовит задатак који гарантује далекосежност и трајност подухвата у домену заштите животне средине.

Као последица људске активности у простору јављају се и негативни утицаји на животну средину. У процесу заштите животне средине значајно место заузимају контрола и праћење загађења. Да би се као друштво могли развијати и истовремено будућим покољенима оставити здраву основу за њихов развој, нужна је сарадња свих субјеката друштва у циљу смањења загађења животне средине и његовог довођења у прихватљиве границе.

Очување природних ресурса намеће се као један од приоритетних задатака у домену заштите животне средине.

Коришћење природних ресурса на неадекватан и несразмеран начин проузрокује ненадокнадиве штете у животној средини. Због тога је значајно утврдити којим и коликим природним ресурсима располаже град Ваљево и на основу тога сачинити план њихове експлоатације уз обавезне мере заштите животне средине и рекултивацију простора. Само тако можемо се развијати на одржив начин, што је један од императива кад је заштита животне средине у питању.

Циљ нам је да успемо да развијемо систем на начин да делујемо превентивно, чиме ћемо енергију и материјална средства које би утрошили за санирање последица, моћи да уложимо у даљи развој и тиме их утрошимо далеко продуктивније. Како до неких нежељених последица ипак може доћи, да би се ефикасније ублажиле, потребно је развити механизме деловања ако до истих дође. Тако ће град Ваљево постати место на које су поносни они који у њему живе, а они што дођу, пожеље да остану.

5. Акциони планови

5.1. Акциони планови по приоритетима

5.1.1. Инфраструктура и просторно планирање

ПРИОРИТЕТ						
Инфраструктура и просторно планирање						
ВИЗИЈА						
Ваљево је уређен град са развијеном и модерном инфраструктуром која обезбеђује стабилан привредни развој и висок квалитет живота.						
Стратешки циљ 1.1.						
Саобраћајна инфраструктура на подручју града обезбеђује квалитетну повезаност						
н.	Посебни циљеви	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Индикатори
1.1.1.	Виши ниво саобраћаја и саобраћајних веза на подручју града Ваљева	Пројектовање и изградња Синђелићеве улице са раскрсницом и мостом	Град Ваљево, ЈП «Дирекција за урбанизам... »,	2010-2011	12.000.000,00 дин. Градски буџет 100% градски буџет	Побољшање безбедности и стављање у функцију изграђеног моста и за теретни и аутобуски саобраћај
		Пројектовање и изградња саобраћајнице кроз индустријску зону	Град Ваљево, ЈП «Дирекција за урбанизам... »,	2011-2013	40.000.000.дин 50% градски буџет 50%предприступни фондови	изградња саобраћајнице кроз планирану индустријску зону као предуслов за привођење намени планиране индустријске зоне

						Дужина путева у км по км ²
		Пројектовање и изградња подводжњака на „ИВЕРКУ“	Град Ваљево, ЈП «Дирекција за урбанизам... »,	2011-2013	10.000.000дин 80% градски буџет 20%предприступни фондови	Повезивање индустријске зоне и за теретна возила са магистралним путем у функцији безбедности саобраћаја
		Пројектовање и изградња дела северне обилазнице са денивелисаном раскрсницом М21 са пругом	Град Ваљево, Министарство за инфраструктуру ЈП «Дирекција за урбанизам... »,	2013-2014	300.000.000.дин 20% градски буџет 70% Министарство инфраструктуре 10%предприступни фондови	Безбедност саобраћаја на пружном прелазу Законски пропис Дужина путева у км по км ²
		Пројектовање и изградња тунела на правцу М4	Град Ваљево, Министарство за инфраструктуру ЈП «Дирекција за урбанизам... »,	2012-2015	150.000.000.дин 20% градски буџет 70% Министарство инфраструктуре 10%предприступни фондови	Безбедност саобраћаја, укидање транзитног и теретног саобраћаја кроз Центар града и «Парк пећина» мањи утицај на животну средину
		Пројектовање и изградња моста на реци Колубари са приступним саобраћајницама	Град Ваљево, ЈП «Дирекција за урбанизам... »,	2013-2015	100.000.000.дин 60% градски буџет 20% Министарство инфраструктуре 20%предприступни фондови	Мањи саобраћај кроз центар, повезивање центра са МЗ «Градац», мањи утицај на животну средину,
		Израда Саобраћајне студије за подручје ГУП-а	Град Ваљево, ЈП «Дирекција за урбанизам... », Стручне куће	2011-2012	5.000.000.дин 100% градски буџет	Провера планских решења ради оправданости изградње са одређивањем приоритета у изградњи
		Пројекти техничког регулисања	Град Ваљево, ЈП «Дирекција за	2010-2013	4.000.000.дин 100% градски буџет	Безбедност саобраћаја уз

		саобраћаја са сигнализацијом за вођење саобраћаја и туристичком сигнализацијом	урбанизам... »,			саобраћајну сигнализацију на правом месту у потребном броју
		Пројектовање и изградња тротоара на регионалним и магистралним правцима кроз насељена места	Град Ваљево Министарство за инфраструктуру ЈП «Дирекција за урбанизам... »,	2012-2014	30.000.000.дин 20% градски буџет 80% Министарство инфраструктуре	Безбедност пешака, Законски пропис
		Санација и адаптација делова улица на правцима магистралних и регионалних путева	Министарство за инфраструктуру, ЈП «Дирекција за урбанизам... »,	2010-2013	50.000.000.дин 20% градски буџет 80% Министарство инфраструктуре	Безбедност саобраћаја
1.1.2.	Локални путеви су асфалтирани	Пројектовање, изградња и реконструкција локалних и некатегорисаних путева и инфраструктуре на следећим правцима:	Град Ваљево Министарство за инфраструктуру ЈП «Дирекција за урбанизам... »,	2010-2015	300.000.000.дин 30% градски буџет 30% Министарство инфраструктуре 40%предприступни фондови	Приступачност сеоског подручја са центром Ваљева као основни предуслов за уједначен развој на целокупној територији Града Дужина путева у км по км ²
		Пут Л 1002 Дивци – Кланица – Караула Деоница: Кланица – Караула Дужина 6,84 км	Град Ваљево Министарство за инфраструктуру ЈП «Дирекција за урбанизам... »,	2010	Буџет Града Министарство за инфраструктуру Министарство за НИП Остало	Дужина путева у км по км ²
		Пут Л 1004 Горња Грабовица (М21)	Град Ваљево Министарство за	2010	Буџет Града Министарство за	Дужина путева у км по км ²

		Горња Забрдица Л 1005 Деоница: Крстивојевићи – Л 1005 Дужина: 0,80км	инфраструктуру ЈП «Дирекција за урбанизам... »,		инфраструктуру Министарство за НИП Остало	
		Л 1006 Бранковина – Бабина Лука – Караула (Р 270) Дужина: 4,3км	Град Ваљево Министарство за инфраструктуру ЈП «Дирекција за урбанизам... »,	2011	Буџет Града Министарство за инфраструктуру Министарство за НИП Остало	Дужина путева у км по км ²
		Л 1007 Ваљево Д.Буковица Г. Буковица – Л 1014 Деоница: Горња Буковица – Трчипоље (Л 1014) Дужина:	Град Ваљево Министарство за инфраструктуру ЈП «Дирекција за урбанизам... »,	2011	Буџет Града Министарство за инфраструктуру Министарство за НИП Остало	Дужина путева у км по км ²
		Л 1009 Ваљево Рађево Село – Котешица (Л 1010) Деоница: Рађево Село – Котешица (Л 1010 Дивље брдо – Царић) Дужина: 0,5км	Град Ваљево Министарство за инфраструктуру ЈП «Дирекција за урбанизам... »,	2012	Буџет Града Министарство за инфраструктуру Министарство за НИП Остало	Дужина путева у км по км ²
		Л 1010 Дивље брдо – Царић Дужина: 3 км	Град Ваљево Министарство за инфраструктуру ЈП «Дирекција за урбанизам... »,	2012	Буџет Града Министарство за инфраструктуру Министарство за НИП Остало	Дужина путева у км по км ²
		Л 1011 Балиновић (Р 111) – Причевић (М4) Деоница:	Град Ваљево Министарство за инфраструктуру ЈП «Дирекција за	2012	Буџет Града Министарство за инфраструктуру Министарство за	Дужина путева у км по км ²

		Балиновић – Тупанци Дужина: 1 км	урбанизам... »,		НИП Остало	
		Л 1014 Царић (Р 206 а)-Оглађеновац – Гаража (Р 207) Деоница:Оглађенов ац - Гаража (Р 207) Дужина: 4км	Град Ваљево Министарство за инфраструктуру ЈП «Дирекција за урбанизам... »,	2013	Буџет Града Министарство за инфраструктуру Министарство за НИП Остало	Дужина путева у км по км ²
		Л 1016 Ставе (Р 113) – Ситарнице – Совач (Р111) Деоница: Ситарнице – Совач (Р111) Дужина: 6,10 км	Град Ваљево Министарство за инфраструктуру ЈП «Дирекција за урбанизам... »,	2013	Буџет Града Министарство за инфраструктуру Министарство за НИП Остало	Дужина путева у км по км ²
		Л 1017 Ставе (Р 113) – Дренајић – Љубовија (Зелени вир) Деоница: Дренајић – Зелени вир Дужина: 11,7 км	Град Ваљево Министарство за инфраструктуру ЈП «Дирекција за урбанизам... »,	2012	Буџет Града Министарство за инфраструктуру Министарство за НИП Остало	Дужина путева у км по км ²
		Л 1019 Тубравић (Р 111) – Брезовице – Милавац-Мојићи- Вујиновача (Р 111) Деоница: Мојићи – Вујиновача (Р 111) Дужина: 4 км	Град Ваљево Министарство за инфраструктуру ЈП «Дирекција за урбанизам... »,	2012	Буџет Града Министарство за инфраструктуру Министарство за НИП Остало	Дужина путева у км по км ²
		Л 1021 Стубо (Р 111) – Лелић (Р 213) Деоница: Стубо- Радојичићи Дужина: 4,35 км	Град Ваљево Министарство за инфраструктуру ЈП «Дирекција за урбанизам... »,	2011	Буџет Града Министарство за инфраструктуру Министарство за НИП Остало	Дужина путева у км по км ²
		Л 1024 Горње Лесковице –	Град Ваљево Министарство за	2013	Буџет Града Министарство за	Дужина путева у км по км ²

		Бачевци (Ластра М21) Деоница: Горње Лесковице – Бачевци (Ластра М21) Дужина: 5,5 км	инфраструктуру ЈП «Дирекција за урбанизам... »,		инфраструктуру Министарство за НИП Остало	
		Л 1025 Повленска коса (Р 213) – Доњи Таор – Сијање Деоница: Повленска коса – Доњи таор Дужина: 6,5км	Град Ваљево Министарство за инфраструктуру ЈП «Дирекција за урбанизам... »,	2013	Буџет Града Министарство за инфраструктуру Министарство за НИП Остало	Дужина путева у км по км ²
1.1.3.	Ваљево је добро повезано са главним саобраћајним коридорима	Израда претходне студије изводљивости за изградњу деонице пута М4 од Попучака до везе са будућим аутопутем	Дирекција за путеве Републике Србије Дирекција за урбанизам, грађевинско земљиште, путеве и изградњу Ваљево, Градска управа Ваљево	2011.	Буџет Града Министарство за инфраструктуру Министарство за НИП Остало	Израђена студија изводљивости
		Планирање изградње деонице М4 од Попучака до везе са будућим аутопутем Дужина 10 -12 км	Дирекција за путеве Републике Србије Дирекција за урбанизам, грађевинско земљиште, путеве и изградњу Ваљево, Градска управа Ваљево	2012.	Буџет Града Министарство за инфраструктуру Министарство за НИП Остало	Дужина путева у км по км ²
		Наставак изградње пута М 21 од укрштања са путем М4 (Горић) до пута за Шабац (Горња Грабовица)	Дирекција за путеве Републике Србије Дирекција за урбанизам, грађевинско земљиште, путеве и	2013. - 2017. година	500.000евра/км НИП, Министарство за инфраструктуру, - Град Ваљево	Дужина путева у км по км ²

		Дужина 4 км	изградњу Ваљево, Градска управа Ваљево			
		Довршетак изградње пруге Ваљево – Лозница и пратеће инфраструктуре	Република Србија Министарство за инфраструктуру ЈП „Железнице Србије“ Град Ваљево	2011. и до завршетка	220.000.000 евра Буџет Републике Србије 100%	Дужина путева у км по км2 Дужина изграђеног железничког колосека
		Изградња комерцијалног аеродрома у Дивцима	Град Ваљево Дирекција за урбанизам, грађевинско земљиште, путеве и изградњу Ваљево Заинтересоване приватне компаније	2011. и до завршетка	4.000.000 евра Град Ваљево Страни и домаћи инвеститори Министарство инфраструктуре	Број домаћих и страних путника Количина превезеног терета

Стратешки циљ 1.2.						
Подручје града Ваљева је покривено квалитетном водоводном и канализационом инфраструктуром						
н.	Посебни циљеви	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Индикатори
1.2.1.	Даље ширење и реконструкција водоводне и канализационе мреже	Реконструкција постројења за пречишћавање воде „Пећина“	ЈКП „Водовод“ Ваљево Град Ваљево	2011.	190.000.000дин ЈКП „Водовод“ Град Ваљево	број домаћинстава са сигурним приступом води за пиће број центара надзора – број објеката
		Даљински надзор и управљање системом	ЈКП „Водовод“ Ваљево	2011.	45.000.000 дин ЈКП „Водовод“	број домаћинстава са сигурним приступом води за пиће

		ЈКП „Водовод Ваљево“			Град Ваљево	број центара надзора – број објекта
		Изградња водовода Дегурић, Драчић, Зарубе, Жабари	ЈКП „Водовод“ Ваљево	2011.	104.000.000 дин ЈКП „Водовод“	Број домаћинстава којима се решава водоснабдевање
		Изградња водовода „Дрочине“	ЈКП „Водовод“ Ваљево	2012.	57.000.000 дин ЈКП „Водовод“	Број домаћинстава којима се решава водоснабдевање
		Изградња водовода Рађево Село - Златарић	ЈКП „Водовод“ Ваљево	2011.	48.000.000 дин ЈКП „Водовод“	Број домаћинстава којима се решава водоснабдевање
		Изградња водовода Бранковина	ЈКП „Водовод“ Ваљево	2011.	91.000.000 дин ЈКП „Водовод“ Ваљево	Број домаћинстава којима се решава водоснабдевање
		Водоснабдевање Дупљаја	ЈКП „Водовод“ Ваљево Град Ваљево Надлежна министарства	2010.	9.086.000,00 дин. Град Ваљево Донатори Министарство за НИП	Број домаћинстава којима се решава водоснабдевање
		Изградња водовода Царић	ЈКП „Водовод“ Ваљево	2012.	47.000.000 дин ЈКП „Водовод“ Ваљево	Број домаћинстава којима се решава водоснабдевање
		Изградња водовода Драчић	ЈКП „Водовод“ Ваљево	2012.	35.000.000 дин ЈКП „Водовод“ Ваљево	Број домаћинстава којима се решава водоснабдевање
		Изградња водовода Дивци	ЈКП „Водовод“ Ваљево	2012.	36.000.000 дин ЈКП „Водовод“ Ваљево	Број домаћинстава којима се решава водоснабдевање
		Снабдевање водом села Стубо	ЈКП „Водовод“ Ваљево Град Ваљево Надлежна	2011.	14.250.000,00 дин. Град Ваљево Донатори Министарство за	Број домаћинстава којима се решава водоснабдевање

			министарства		НИП	
		Снабдевање водом села Ровни	ЈКП „Водовод“ Ваљево Град Ваљево	2011.	36.500.000,00 дин. Град Ваљево Донатори Министарство за НИП	Број домаћинстава којима се решава водоснабдевање
		Водоснабдевање туристичког места Дивчибаре	ЈКП „Водовод“ Ваљево	2011.	250.000.000 дин ЈКП „Водовод“ Ваљево	Број домаћинстава којима се решава водоснабдевање
		Централни уређај за пречишћавање отпадних вода „Горић“	ЈКП „Водовод“ Ваљево	2011.	371.000.000 дин ЈКП „Водовод“ Ваљево	Управљање отпадним водама Квалитет површинских вода Број изграђених објеката канализационе инфраструктуре/год
		Канализација санитарних отпадних вода са централним уређајем за пречишћавање отпадних вода „Дивчибаре“	ЈКП „Водовод“ Ваљево	2012.	350.000.000 дин ЈКП „Водовод“ Ваљево	Управљање отпадним водама Квалитет површинских вода Број изграђених објеката канализационе инфраструктуре/год
1.2.2.	Завршетак изградње регионалног водопривредног система и пратеће инфраструктуре	Цевовод за транспорт сирове воде од бране «Ровни» до ППВ «Пећина» у оквиру Регионалног водопривредног система «Ровни»	ЈП „Колубара“	2010.	270.000.000 дин Буџет, ЈКП „Колубара“	Број домаћинстава којима се решава водоснабдевање Број предузећа којима се решава снабдевање

		прва фаза: изградња цевовода од бране «Ровни» до црпне станице «Пакље»				
		Цевовод за транспорт сирове воде од бране «Ровни» до ППВ «Пећина» у оквиру Регионалног водопривредног система «Ровни» друга фаза: изградња цевовода од црпне станице «Пакље» до ППВ «Пећина»	ЈП"Колубара"	2014.	673.000.000 дин НИП ЈКП „Колубара“	Број домаћинстава којима се решава водоснабдевање Број предузећа којима се решава снабдевање
		Регионални водоводни систем за снабдевање водом од ППВ «Пећина» до резервоара «Гајина»	ЈП"Колубара"	2014.	376.805.000 дин Буџет, НИП	Број домаћинстава којима се решава водоснабдевање Број предузећа којима се решава снабдевање
		Регионални водоводни систем за снабдевање водом од резервоара «Гајина» до потрошача	ЈП"Колубара"	2013.	2.805.000.000 дин ЈП"Колубара", Град Ваљево	Број домаћинстава којима се решава водоснабдевање Број предузећа којима се решава снабдевање

		Регионални водопривредни систем «Ровни» - Уређење подбранског подручја	ЈП"Колубара"	2011.	280.500.000 дин. ЈП"Колубара", Град Ваљево	Број м2 уређеног земљишта
--	--	--	--------------	-------	--	---------------------------

Стратешки циљ 1.3.

Електроенергетска и енергетска инфраструктура је побољшана и развијена

н.	Посебни циљеви	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Индикатори
1.3.1.	Реконструкција постојећих и изградња нових трафостаница, водова и далековода	ТС 35/10КВ „Дивчибаре“	Електродистрибуција Ваљево	2010-2011.	62.625.000,00дин Електродистрибуција Ваљево	Укупна потрошња енергије подељена по врсти горива Капацитет у трафостаницама ВН/СН
		Далековод 35кв И 10кв „Осеченица – Дивчибаре“	Електродистрибуција Ваљево	2010-2012.	54.947.114,00дин Електродистрибуција Ваљево Град Ваљево	Укупна потрошња енергије подељена по врсти горива Капацитет у трафостаницама ВН/СН

		Кабловски Вод 35кв „Дивчибаре“	Електродистрибуција Ваљево	2010.	10.300.000,00дин Електродистрибуција Ваљево Град Ваљево	Укупна потрошња енергије подељена по врсти горива Капацитет у трафостаницама ВН/СН
		Далековод 35кв од ТС 110/35кв „Осечина“ до ТС 35/10кв“Каменица“	Електродистрибуција Ваљево	2010-2012.	36.000.000,00дин Електродистрибуција Ваљево Град Ваљево	Укупна потрошња енергије подељена по врсти горива Капацитет у трафостаницама ВН/СН
		ТС 35/10КВ“ДИВЦИ“ са уклапањем у 35кв Мрежу	Електродистрибуција Ваљево	2010-2011.	52.625.000,00дин Електродистрибуција Ваљево Град Ваљево	Укупна потрошња енергије подељена по врсти горива Капацитет у трафостаницама ВН/СН
		Кабловски Вод 35КВ за запајање ТС 35/10КВ“ВАЉЕВО 11“	Електродистрибуција Ваљево	2010-2012.	10.312.500,00дин Електродистрибуција Ваљево Град Ваљево	Укупна потрошња енергије подељена по врсти горива Капацитет у трафостаницама ВН/СН
		Изградња TS 35 kV са објектом за смештај опреме на Дивчибарама за одржавање електроенергетске	Град Ваљево и Електродистрибуција	2010-2011	70.000.000,00 дин. Надлежно Јавно предузеће и Министарство	Укупна потрошња енергије подељена по врсти горива Капацитет у трафостаницама

		мреже и објеката				ВН/СН
1.3.2.	Проширење топоводне мреже и успостављање ефикасног система грејања	Топлификација Града Ваљева	ЈКП Топлана Ваљево	2010-2012.	1.094.000.000,00 дин. ЕУ фондови	Укупна потрошња енергије подељена по врстама горива Изграђено мреже у односу на комплетну мрежу
		Топлана 3 фаза-изградња вреловода са подстанцом – део Пантићеве улице, део Карађорђевог улице и Железничка улица	ЈКП Топлана Ваљево Град Ваљево Министарства	2011.	Део Пантићеве улице 153.285.029,00 дин Део Карађорђевог улице 110.539.412,00 дин Железничка улица 112.530.749,00 дин ЈКП Топлана Град Ваљево Министарство за НИП Фондови ЕУ	Укупна потрошња енергије подељена по врстама горива
		Уградња делитеља топлоте и термостатских вентила	ЈП „Топлана“	2010-2012.	45.220.000,00дин Град Ваљево, Министарство енергетике	Укупна потрошња енергије подељена по врстама горива Број уграђених делитеља топлоте и термостатских вентила
		Уградња мерно-регулационе опреме и балансирање	ЈП „Топлана“	2010-2011.	11.820.000,00дин ЈП„Топлана“	Укупна потрошња енергије подељена по врстама горива

		секундарне инсталације			Град Ваљево	
		Уградња Енергетски Ефикасних Пумпи	ЈП „Топлана“	2010.	3.840.000,00 дин Град Ваљево, Министарство енергетике	Укупна потрошња енергије подељена по врстама горива Број уграђених енергетски ефикасних пумпи
1.3.3.	Развој гасоводне инфраструктуре	Изградња магистралног гасовода Београд-Лазаревац-Ваљево	Србија Министарство рударства и енергетике Министарство за инфраструктуру	2012.	Министарство рударства и енергетике Србијагас Град Ваљево	Укупна потрошња енергије подељена по врстама горива Број дана са лошим квалитетом ваздуха Број изграђених ДГМ
		Изградња ГМРС и МРС на подручју града	Србијагас Град Ваљево Надлежна министарства	2012.	Министарство рударства и енергетике Србијагас Град Ваљево	Укупна потрошња енергије подељена по врстама горива
		Гасификација индустрије и широке потрошње на територији Града Ваљева	Град Ваљево Србијагас Министарство рударства и енергетике	2012. и до завршетка гасификације	15.000.000,00 евра Министарство рударства и енергетике Министарство за НИП Град Ваљево	Укупна потрошња енергије подељена по врстама горива Број дана са лошим квалитетом ваздуха Број изграђених ДГМ

Стратешки циљ 1.4.

Ваљево је просторно и функционално уређен град

н.	Посебни циљеви	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Индикатори
1.4.1.	Потпуна планска документација за цело подручје града Ваљева	Доношење Просторног плана града Ваљева (ПП)	Град Ваљево, ЈП «Дирекција за урбанизам, грађевинско земљиште, путеве и изградњу Ваљева», Стручне куће	2010-2011	2.500.000,00 дин. Градски буџет	Густина насељености Усвојен просторни план
		Доношење Генералног урбанистичког плана Ваљева (ГУП)	Град Ваљево, ЈП «Дирекција за урбанизам... », ИАУС Београд	2010-2012	3.000.000,00 дин. Градски буџет	Густина насељености Усвојен Генерални урбанистички план
		Доношење планова Генералне регулације (ПГР) за подручје ГУП-а Ваљева и то: «Центар», «Крушик», Привредна зона, «Белошевац», «Колубара», «Ново Насеље», «Градац», «Југ», «Запад», «Север», «Колубара-Белошевац»,	Град Ваљево, ЈП «Дирекција за урбанизам... », Стручне куће, Министарство животне средине и просторног планирања РС	2010-2012	61.000.000,00 дин. Градски буџет Министарство животне средине и просторног планирања	Густина насељености Број донетих урбанистичких планова
		Доношење измена и допуна постојећих ПГР и нових ПГР чија израда је предвиђена Просторним планом града Ваљева	Град Ваљево, ЈП «Дирекција за урбанизам... », Стручне куће, Министарство животне средине и просторног планирања РС	2010-2012	25.000.000,00 дин. Градски буџет Министарство животне средине и просторног планирања	Густина насељености Број донетих урбанистичких планова

		Доношење Плана детаљне регулације (ПДР) на основу ПГР-е као и ПДР-е за инфраструктурне коридоре	Град Ваљево, ЈП «Дирекција за урбанизам...», Стручне куће, Министарство животне средине и просторног планирања РС	2010-2012	5.000.000,00 дин. Градски буџет, инвеститори	Густина насељености Број донетих планова Детаљне регулације
		Израда пројеката и активности у циљу спровођења планских докумената	Град Ваљево, ЈП «Дирекција за урбанизам...», Стручне куће, Министарство животне средине и просторног планирања РС	2010. и до завршетка	800.000,00 дин. Градски буџет, инвеститори	Број израђених пројеката Број реализованих планских докумената
		План генералне регулације за инфраструктурни коридор од бране „Ровни“ до резервоара „Гајина“	Град Ваљево ЈП „Колубара-Ровни“ Надлежна министарства	2010.	9.500.000,00 дин. Град Ваљево ЈП Колубара-Ровни Министарство за НИП	Број донетих урбанистичких планова
	Унапређење система управљања просторним развојем територије града	Набавка опреме и унапређење ГИС-а	Град Ваљево, Јавна предузећа, надлежна Министарства	2010-2012	5.000.000,00 дин. Градски буџет Надлежна министарства	% Напуштеног и загађеног земљишта Функционалан ГИС
1.4.2.		Израда Студије, пројеката и изградња система	Град Ваљево	2010. и до завршетка	160.000.000,00 дин. Градски буџет, Надлежна	Број израђених студија и пројеката

Уређење и комунално опремање свих насеља и развој комуналне опреме на подручју града Ваљева	одводњавања површинских вода у оквиру ГУП-а и око значајнијих водотокова у оквиру ПП-а			министарства	Квалитет површинских вода
	Измештање војних комплекса (Боричевац, Белошевац, и др.) из изграђених подручја	Град Ваљево	2012. и до завршетка	200.000.000,00 Градски буџет и Министарство одбране	Војни комплекси су измештени Број слободних ха земљишта
	Измештање постојеће инфраструктуре у планиране јавне инфраструктурне коридоре	Град Ваљево, ЈП «Дирекција за урбанизам...»,	2011.	50.000.000,00 Градски буџет	Број нових ха за развој инфраструктуре
	Изградња тротоара и бицикличких стаза уз регионални правац до Спортског центра Петница	Град Ваљево, ЈП «Дирекција за урбанизам...»,	2012.	10.000.000,00 дин. Градски буџет	Дужина тротоара Дужина бицикличких стаза
	Изградња мобилијара и јавних тоалета у централној градској зони	ГРАД ВАЉЕВО ЈП «ВИДРАК» И ДИРЕКЦИЈА ЗА УРБАНИЗАМ, ГРАДЈЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ, ПУТЕВЕ И ИЗГРАДЊУ	2011	Градски буџет ЈП „Видрад“ ДИРЕКЦИЈА ЗА УРБАНИЗАМ, ГРАДЈЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ, ПУТЕВЕ И ИЗГРАДЊУ Надлежна	

					министарства Фондови ЕУ	
		Изградња мини пијаце у МЗ «Ново Насеље»	ЈП «Полет» Ваљево	2010.	ЈП «Полет» Ваљево Град Ваљево	Број нових корисника пијачних услуга Квалитет ваздуха
		Наткривање пијачног платоа између објеката број 5 и 8 на Градској пијаци у Ваљеву	ЈП «Полет» Ваљево	2010.	ЈП «Полет» Ваљево	Квалитет пружених услуга Квалитет ваздуха
		Наткривање тераса која повезује објекте бр.4,5 и 8 на Градској пијаци у Ваљеву	ЈП «Полет» Ваљево	2010.	ЈП «Полет» Ваљево	Квалитет пружених услуга Квалитет ваздуха
		Изградња пословног објекта бр.7 на Градској пијаци у Ваљеву	ЈП «Полет» Ваљево	2011.	ЈП «Полет» Ваљево	Број нових корисника Квалитет ваздуха
		Наткривање пијачног платоа између објеката бр. 6, 7 и 8 на Градској пијаци у Ваљеву	ЈП «Полет» Ваљево	2011.	ЈП «Полет» Ваљево	Квалитет пружених услуга Квалитет ваздуха
		Изградња 180 станова у улици Обрена Николића поред Болнице	ЈП „ОСА“ Град Ваљево Министарства	2011	ЈП «ОСА» Градски буџет Министарства Фондови ЕУ Пројекти	Изграђени станови
		Откуп и уређење нових парцела за проширење Новог градског гробља	Град Ваљево ЈКП Видрак Ветеринарска служба	2010. континуирано	ЈКП Видрак Ваљево Град Ваљево	Проширени капацитети

		Изградња модерне и савремене кафилерије	Град Ваљево ЈКП Видрак	2012. и до завршетка	Град Ваљево Надлежна министарства Фондови ЕУ	Изграђена нова кафилерија
Заштита и рационално коришћење пољопривредног, шумског и водног земљишта	Регулација Безименог потока и реке Бела Каменица - Дивчибаре	Град Ваљево Министарства ЈП „Србија воде“	2011. и до завршетка	Град Ваљево Министарство за пољопривреду и водопривреду Министарство за инфраструктуру	Дужина регулисаних токова Квалитет површинских вода Површине плавног земљишта, ха	
	Регулација реке Колубаре у Ваљево	Град Ваљево Министарства ЈП „Србија воде“	2014. и до завршетка	Град Ваљево Министарство за пољопривреду и водопривреду Министарство за инфраструктуру	Дужина регулисаног тока реке Колубаре Квалитет површинских вода Површине плавног земљишта, ха	
	Пројекат санације Јаза – друга фаза	Град Ваљево Министарства ЈП „Србија воде“	2011.	Град Ваљево Министарство за НИП Донатори	Дужина регулисаних токова Квалитет површинских вода	
	Израда пројектне документације за регулацију реке Љубостиње	ЈП Србија воде Град Ваљево ЈП „Србија воде“	2010.	ЈП Србија воде Град Ваљево Надлежна министарства	Израђена пројектна документација	

Стратешки циљ 1.5.**Развој и побољшање телекомуникација, поштанског саобраћаја и информатичких технологија**

н.	Посебни циљеви	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Индикатори
1.5.1.	Равномернија покривеност свих делова територије града телекомуникационим мрежом	Проширење телекомуникационих капацитета на подручју Града	Телеком Србија Други оператери	2011. континуирано	Телеком Србија и други оператери	Проширени телекомуникациони капацитети
		Изградња нових оптичких каблова, комуникационих система и месних мрежа на територији Града	Телеком Србија	2011. и до завршетка	Телеком Србија	Изграђени оптички кабови, комуникациони системи и месне мреже
1.5.2.	Проширење капацитета ПТТ мреже	Проширивање постојећих ПТТ објеката и изградња нових на територији Града Ваљева	ПТТ Србија	2012. континуирано	ПТТ Србија	Изграђени ПТТ објекти
1.5.3.	Повећање доступности Интернета	Ширење и унапређење широкопојасног Интернета на подручју урбане градске зоне	Јавно-приватно партнерство	2010. континуирано	Јавно-приватно партнерство	Број провајдера, број корисника
		Ширење широкопојасног Интернета у руралном подручју	Јавно-приватно партнерство	2010. континуирано	Јавно-приватно партнерство	Број провајдера, број корисника

1.2. Економски развој

ПРИОРИТЕТ						
Економски развој – развој локалне привреде, пољопривреде и туризма						
ВИЗИЈА						
Ваљево је важан и динамичан индустријски, пољопривредни и туристички центар овог дела Србије. Место подршке постојећој привреди, предузетништву и започињању нових послова, привлачан за инвеститоре. Пољопривреда је одрживи и профитабилни део привреде. Туризам је значајна грана ваљевске привреде, а Ваљево препознатљива туристичка дестинација која привлачи посетиоце из земље и света.						
Стратешки циљ 1.2.1.						
Јачање и одрживост локалне привреде						
н.	Посебни циљеви	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Индикатори
1.2.1.1.	Обучена и конкурентна радна снага	Анализа постојеће привреде	Одсек за локални развој и привреду Национална служба за запошљавање - филијала Ваљево	2010.	100.000,00 дин. Градски буџет 100% градски буџет	Површина пословног простора на 1000 становника изграђена претходне године Број регистрованих привредних субјеката на 1000 становника Нето број нових предузећа на 1000 предузећа Резултати анализе
		Анализа потреба за радном снагом	Одсек за локални развој и привреду Национална служба за запошљавање - филијала Ваљево	2010.	100.000,00 дин. 70% градски буџет 30% Привредници Града Ваљева	Локацијски коефицијент запошљавање Стопа запослености

		Анализа стања на тржишту рада	Национална служба за запошљавање - филијала Ваљево Одсек за локални развој и привреду	2011.	100.000,00 дин. 80% градски буџет 20% Привредници Града Ваљева	Коефицијент запослености Нето број нових предузећа на 1000 предузећа
		Оснивање и рад тренинг центра	Одсек за локални развој и привреду Национална служба за запошљавање - филијала Ваљево Стална конференција градова и општина МЕГА	2011.	1.000.000,00 дин 50% градски буџет 40% Привредници града Ваљева 10%предприступни фондови	Локацијски коефицијент запошљавања Основа тренинг центар Удео становника са завршеном средњом, вишом и високом школом
		Едукације незапослених лица	Национална служба за запошљавање - филијала Ваљево Одсек за локални развој и привреду ВИПОС	2011.	5.000.000,00 дин 20% градски буџет 50% Национална служба за запошљавање 30%предприступни фондови	Локацијски коефицијент запошљавање Стопа запослености Број едукованих незапослених лица Број запослених по завршетку обуке
		Едукације менаџера	ВИПОС Национална служба за запошљавање - филијала Ваљево Одсек за локални развој и привреду Економски Факултет	2012.	5.000.000,00 дин 20% градски буџет 40% Национална служба за запошљавање 30%предприступни фондови 10% Привредници Града Ваљева	Број едукованих менаџера Да ли је повећана успешност предузећа користећи услуге едукованих менаџера

		Програми едукације за МСП	Одсек за локални развој и привреду ВИПОС Регионална привредна комора	2011.	5.000.000,00 дин 40% Национална служба за запошљавање 20% градски буџет 40%предприступни фондови	Број едукованих МСП Структура националног дохотка по делатностима
	Стварање повољних услова за инвестирање и могућности за ширење постојећих бизниса	Изградња индустријске зоне града	Град Ваљево ЈП «Дирекција за урбанизам... », Одсек за локални развој и привреду	2010.	100.000.000,00 100% градски буџет	Обим унутрашњих страних инвестиција по глави становника Коефицијент запослености
		Израда промо материјала Одсека за локални развој и привреду	Град Ваљево Одсек за локални развој и привреду	2010	700.000,00 дин 100 % градски буџет	Обим унутрашњих страних инвестиција по глави становника Количина и квалитет промотивног материјала, Број учешћа на сајмовима
		Подстицање активности за привлачење SDI за улагања у локалне индустријске капацитете и мали бизнис	Градско веће – привреда Инвеститори Регионална привредна комора	2010	1.000.000,00 дин/год 100 % градски буџет	Укупан број и вредност SDI на год. Нивоу Нето број нових предузећа на 1000 предузећа Локацијски коефицијент запошљавања

		Подршка повезивању и стварању кластера малих и средњих предузећа	Градско веће – привреда Регионална привредна комора Одсек за локални развој и привреду	2010	500.000,00 дин/год 50% градски буџет 50% предприступни фондови	Број основаних кластера у текућој години
		Подстицање промоције предузетничке културе	Град Ваљево Привредни Савет Одсек за локални развој и привреду	2010	500.000,00 дин/год 100 % градски буџет	Број кампања и прилога у медијима
		Стварање услова за организацију сајма привреде града и округа	Град Ваљево Одсек за локални развој и привреду Привредни Савет	2011	10.000.000,00 дин 30% градски буџет 50% конкурс Министарства 20% привредници града Ваљева	Организован сајам Обим унутрашњих страних инвестиција по глави становника Коефицијент запослености

		Оснивање Бизнес инкубатора (Виртуелног)	Градско веће Привредни савет ВИПОС Одсек за локални развој и привреду	2011	10.000.000,00 дин 50% градски буџет 50% Министарство	Број регистрованих привредних субјеката на 1000 становника Нето број нових предузећа на 1000 предузећа Број предузећа у инкубатору(годишње)
Ефикасна градска управа		One - stop shop шалтер	Град Ваљево Одсек за локални развој и привреду	2010	3.000.000,00 дин 100 % градски буџет	Број корисника услуга Број решених предмета
		Додатно Образовање запослених у Градској Управи	Град Ваљево ВИПОС Одсек за локални развој и привреду	2012	2.000.000,00 дин 100% градски буџет	Број учесника на стручним усавршавањима, (годишње) %решених/нерешених предмета (годишње) Задовољство грађана услугама ЛС (анонимне анкете грађана)
		Локалне олакшице за постојећа и нова МСП и инвеститоре	Град Ваљево Одељење за финансије	2010	100% градски буџет	Обим унутрашњих СДИ по глави становника Нето број нових

			Привредници града Ваљева Одсек за локални развој и привреду			предузећа на 1000 предузећа Фискални капацитет општине – Остварење изворних прихода (фискалних облика) по глави становника
		Субвенционисање постојеће привреде кроз програме запошљавања	Град Ваљево Одсек за локални развој и привреду Национална служба за запошљавање - филијала Ваљево	2010	10.000.000,00 дин 100% градски буџет	Коефицијент запослености Број новоотворених радних места кроз наведене програме запошљавања
		Активирање и јачање удружења приватних предузетника Града Ваљево	Град Ваљево Одсек за локални развој и привреду Регионална привредна комора	2010	1.000.000,00 дин 50% градски буџет 30% конкурс Министарства 20% фондови	Број удружења приватних предузетника Коефицијент запослености
	Подршка постојећој привреди и оснивање нових предузећа	Организовани наступи на сајмовима привреде у земљи и иностранству	Град Ваљево Одсек за локални развој и привреду Регионална привредна комора Привредници Града	2011.	5.000.000,00 дин 50% градски буџет 40% конкурс 10% привредници града Ваљева	Број наступа на сајмовима

			Ваљева			
		Оснивање бизнис иновативног центра	Град Ваљevo Одсек за локални развој и привреду Регионална привредна комора Привредници Града Ваљева	2012.	5.000.000,00 дин 50% градски буџет 50% фондови	Основан бизнис иновативни центар
		Проширење БИД зоне на Тешњар	Град Ваљevo Одсек за локални развој и привреду Привредници Града Ваљева	2011.	2.000.000,00 дин 50% градски буџет 50% конкурси министарства	Проширена БИД зона Коефицијент запослености
		Оснивање градског фонда за подстицај привреди	Град Ваљevo Одсек за локални развој и привреду Привредници Града Ваљева	2011.	10.000.000,00 дин 100% градски буџет	Основан фонд
		Решавање имовинско-правних односа	Град Ваљevo Одсек за локални развој и привреду Одељење за урбанизам	2011. и до завршетка	5.000.000 дин 100% градски буџет	%решених/нерешених предмета (годишње)

Стратешки циљ 1.2.

Побољшање руралног развоја базираног на заштити и коришћењу пољопривредног земљишта, шума, шумског земљишта и ловишта

н.	Посебни циљеви	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Индикатори
	Одрживо коришћење и заштита пољопривредног земљишта	Поправљање агрохемијских особина обрадивих земљишта - Калцификација земљишта	Дирекција за пољопривреду и робне резерве Пољопривредна стручна служба	2010.	600.000,00 дин 30% градски буџет 70% Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде	Површина земљишта побољшаног квалитета
		Заштита земљишта од загађења(хемијски, чврсти, течни и аеро отпад)	Пољопривредна стручна служба Завод за јавно здравље	2011.	1.000.000,00 дин 30% градски буџет 40% Министарство екологије и просторног планирања 30% Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде	Број извршених анализа Напуштено и загађено земљиште(индикатор бр.5)

		Затрављавање субмаргиналних ораница, посебно на нагибима изнад 18 и на другим еродибилним локацијама	Пољопривредна стручна служба Дирекција за робне резерве и пољопривреду	2011.	500.000,00 дин 50% градски буџет 50% Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде	Пољопривредна површина према начину коришћења(индикатор бр.33) Површина затрављених ораница
		Едукативне активности на упознавању становништва са подацима о амброзији и мерама за њено сузбијање и искорењавање	Пољопривредна стручна служба НВО Дом здравља Пољопривредна школа	2010.	600.000,00 дин 50% Министарство Здравља – по конкурсу 50% Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде	Број организованих семинара Број кампања и прилога у медијима
		Сарадња, међусобно усаглашење планова деловања и размена информација са суседним општинама у вези амброзије	Пољопривредна стручна служба НВО Градско веће	2010.	Конкурси Фондови Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде	Успостављена сарадња са суседним општинама Усаглашени планови деловања у вези амброзије
		Територијални информациони систем (ТИС) за управљање у квалитету и заштити пољопривредног	Градско веће Пољопривредна стручна служба Дирекција за робне	2012.	Градски буџет Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде	Успостављен територијални информациони систем

		земљишта	резерве и пољопривреду НВО		Конкурси	
		ТИС за рано упозоравање у промени структуре земљишта	Градско веће Пољопривредна стручна служба Дирекција за робне резерве и пољопривреду НВО	2014.	Градски буџет Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Конкурси	Успостављен територијални информациони систем
		ТИС за праћење клизишта и подземних вода	Градско веће Пољопривредна стручна служба Дирекција за робне резерве и пољопривреду НВО	2014.	Градски буџет Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Конкурси	Успостављен територијални информациони систем
		Подизање нових и обнова дела амортизованих воћних засада, који су по сортименту усклађени с трендовима тражње на домаћем и светском тржишту	Дирекција за робне резерве и пољопривреду	2010.	1.000.000,00 дин 100% градски буџет	Површине под воћним засадама Укупан принос шљива, тона (индикатор бр.37)

		Израда и спровођење посебних програма обнове пашњачког сточарења и успостављања биолошког система овчарске производње, првенствено у функцији очувања и проградације природних травњака у брдско планинским пределима	Дирекција за робне резерве и пољопривреду Пољопривредна стручна служба	2012.	2.000.000,00 дин 50% Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде 50% Фондови	Урађен и спроведен програм Број стоке (индикатор бр.36)
	Подела пољопривредног земљишта према квалитету – агро-рејонизација	Израда и спровођење програма очувања пољопривредног земљишта и одрживог развоја пољопривреде у атарима рубне зоне Ваљево	Дирекција за робне резерве и пољопривреду Пољопривредна стручна служба Привредна комора Ваљево	2012.	1.000.000,00 дин 50% Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде 25% Конкурси 25% Фондови	Заштићене области (Индикатор бр. 4.) Процент пољопривредног становништва у односу на укупан број становника (Индикатор бр. 29.) Пољопривредна површина према начину коришћења (Индикатор бр. 33.)
		Израда карте бонитета земљишта за равничарско-долински рејон од I до III бонитетне класе и примена правила изградње и уређења простора	Дирекција за урбанизам, изградњу Пољопривредна стручна служба Дирекција за робне	2011.	2.000.000,00 дин 50% градски буџет 50% Министарство пољопривреде, шума рства и	Израђена карта бонитета

			резерве и пољопривреду		водопривреде	
		Заштита пољопривредног земљишта од урбаног ширења	Дирекција за урбанизам, изградњу Дирекција за робне резерве и пољопривреду	2010.	Градски буџет Фондови Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде	Пољопривредна површина према начину коришћења (Индикатор бр. 33.) Процент пољопривредног становништва у односу на укупан број становника (Индикатор бр. 29.)
		Заштита земљишта од ерозије на територији Града	Дирекција за робне резерве и пољопривреду Дирекција за урбанизам, изградњу	2011.	Градски буџет Фондови Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде	Површине ерозивног земљишта Санирани земљишта од ерозије Сprovedени програми заштите од ерозивног земљишта
		Заштита земљишта од поплава, бујичних и нерегулисаних токова на територији Града	Дирекција за робне резерве и пољопривреду Јавно предузеће Србија воде	2010.	Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Фондови Конкурси	Површине земљишта које су изложене плављењима Сprovedене мере на заштити од поплава
		Сprovedење мера антиерозивне	Дирекција за робне резерве и	2011.	Градски буџет	Сprovedени програми заштите од ерозивног

		заштите земљишта на територији Града	пољопривреду Пољопривредна стручна служба		Конкурси Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде	земљишта
	Тржишна оријентација пољопривредних произвођача ради повећања конкурентности пољопривредних производа	Едукација пољопривредника и упознавање са искуствима ЕУ	Дирекција за робне резерве и пољопривреду Пољопривредна стручна служба Привредна комора Ваљево	2010.	300.000,00 дин Градски буџет Конкурси Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде	Број организованих семинара Број кампања и прилога у медијима
		Укрупњавање и техничко – технолошка модернизација породичних газдинстава	Пољопривредна стручна служба Градско веће Дирекција за робне резерве и пољопривреду	2011.	1.000.000,00 дин 50% Фондови 50% Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде	Пољопривредна површина према начину коришћења (Индикатор бр. 33.) Број домаћинстава у програму укрупњавања и модернизације
		Подршка пословној консолидацији и технолошкој модернизацији предузећа прехранбене индустрије, посебно у свери прераде	Пољопривредни произвођачи Привредна комора Ваљево Пољопривредна стручна служба	2011.	10.000.000,00 дин 50% Фондови 30% Конкурси 20% Министарство пољопривреде, шума	Површине под воћним засадима Укупан принос шљива, тона (индикатор бр.37) Повећана производња

		воћа и производње пића	Дирекција за робне резерве и пољопривреду		рства и водопривреде	прехрамбених производа , пића као и повећање извоза
		Пројекат повећања производње Крмног биља	Удружења Пољопривреника Дирекција за робне резерве и пољопривреду Пољопривредна стручна служба	2011.	Град Ваљево Конкурси Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде	Пољопривредна површина према начину коришћења (Индикатор бр. 33.) Просечан принос крмног биља, кг/хектару (Индикатор бр. 38.)
		Успостављање система контроле квалитета у свим фазама производње, прераде и промета пољопривредно-прехрамбених производа у складу са нормативима и критеријумима који се примењују у ЕУ	Пољопривредна стручна служба Завод за Јавно Здравље Дирекција за робне резерве и пољопривреду Привредна комора Ваљево Пољопривредни факултет	2012.	Конкурси Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Фондови и програми ЕУ	Број добијених сертификата о контроли квалитета
		Финансирање пластеника за производњу поврћа	Дирекција за робне резерве и пољопривреду Пољопривредна стручна служба	2011.	Град Ваљево Конзорцијум привредника и пољопривредних произвођача	Број финансираних пластеника за производњу поврћа

			Пољопривредна стручна служба		Конкурси	
		Леко биље Ваљево	Институт Јосиф Панчић Пољопривредна стручна служба Малина-импекс д.о.о. Ваљево Пољопривредни факултет Фармацеутски факултет	2012.	60.000.000,00 Град Ваљево Малина-импекс д.о.о. Ваљево Конкурси	Површине које су засејане под лековитим биљем
		Финансирање набавке опреме за израду пластеника и полица неопходних у производњи печурке шитакe	Пољопривредна стручна служба Фармацеутски факултет Фармацеутске фабрике за производњу лекова	2010 – 2014. година	Град Ваљево Екорурал доо Конкурси Фондови	Број финансираних пластеника и опреме у производњи печурке шитакe
		Финансирање увоза црвене калифорнијске овце	Пољопривредни факултет Пољопривредна стручна служба Дирекција за робне резерве и пољопривреду	2011.	Град Ваљево Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Екорурал доо	Број стоке (Индикатор бр. 36.)

			Екорурап доо		Конкурси	
		Производња калифорнијске конзумне пастрмке на рибњаку	Пољопривредни факултет Пољопривредна стручна служба Регистрована пољопривредна газдинства	2012.	Град Ваљево Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Регистрована пољопривредна газдинства	Повећан број конзумне пастрмке
		Повећање производње и пласмана меда	Дирекција за робне резерве и пољопривреду Пољопривредна стручна служба Привредна комора Ваљево	2010.	Конкурси Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Фондови и програми ЕУ	Повећан број пчелињих друштава Сертификована производња меда
	Реорганизација задругарства због бољег позиционирања произвођача на тржишту	Формирање научно – истраживачког центра за развој пољопривреде	Пољопривредна школа Пољопривредни факултет Пољопривредна стручна служба Дирекција за робне резерве и пољопривреду	2012.	Град Ваљево Министарство за науку и технологију Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде	Формиран научно истраживачки центар
		Оснивање фонда за подршку	Дирекција за робне резерве и	2011.	Град Ваљево	Основан фонд за пољопривреду

		пољопривреде	пољопривреду Пољопривредна стручна служба Привредна комора Ваљево			
		Информациони систем за праћење генетског потенцијала код животиња	Градско веће Пољопривредна стручна служба Дирекција за робне резерве и пољопривреду НВО	2012.	Град Ваљево Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Конкурси	Број стоке (Индикатор бр. 36.) Урађен информациони систем
		Доношење акционог плана развоја сточарства уз израду јединственог одгајивачко-селекцијског програма	Дирекција за робне резерве и пољопривреду Пољопривредна стручна служба Градско веће	2010.	1.000.000,00 Град Ваљево	Урађен акциони план који се спроводи Број стоке (Индикатор бр. 36.)
		Анализа прерађивачких капацитета и откупљивача пољопривредних производа	Дирекција за робне резерве и пољопривреду Привредна комора Ваљево	2010.	Конкурси Фондови Град Ваљево	Снага прерађивачких капацитета Број регистрованих откупљивача Резултат анализе прерађивачких капацитета и откупљивача

						пољопривредних производа
		Пројекат умрежавања месних канцеларија	Градско Веће Пољопривредна стручна служба	2010.	Град Ваљево Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Министарство локалне самоуправе и државне управе	Завршен пројекат умрежавања месних канцеларија
		Израда стратегије пољопривреде Града Ваљева	Дирекција за робне резерве и пољопривреду	2010.	Град Ваљево Конкурси	Завршена и усвојена стратегија Имплементација донешене стратегије
		Подршка повезивању и стварању кластера произвођача са циљем ефикаснијег пласмана производа	Привредна комора Ваљево Градско веће Регистровани пољопривредни произвођачи	2011.	Град Ваљево Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Конкурси	Број кластера Повећан пласман производа
		Стварања теренске мреже консултаната/струч њака чији би задатак био перманентно информисање и развијање нових способности међу	Градско веће Пољопривредна стручна служба Дирекција за робне резерве и пољопривреду	2011.	Град Ваљево Конкурси Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде	Створена теренска мрежа Број регистрованих газдинстава Број запослених у пољопривреди (

		земљорадницима (технологија, маркетинг, финансије)				индикатор бр.32)
		Подршка невладином сектору који се бави пољопривредом	Градско веће Привредна комора	2010.	Град Ваљево Конкурси Фондови	Број регистрованих газдинстава Повећан пласман производа
		Едукација за менаџмент задруге	НВО Школе Дирекција за робне резерве и пољопривреду	2010.	Град Ваљево Конкурси	Број организованих семинара
	Повећање ефикасности производње, прераде и складиштења пољопривредних производа усклађених са стандардима	Пројекат изградње фабрике воћних вина	Регистровани пољопривредни произвођачи Дирекција за робне резерве и пољопривреду Пољопривредна стручна служба Привредна комора Ваљево	2010.	Град Ваљево Конкурси Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде	Направљена фабрика воћних вина Повећање површине под засадама воћа
		Пројекат изградње јавног складишта	Дирекција за урбанизам и изградњу града Ваљева	2010.	Град Ваљево Фондови	Изграђено јавно складиште

			Дирекција за робне резерве и пољопривреду		Конкурси	
		Изградња мини хладњача за воће	Привредна комора Пољопривредна стручна служба	2011.	Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Конкурси Град Ваљево	Број изграђених мини хладњача
		Подршка и промоција осигурању производње	Дирекција за робне резерве и пољопривреде Пољопривредна стручна служба Осигуравајуће куће	2010.	Град Ваљево Конкурси	Број осигураних газдинстава Број кампања и прилога у медијима
		Добијање ознаке географског порекла и робне марке за ваљевску малину	Пољопривредна стручна служба Привредна комора Пољопривредни факултет	2011.	Град Ваљево Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Конкурси	Добијена ознака географског порекла и робна марка за малину
		Добијање ознаке географског порекла и робне марке за ваљевску шљиву	Пољопривредна стручна служба Привредна комора Пољопривредни	2011.	Град Ваљево Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде	Добијена ознака географског порекла и робна марка за шљиву

			факултет		Конкурси	
		Обезбеђење ЕУ стандарда у пољопривредној производњи и преради	Градско веће Пољопривредни факултет Пољопривредна стручна служба	2011.	Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Град Ваљево Конкурси	Добијени стандарди ЕУ у пољопривредној производњи и преради
		Модернизација и набавка нове механизације	Дирекција за робне резерве и пољопривреду	2012.	Град Ваљево Банке Пољопривредни произвођачи - корисници	Набавка нове механизације Број савремених пољопривредних машина
		Мере безбедности и последице приликом употребе пољопривредне механизације	Пољопривредна стручна служба Институт за ратарство и повртарство Нови Сад Дирекција за робне резерве и пољопривреду	2010	Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Град Ваљево Конкурси	Смањен број повреда у руковању са пољопривредним машинама Број кампања и прилога у медијима Број одржаних семинара

		Оживљавање и реконструкција товилишта за јунад	Пољопривредна стручна служба Дирекција за робне резерве и пољопривреду	2010.	Град Ваљево Пољопривредна удружења Конкурси и програми	Број објеката за тов јунади Број стоке (Индикатор бр. 36.) Извоз јунећег меса
		Изградња просторно изолованог објекта типа "мрежаник" за пропагацију невирусног-сертификованог садног материјала воћака	Дирекција за робне резерве и пољопривреду Пољопривредна стручна служба Крушик- ИРЦ	2011.	Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Крушик - ИРЦ Фондови	Изграђен објекат за пропагацију невирусног-сертификованог садног материјала воћака Површине под воћњаком
		Едукација пољопривредног становништва о заштити здравља животиња	Ветеринарска станица Пољопривредна стручна служба	2010.	1.000.000,00 Град Ваљево Конкурси	Број одржаних семинара Број кампања и прилога у медијима

		Изградња мини фарми за узгој домаћих животиња	Пољопривредна стручна служба Пољопривредни факултет	2011.	Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Конкурси Фондови	Број стоке (Индикатор бр. 36.) Број изграђених мини фарми
		Изградња мини капацитета за прераду млека и меса на газдинствима	Пољопривредна стручна служба Пољопривредни факултет	2012.	Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Конкурси Фондови	Број мини објеката капацитета за прераду млека и меса на газдинствима
		Фабрика за производњу дехидрираних и смрзнутих јаја са фарламама кока носилга	Дирекција за робне резерве и пољопривреду Екорурал доо Привредна комора	2011.	Конкурси Фондови Град Ваљево	Урађена фабрика
	Увођење сертифициване органске производње	Финансирање сертификације парцела за органску пољопривреду	Пољопривредни факултет Пољопривредна стручна служба Дирекција за робне резерве и пољопривреду	2011.	Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Конкурси Град Ваљево	Број сертифициваних парцела
		Опремање сертификационе куће за органску	Дирекција за робне резерве и пољопривреду	2011.	Министарство пољопривреде, шума рства и	Број сертифициваних парцела

		пољопривреду	Пољопривредна стручна служба Екорурал доо		водопривреде Екорурал доо Конкурси	Добијена опрема за сертифицивану кућу
		Финансирање опреме за производњу тацни за клијање жита у органској производњи меса, млека и јаја	Дирекција за робне резерве и пољопривреду Екорурал доо Пољопривредна стручна служба	2012.	Град Ваљево Конкурси Екорурал доо	Повећање количина у органској производњи меса, млека и јаја
		Опремање мини кланице и сушаре за прераду органског свињског меса	Дирекција за робне резерве и пољопривреду Екорурал доо Пољопривредна стручна служба	2012.	Град Ваљево Конкурси Екорурал доо	Број кланица и сушара за прераду органског меса
		Органска производња воћа и других биљних производа	Дирекција за робне резерве и пољопривреду Пољопривредна стручна служба Пољопривредни факултет	2010.	Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Град Ваљево Конкурси	Повећање површине земљишта под воћњацима и биљним културама у органској производњи
		Органска производња у гајењу стоке	Дирекција за робне резерве и пољопривреду	2010.	Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде	Повећање броја грла стоке гајене у органској производњи

			Пољопривредна стручна служба Пољопривредни факултет		Град Ваљево Конкурси	
	Смањити миграцију младих путем унапређења квалитета живота и развоја алтернативних видова руралне економије	Категоризација сеоских кућа у циљу развоја сеоског туризма	Туристичка организација Градско веће	2010.	Министарство економије и регионалног развоја Град Ваљево Конкурси	Села инфраструктурно уређена Смањен одлив становника са села Побољшан квалитет живота на селу
		Адаптација и реконструкција сеоских културних домова	Дирекција за урбанизам и изградњу града Ваљева Градско веће	2010.	Град Ваљево Конкурси Фондови	Број адаптираних Сеоских домова
		Решавање проблематике несређених власничких односа	Градско веће Правна и физичка лица	2010.	Министарство економије и регионалног развоја Град Ваљево	Број решених власничких односа
	Унапређење стања постојећих шума	Пројекат коришћења шума и шумскопривредног простора	Дирекција за робне резерве и пољопривреду ЈП Србија шуме	2010.	Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Град Ваљево Фондови	Површине које налазе под шумама Искоришћеност шумско привредног простора
		Увећање обраслости и примена интензивних мера	Дирекција за робне резерве и пољопривреду	2010.	Министарство пољопривреде, шума рства и	Површине које налазе под шумама

		неге у шумама	ЈП Србија шуме		водопривреде Град Ваљево Фондови	% обраслости и % интезивних мера неге у шумама
		ТИС за праћење промена шумског земљишта	Градско веће Пољопривредна стручна служба Дирекција за робне резерве и пољопривреду НВО	2012.	Град Ваљево Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Конкурси	Успостављен територијални информациони систем
		Превођење неуредних у пребирне шуме	Дирекција за робне резерве и пољопривреду ЈП Србија шуме	2012.	Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Град Ваљево Фондови	Површине преведених неуредних у пребирне шуме
		Пошумљавање у оквиру биолошких антиерозивних радова	Дирекција за робне резерве и пољопривреду ЈП Србија шуме	2011.	Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Град Ваљево Фондови	Површине ерозивног земљишта % пошумљавања
	Повећање степенa	Пошумљавање земљишта слабијег	Дирекција за робне резерве и	2011.	Министарство пољопривреде, шума	% пошумљавања

	шумовитости	производног потенцијала према динамици утврђеној посебним основама газдовања шумама	пољопривреду ЈП Србија шуме		рства и водопривреде Град Ваљево Фондови	
		Резервисање компезационих површина шума и шумског земљишта за развој туристичко – рекреативне инфраструктуре у односу на површине за друге потребе	Дирекција за робне резерве и пољопривреду ЈП Србија шуме	2012	Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Град Ваљево Фондови	Површине које налазе под шумама Број туристичких дестинација
		Повећање склопљености, обраслости уз повољније учешће аутохтоних, одабраних врста, а тиме и повећање биолошке стабилности	Дирекција за робне резерве и пољопривреду ЈП Србија шуме	2011.	Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Град Ваљево Фондови	% склопљености, обраслости уз повољније учешће аутохтоних, одабраних врста
	Повећање бројности и побољшање структуре и квалитета ситне и крупне дивљачи	Редукција одстрела у односу на прираст и бројност фонда на годишњем и периодичном нивоу	Ловачка удружења ЈП Србија шуме Градско веће	2010.	Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Град Ваљево Конкурси	Укупан број дивљачи
		Интезивнији одстрел из санитарно – узгојног аспекта	Ловачка удружења ЈП Србија шуме	2010.	Министарство пољопривреде, шума рства и	Укупан број дивљачи Број дивљачи за

			Градско веће		водопривреде Град Ваљево Конкурси	одстрел из санитарно – узгојног аспекта
		Плански узгој племените крупне и ситне дивљачи	Ловачка удружења ЈП Србија шуме Градско веће	2010.	Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Град Ваљево Конкурси	Број дивљачи Испуњење плана узгоја крупне и ситне дивљачи
	Заштита и очување свих, посебно ретких и угрожених врста дивљачи	Картирање биотопа ретких и угрожених врста дивљачи до 2014. године	Ловачка удружења ЈП Србија шуме Градско веће	2010 – 2014.	Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Град Ваљево Конкурси	Урађена карта биотопа ретких и угрожених врста дивљачи
		Ревизија и спровођење ловних основа за газдовање ловним подручјем и годишњих планова газдовања ловиштима на основу карте биотопа ретких и угрожених врста дивљачи	Ловачка удружења ЈП Србија шуме Градско веће	2010.	Министарство пољопривреде, шума рства и водопривреде Град Ваљево Конкурси	Припремљени годишњи планови газдовања Урађена карта биотопа ретких и угрожених врста дивљачи
	Развој комерцијалних	Реализација комерцијалног	Ловачка удружења	2011.	Министарство пољопривреде, шума	Ловни туризам

	ловишта	ловишта Маглеш	ЈП Србија шуме Градско веће		рства и водопривреде Град Ваљево Конкурси	Комерцијално ловиште
--	---------	----------------	--------------------------------	--	--	----------------------

Стратешки циљ 1.3.

Побољшање услова за развој и унапређење туризма

н.	Посебни циљеви	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Индикатори
1	Институционална подршка развоју туризма	Креирање градског фонда за подстицај развоју туризма	Град Ваљево Туристичка удружења Туристички посленици Заинтересована правна и физичка лица	2012.	Град Ваљево Министарство економије и регионалног развоја ЕУ фондови Донатори	Основан градски фонд за развој туризма
		Израда Стратегије развоја туризма града Ваљева	Град Ваљево Пословни факултет Ваљево Економски факултет Београд Министартсво економије и регионалног развоја	2010	Град Ваљево Пословни факултет Ваљево Министарство економије и регионалног развоја ЕУ фондови Донатори	Израђена стратегија развоја туризма
		Израда Мастер плана за туристички центар Дивчибаре	Фонд за развој Дивчибара Град Ваљево Министарство економије и регионалног развоја	2011	Град Ваљево Министарство економије и регионалног развоја Донатори Фондови ЕУ	Израђен Мастер план за туристички центар Дивчибаре

		Израда базе података свих туристичких ресурса, капацитета и потенцијала	Град Ваљево ЈП „Ваљево-турист“ Удружење Ваљево за вас Туристичке агенције Туристичка удружења Туристички посленици Заинтересована правна и физичка лица	2011	Град Ваљево Министарство економије и регионалног развоја ЕУ фондови Донатори	Израђена база података
		Доношење одговарајућих регулационих планова појединих туристичких дестинација или туристички атрактивних простора: Градац, Петница, Ваљевске планине - Повлен, Рејон акумулације Ровни, Бранковина...	Град Ваљево Дирекција за урбанизам, грађ. земљиште, путеве и изградњу Ваљева Министарства	2011 и до доношења планова	Град Ваљево Министарства ЕУ фондови Донатори	Донети регулациони планови
		Припрема студија изводљивости за све кључне туристичке дестинације	Високошколске установе Град Ваљево Туристичка удружења	2012	Град Ваљево Министарства ЕУ фондови Донатори	Број израђених студија за поједине туристичке дестинације

		Припрема секторских програма за развој и промоцију појединих видова туризма (авантуристичког, верског, спортско-рекреативног, културног, сеоског, ловног, здравственог, спелеолошког, астрономског...)	Град Ваљево Високошколске установе Туристичка и друга удружења Министарства	2012.	Град Ваљево Министарства ЕУ фондови Донатори	Број израђених секторских програма
		Формулисање програма подршке постојећим предузећима и туристичким предузетницима да ускладе своју понуду са потребама и повећају попуњеност капацитета	Град Ваљево Министарства	2011	Град Ваљево Министарство економије и регионалног развоја	Донет програм подстицаја подршке туризму
		Формулисање програма подстицаја и субвенција за инвеститоре у туризму (ослобађање од плаћање комуналних дажбина, олакшице у зависности од броја нових радних места...)	Град Ваљево Министарства	2011	Град Ваљево Министарство економије и регионалног развоја	Донет програм подстицаја за инвеститоре у туризму

		Подршка представљању туристичке понуде Града на домаћим и међународним сајмовима и манифестацијама	Град Ваљево ЈП „Ваљево-турист“ Туристичка и културна удружења Туристичке агенције	2010. континуирана активност	Град Ваљево ЈП „Ваљево-турист“ Туристичка удружења Министарства	
2	Формирање обједињене и разноврсне туристичке понуде на нивоу града и региона	Унапређење постојећих и организовање нових манифестација које ће побољшати понуду и посећеност (Дани балона на Дивчибарама; Дани животне средине на Маљену; Отворено првенство Србије у екстремним спортовима на Дивчибарама... авантуристичке манифестације, манифестације у клисури реке Градац...)	Туристичка и друга удружења Спортска друштва, Греенбике, Спонзори, Град Ваљево, Ваљево турист,	2010. континуирана активност	Град Ваљево Министарства Јавно приватно партнерство Сви заинтересовани	Број нових посетилаца Коефицијент запослености ЕМДИ индекс
		Формирање нових туристичких аранжмана	Удружење Ваљево за вас ЈП „Ваљево-турист“ Туристичке агенције Хотелијери, угоститељи, туристички предузетници... ТОС	2010. континуирана активност	Удружење Ваљево за вас ЈП „Ваљево-турист“ Туристичке агенције Хотелијери, угоститељи, туристички предузетници... Министарство	Број нових туристичких аранжмана

					економије и регионалног развоја ТОС	
		Обликовање специјализованих производа, активности и искустава за туристе	Удружење Ваљево за вас ЈП „Ваљево-турист“ Туристичке агенције Хотелијери, угоститељи, туристички предузетници... ТОС	2010. континуирана активност	Удружење Ваљево за вас ЈП „Ваљево-турист“ Туристичке агенције Хотелијери, угоститељи, туристички предузетници... Министарство економије и регионалног развоја ТОС	Фискални капацитет општине Број нових туриста
		Подстицање пласмана органске, здраве хране кроз туристичку понуду	Град Ваљево Туристичка и друга удружења Министарства	2011	Град Ваљево Туристичка и друга удружења Министарства Фондови ЕУ Пројекти	
		Заједнички наступ на сајмовима свих туристичких субјеката	Град Ваљево Туристичка удружења ЈП „Ваљево-турист“ Туристичке агенције Туристички предузетници, хотелијери и угоститељи	2010 - 2014. године Стална, годишња, активност	Остали извори финансирања: Предприступна средства ЕУ Надлежна министарства и фондови Пројекти ТОС Коморе и регионалне развојне агенције Партиципација учесника	Просечна бруто зарада Број заједничких наступа/година
		Заједнички сајт свих субјеката у туризму	Град Ваљево Туристичка	2010. година	Јавно приватно партнерство	Фискални капацитет општине

		удружења ЈП „Ваљево-турист“ Туристичке агенције Туристички предузетници, хотелијери и угоститељи			Формиран веб сите
	Ширење туристичког кластера Ваљево за вас	Удружење Ваљево за Вас Заинтересована правна и физичка лица	2010	Народни Музеј Културни Центар, Ваљево-турист, Удружење домаћина Ваљево, Тур.агенција “Балканик”, Локална Самоуправа	Кластер је проширен
	Формирање кластера Ваљевско- подрињске планине	Град Ваљево и општине на којима се простиру ваљевске планине Истраживачко развојни центар Футура Лутра група Надлежна министарства	2012	Град Ваљево и општине на којима се простиру ваљевске планине Лутра група Надлежна министарства Пројекти Фондови ЕУ	Формиран кластер
	Учешће на регионалним туристичким пројектима	Град Ваљево ЈП „ Ваљево- турист“ Туристичка удружења Туристичке агенције Надлежна министарства	2010 - 2014. године	Град Ваљево Претприступна средства ЕУ Надлежна министарства и фондови Пројекти ТОС	Степен развијености општине – ЕМДИ индекс Просечна бруто зарада Број заједничких, регионалних, пројеката

3	Едукација кадрова у туризму	Обука локалних туристичких водича	Пословни факултет Ваљево	2010 – 2012 Напомена: пројектне активности реализоваће се на годишњем нивоу)	Буџет на годишњем нивоу: - 14.400 € (2 x 7.200 €) Извори финансирања: - Пословни факултет Ваљево – 30% - Град Ваљево – 70%	Већа стопа раста туристичке привреде Града Ваљева. Садржајнија и квалитетнија туристичка понуда Града Ваљева. 1. 30 полазника са добијеним сертификатом за локалне туристичке водиче 2. Обука за размивање и презентацију културних добара на подручју Града Ваљева
		Центар за развој еколошки одрживог туризма – обуке за туристичке предузетнике	Пословни факултет Ваљево / Универзитет Сингидунум (Београд)	2010 – 2020 (Напомена: пројектне активности реализоваће се на годишњем нивоу)	Буџет на годишњем нивоу: - 15.400 € (2 x 7.200 € + 1.000 €) Извори финансирања: - Пословни факултет Ваљево – 30% - Град Ваљево – 70%	Већа стопа раста туристичке привреде Града Ваљева. 1. Стратегија развоја еколошки одрживог туризма за Град Ваљево 2. Обука за примену савремених метода менаџмента у туризму 3. Обука за носиоце развоја сеоског туризма 4. Конференција о примени концепта еколошки одрживог туризма у Србији која ће се одржати у Ваљевоу

						5. Град Ваљево – огледни центар за развој еколошки одрживог туризма у Републици Србији
		Едукација запослених и радно ангажованих лица у туризму	Град Ваљево ЈП „Ваљево-турист“ Туристичка удружења	2010. Стална годишња активност	Град Ваљево Предприступна средства ЕУ Надлежна министарства и фондови Приватни сектор	Локацијски коефицијент запошљавања Коефицијент запослености Број корисника који је прошао едукације Број одржаних едукација/година
4	Унапређење промоције туристичких потенцијала и ресурса	Креирање маркетинг плана промоције потенцијала града Ваљева и туристичког центра Дивчибаре	Град Ваљево ЈП „Ваљево-турист“ Високошколске установе	2011	Град Ваљево ЈП „Ваљево-турист“ Министартсво економије и регионалног развоја Фондови Донатори	Креиран маркетинг план промоције Број наступа у медијима/година Број учешћа на сајмовима/година
		Израда серије промотивних употребних предмета са градским симболима	Удружење “Ваљево за Вас”	2010. година	- 2 милиона динара - ресорна министарства, Град Ваљево, фондови међународне заједнице, привреда Ваљева	- осмишљен и промовисан симбол Града Ваљева (не грб) - брендирање Града Ваљева (специфичност и препознатљивост) - Град има колекцију промотивних, употребних и рекламних предмета репрезентативне за госте и туристе

		Израда нових промотивних материјала -туристичке карте града, публикације, проспекти, пропагандни листићи, заставице, беџеви, разгледнице...	ЈП „Ваљево-турист“ Удружење „Ваљево за вас“ Друга туристичка удружења Град Ваљево	2010. стална годишња активност	Град Ваљево ЈП „Ваљево-турист“ Туристичка удружења Пројекти Предприступна средства ЕУ Надлежна министарства и фондови	Коефицијент запослености Урађених промотивних материјала/година
		Израда и постављање туристичке сигнализације у градској зони, и на целој територији Града	Град Ваљево ЈП Ваљево турист Дирекција за урбанизам Надлежна министарства	2010 . година и до завршетка пројекта	Град Ваљево ЈП „Ваљево-турист“ Дирекција за урбанизам Надлежна министарства и фондови, пројекти, предприступна средства	Коефицијент запослености ЕМДИ индекс Број постављених ознака/година
		Успостављање booking система резервација на интернету	ЈП „Ваљево-турист“ Туристичке агенције Туристичка удружења Туристички предузетници и хотелијери Сва заинтересована правна и физичка лица	2011	ЈП „Ваљево-турист“ Туристичка удружења Туристички предузетници и хотелијери Сва заинтересована правна и физичка лица	Успостављен систем
		Коришћење интернет технологија, портала и сервиса у циљу квалитетније	ЈП „Ваљево-турист“ Туристичке агенције Туристичка удружења Туристички	2010. континуирана активност	ЈП „Ваљево-турист“ Туристичка удружења Туристички предузетници и	Број нових туриста

		промоције туристичких потенцијала	предузетници и хотелијери Сва заинтересована правна и физичка лица		хотелијери Сва заинтересована правна и физичка лица	
5	Изградња, проширење и модернизација смештајних капацитета	Повећање смештајних капацитета у хотелима, домаћој радиности и сеоском туризму	Град Ваљево Хотелијери Сеоски домаћини Инвеститори Јавно приватно партнерство		Град Ваљево Инвеститори Јавно приватно партнерство Министарства Фондови ЕУ	Смештајни капацитети повећани
		Завршетак изградње и опремање конгресног центра на Дивчибарама	Град Ваљево – техничка помоћ Приватни сектор кроз јавно приватно партнерство	2011. и до завршетка	Приватна иницијатива Град Ваљево Потенцијални извори финансирања: Пројекти Предприступна средства ЕУ Надлежна министарства и фондови	Обим унутрашњих СДИ по глави становника Фискални капацитет општине Број становника на један објекат друштвених, рекреативних активности Изграђен и опремљен конгресни центар
		Изградња хотела високе категорије са рехабилитационим центром у Паунској бањи	Град Ваљево Месна заједница Пауне Јавно приватно партнерство Надлежна министарства	2011	Град Ваљево Јавно приватно партнерство Надлежна министарства Фондови ЕУ Пројекти Донације	Изграђен хотел Изграђен рехабилитациони центар Број корисника
		Изградња објеката за смештај у	Град Ваљево УФК Валис	2013	Град Ваљево Јавно приватно	Изграђени објекти за смештај

		спортско-рекреативном центру Петница	Министарства		партнерство Надлежна министарства Фондови ЕУ Пројекти Донације	
		Израда базе података потенцијалних смештајних капацитета на територији Града	Град Ваљево Туристичка удружења Високошколске установе	2011	Град Ваљево Министарство економије и регионалног развоја Фондове Пројекти	Израђена база података
		Категоризација смештајних капацитета (куће, апартмани, пансиони, собе)	Град Ваљево Туристичка удружења	2011	Град Ваљево Министарство економије и регионалног развоја Фондове Пројекти	Број категорисаних смештајних капацитета (кућа, апартмана, пансиона, соба)
		Подизање нивоа квалитета смештајних капацитета	Град Ваљево Туристичка удружења	2012	Град Ваљево Министарство економије и регионалног развоја Фондове Пројекти	Број квалитетних смештајних капацитета
6	Изградња, уређење и развој туристичке инфраструктуре	Изградња улица, јавних паркинга и пратећих садржаја за потребе ски стаза на Дивчибарама	Град Ваљево	2010-2011	30.000.000, 00 дин. Градски буџет, Надлежна министарства	Број километара нових улица
		Изградња и реконструкција локалних путева на Дивчибарама у циљу стварања услова за формирање Дивчибара као	Град Ваљево Министарства Дирекција за	2011 и до завршетка реконструкције	Градски буџет Надлежна	Број километара нових улица

		<p>значајног туристичког центра</p> <p>-реконструкција пута кроз центар Дивчибара од БС до Видика која укључује проширење саобраћајнице, моста, израду тротоара и јавне расвете,</p> <p>-реконструкција пута од БС до Водовода</p> <p>- реконструкцију пута од центра до новог конгресног центра</p> <p>-реконструкција пута од центра према Црном врху и пута према Љутом Кршу</p>	<p>урбазам, грађевинско земљиште, путеве и изградњу Ваљева</p>		<p>министарства Фондови ЕУ</p>	<p>Број километара реконструисаних путева</p> <p>Проширен мост</p> <p>Проширене саобраћајнице</p> <p>Дужина изграђеног тротоара</p> <p>Урађена јавна расвета</p>
		<p>Изградња аутобуске станице, објекта за ЈП „Ваљево-турист“ и полицијску станицу са јединицом противпожарне заштите на Дивчибарама</p>	<p>Град Ваљево, Јавна предузећа надлежна министарства, приватна предузећа</p>	<p>2010-2012</p>	<p>25.000.000,00 дин. Градски буџет Надлежна министарства</p>	<p>Број нових корисника</p> <p>Квалитет понуде</p>
		<p>Завршетак радова на визиторском центру СПЦ на Дивчибарама</p>	<p>Црквена општина Дивчибаре МЕРР, Град Ваљево</p>	<p>2010.</p>	<p>Црквена општина Дивчибаре Град Ваљево Надлежна министарства</p>	<p>Фискални капацитет општине</p> <p>Визиторски центар изграђен</p>
		<p>Изградња видиковаца и тематских стаза на</p>	<p>Град Ваљево, Ваљево турист Фонд за развој</p>	<p>2011. и до завршетка</p>	<p>Град Ваљево Јавно-приватно партнерство</p>	<p>Обим унутрашњих СДИ по глави становника</p> <p>Фискални капацитет</p>

		Дивчибарама и постављање сигнализације	Дивчибара, Јавно приватно партнерство			општине Број становника на један објект друштвених, рекреативних активности Број активних тематских стаза и видиковаца
		Изградња дечијег парка на Дивчибарама	Град Ваљево ЈП „Ваљево-турист“ Министарства	2013.	Град Ваљево ЈП „Ваљево-турист“ Министарства Фондови ЕУ Пројекти	Изграђен дечији парк
		Израда и постављање летње позорнице на Дивчибарама	Град Ваљево, Ваљево турист Фонд за развој Дивчибара	2011.	Град Ваљево Јавно-приватно партнерство	Израђена и постављена летња позорница
		Изградња пешачких стаза са пратећим садржајима уз обале реке Градац	Град Ваљево, ЈП «Дирекција за урбанизам...», Еколошко друштво Градац	2011.	20.000.000,00 дин. Градски буџет	Дужина пешачких стаза
		Изградња Ски стадиона Повлен са пратећим садржајима	Град Ваљево Кластер Ваљевско-подрињске планине Министарства	2014.	Град Ваљево Јавно приватно партнерство Надлежна министарства Фондови ЕУ Пројекти Донације	Изграђен Ски стадион Повлен
		Изградња аква парка и затворених базена са пратећим садржајима	Јавно приватно партнерство	2011-2013	Јавно приватно партнерство 150.000.000 динара	Изграђен аква парк и затворени базени Квалитенија понуда Број ноћења Приходи од туризма

						Број новоотворених радних места
		Изградња бране и језера на Дивчибарама око кога би се формирала комерцијална зона	Град Ваљево Министарства Дирекција за урбазам, грађевинско земљиште, путеве и изградњу Ваљева	2013	Град Ваљево Дирекција за изградњу Надлежна министарства Фонд за развој Дивчибара, Приватне компаније,	Изграђена брана и језеро Формирана комерцијална зона
		Изградња и обележавање бициклистичких стаза (Изградња бициклистичке стазе Дивчибаре – Сребреница обележавање стаза и одморишта)	Ваљево Турист, Фонд за развој Дивчибара Греенбике Министарство	2011	ЈП Ваљево-турист Фонд за развој Дивчибара, Греенбике, Фондови ЕУ Донатори	Број изграђених и обележених стаза
		Изградња паркинг простора у културно-туристичком центру Бранковина	Град Ваљево Дирекција за изградњу Надлежна министарства	2011	Град Ваљево Јавно приватно партнерство Надлежна министарства Фондови ЕУ Пројекти Донације	Изграђен паркинг простор
		Изградња позорнице у Бранковини за одржавање културно-туристичких манифестација	Град Ваљево Дирекција за изградњу Надлежна министарства	2011	Град Ваљево Јавно приватно партнерство Надлежна министарства Фондови ЕУ Пројекти Донације	Изграђена позорница
		Изградња туристичко-	ЈП „Ваљево-турист“ Дирекција за	2012	Град Ваљево Дирекција за	Изграђен туристичко-информативни центар

		информативног центра са сувенирницом у Бранковини	урбанизам, грађевинско земљиште, путеве и изградњу Ваљева Министарства		урбанизам Надлежна министарства Фондови ЕУ Пројекти Донације	
		Улично осветљење и осветљење културно-историјског комплекса у Бранковини	ЈП „Ваљево-турист“ Дирекција за урбанизам, грађевинско земљиште, путеве и изградњу Ваљев Министарства	2012.	Град Ваљево Дирекција за урбанизам Надлежна министарства Фондови ЕУ Пројекти Донације	Осветљен културно-историјски комплекс
		Уређење прилаза споменику на бранковачком вису	Град Ваљево Дирекција за изградњу Надлежна министарства	2012	Град Ваљево Јавно приватно партнерство Надлежна министарства Фондови ЕУ Пројекти Донације	Уређен прилаз
		Уређење језера у Петници у циљу развоја туризма и осмишљавање туристичких садржаја	Град Ваљево Дирекција за изградњу Надлежна министарства	2012	Град Ваљево Јавно приватно партнерство Надлежна министарства Фондови ЕУ Пројекти Донације	Уређено језеро
		Уређење Петничке пећине за посете туриста	Град Ваљево Дирекција за изградњу Надлежна министарства	2012	Град Ваљево Јавно приватно партнерство Надлежна министарства Фондови ЕУ Пројекти	Уређена пећина

					Донације	
		Уређење плажа и купалишта на реци Градац	Град Ваљево ЕКОД Градац Дирекција за изградњу Надлежна министарства	2012	Град Ваљево Јавно приватно партнерство Надлежна министарства Фондови ЕУ Пројекти Донације	Уређене плаже и купалишта
		Прављење и уређење званичних места за камповање у клисури реке Градац	Град Ваљево ЕКОД Градац Дирекција за изградњу Надлежна министарства	2013	Град Ваљево Јавно приватно партнерство Надлежна министарства Фондови ЕУ Пројекти Донације	Број направљених и уређених места за камповање
		Прављење стаза за хајкинг и трекинг у рејону ЗПД клисуре реке Градац	Град Ваљево ЕКОД Градац Дирекција за изградњу Надлежна министарства	2013	Град Ваљево Јавно приватно партнерство Надлежна министарства Фондови ЕУ Пројекти Донације	Број стаза за хајкинг и трекинг
		Изградња устава плетара, рестаурација јазова и воденица у клисури реке Градац	Град Ваљево ЕКОД Градац Дирекција за изградњу Надлежна министарства	2013	Град Ваљево Јавно приватно партнерство Надлежна министарства Фондови ЕУ Пројекти Донације	Изграђене уставе плетаре Рестаурирани јазови и воденице
		Изградња и уређење полигона за обуку планинара за развој	Град Ваљево Wild Serbia MEPP	2013	Град Ваљево Wild Serbia MEPP	Изграђени и уређени полигони за обуку планинара

		екстремних спорта	Јавно – приватно партнерство		Фондови ЕУ Донатори Јавно – приватно партнерство	
--	--	----------------------	---------------------------------	--	---	--

5.1.3. Друштвени развој – развој заједнице

ПРИОРИТЕТ						
Друштвени развој – развој заједнице						
ВИЗИЈА						
Стварање модерне локалне управе, ефикасних институција и амбијента за квалитетнији живот грађана						
Стратешки циљ 3.1.						
Успостављање ефикасног система социјалне и дечје заштите, превенције и борбе против сиромаштва и социјалне инклузије						
н.	Посебни циљеви	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Индикатори
1.	Повећан опсег корисника унапређењем постојећих и увођењем нових услуга социјалне заштите за 20 %	Дом за бескућнике (за округ)	ЦСР, Град Ваљево, НВО, приватни сектор, хуманитарне организације	2016	70.000Е (донатори) и средства потребна за редован рад (градски буџет и друштвено одговорна предузећа приватног и јавног сектора, хуманитарне организације)	15 бескућника има трајан или привремен смештај
		Заштићено становање - Кућа на пола пута	Центар за социјални рад Колубара Град Ваљево Министарства	2011	2.010.000,00 дин. Град Ваљево Министарства Фондови ЕУ Донатори	Број нових корисника
		Адаптација објекта Др Михаило Ступар	Центар за социјални рад Колубара Град Ваљево Министарства	2012	Град Ваљево Министарства Фондови ЕУ Донатори	

		Изградња станова за социјално становање 1	ЈП«ОСА»Ваљево	2010-2011.	30.000.000,00 дин ЈП «ОСАт» Ваљево Град Ваљево	Број новоизграђених стамбених јединица
		Изградња станова за социјално становање 2	ЈП«ОСА»Ваљево	2010-2011.	35.000.000,00 дин ЈП «ОСА» Ваљево Град Ваљево	Број новоизграђених стамбених јединица
		Изградња дома за лица са посебним потребама	ЈП «ОСА»Ваљево	2010-2011.	75.000.000,00 дин ЈП «ОСА»Ваљево Град Ваљево	Број новоизграђених стамбених јединица
		СОС телефон и сигурна кућа за жене и децу жртве	Хора - Група за еманципацију жена Ваљево /Партнери: Локална самоуправа, Центар за социјални рад, Дом здравља ваљево-психолошка служба, Полицијска управа Ваљево, Стручне службе у школама (основним и средњим, и обдаништима), адвокатска комора	2012-2013	- 70.000 Е за објекат сигурне куће као и за започињање активности (средства од донатора) - 200.000 месечно за функционисање куће (градски буџет)	- обезбеђен простор за сигурну кућу - почетних пет корисника услуга социјалне заштите и психосоцијалне подршке

		Клуб и дневни центар за децу и младе под ризиком	ЦСР, НВО, Град Ваљево	2012	Центар за социјални рад Град Ваљево Министарства Фондови ЕУ	
2.	Повећан квалитет социјалне заштите јачањем капацитета институција и унапређењем постојећих услуга (за 20 %)	Народна кухиња	Град Ваљево, Црвени крст, Центар за социјални рад, НВО, приватни сектор, хуманитарне организације	2010 - 2015.	- градски буџет - привреда - хуманитарне организације) - око 10 милиона годишње	Повећање са 350 на 600 корисника годишње
		Кућна нега за старе у градском и руралном подручју	ЦСР, Град Ваљево, НВО, волонтереске организације	2011- 2020	20.000 Е годишње Град Ваљево, донатори	80 старих особа добија услуге кућне неге
		Стварање мреже волонтера за пружање помоћи свим грађанима са посебним потребама и другим осетљивим групама	Град Ваљево, ЦСР, НВО, Основне и средње школе	2011	100.000 годишње	30 волонтера 30 особа добија услуге од волонтера
		Саветовалиште за децу и младе под ризиком и њихове родитеље	ЦСР, НВО, Град Ваљево	2011	5.000 Е, Донатори, сопствена средства институција	Број едукованог особља, број корисника, редован програм у оквиру институције
		Организовање програма за младе у сукобу са законом	ЦСР, НВО, Град Ваљево	2011	Центар за социјални рад Град Ваљево Министарства Фондови ЕУ	
		Континуирана едукација, кампање и координација	ЦСР, НВО, Град Ваљево, ЗЦ Ваљево, Дом	2011-2010	2000 Е годишње, донатори	3 радника на едукацији годишње, 3 акције годишње

		запослених у социјалној заштити и партнерских организација	здравља			4 састанка партнерских организација годишње
		Мобилни тим	ЦСР, НВО, Град Ваљево, ЗЦ Ваљево, Дом здравља	2013	5.000 Е годишње	Најмање 50 породица посећено у току године
		Израда и ажурирање базе података о социјално осетљивим групама	ЦСР, НВО, Град Ваљево, ЗЦ Ваљево, Дом здравља	2013	5.000 Е	- ажурирана база и направљен програм за континуирано праћење
		Оснивање и рад комисије за родну равноправност	Хора Група за еманципацију жена Ваљево /Партнери: Локална самоуправа, Министарство рада и социјалне политике – Управа за родну равноправност	2010 и континуирано од Јануара до Децембра / на годишњем нивоу у периоду до 2020г	100.000 дин. на годишњем нивоу -Локална самоуправа, Управа за родну равноправност, Донатори	<ul style="list-style-type: none"> – Извештај о раду из кога ће се увидети интеграција принципа родне равноправности у све области деловања локалних институција система – Родно сензибилисана локална политика која приликом доносења свих одлука у обзир узима потребе и жена и мускараца

3.	Унапређење квалитета и доступности дечје заштите и материјално-техничка и финансијска подршка институцијама и организацијама из система дечје заштите	Доградња и надградња обданишта Звончић	Град Ваљево Министарства	2011	90.000.000,00 дин Град Ваљево Министарства Донатори Фондови ЕУ	Број нових корисника
		Изградња обданишта у МЗ Градац	Град Ваљево Установа за децу предшколског узраста Милица Ножица Министарства	2012	Град Ваљево Министарства Донатори Фондови ЕУ	Изграђено обданиште
		Проширење капацитета обданишта на Петом пуку	Град Ваљево Министарства	2012	Град Ваљево Министарства Донатори Фондови ЕУ	Проширени капацитети Број нових корисника
		Замена фасадне столарије у вртићу Колибри у Новом насељу	Установа за децу предшколског узраста Милица Ножица Град Ваљево Министарства	2011	9.000.000,00 дин. Град Ваљево Министарства Донатори Фондови ЕУ	Уштеда енергије Замењена столарија
		Замена фасадне столарије у вртићу Бамби у Насељу Ослободиоци Ваљева	Установа за децу предшколског узраста Милица Ножица Град Ваљево Министарства	2012	9.000.000,00 дин. Град Ваљево Министарство за НИП Донатори Фондови ЕУ	Уштеда енергије Замењена столарија

		Набавка мобилијара за објекте Звончић и Колибри	Установа за децу предшколског узраста Милица Ножица Град Ваљево Министарства	2012	1.200.000,00 дин. Град Ваљево Министарства Донатори Фондови ЕУ	Набавка мобилијара за објекте Звончић и Колибри
		Набавка аудио-визуелних средстава за припремни предшколски програм	Установа за децу предшколског узраста Милица Ножица Град Ваљево Министарства	2011	2.000.000,00 дин. Град Ваљево Министарства Донатори Фондови ЕУ	
		Набавка комби возила за превоз хране за установу	Установа за децу предшколског узраста Милица Ножица Град Ваљево Министарства	2011	2.500.000,00 дин. Град Ваљево Министарства Донатори Фондови ЕУ	
		Увођење спољног видео надзора у свим објектима предшколске установе	Установа за децу предшколског узраста Милица Ножица Град Ваљево Министарства	2011	7 x 350.000,00 дин.= 2.500.000 дин Град Ваљево Министарства Донатори Фондови ЕУ	
		Адаптација школских простора у циљу побољшања услова деце у објектима предшколске установе	Установа за децу предшколског узраста Милица Ножица Град Ваљево Министарства	2011	Град Ваљево Министарства Донатори Фондови ЕУ	

Стратешки циљ 3.2.

Развијање друштвено одговорног деловања кроз стварање и унапређење партнерстава приватног, цивилног и јавног сектора

н.	Посебни циљеви	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Индикатори
1.	Повећано учешће грађана у животу заједнице кроз различите активности приватног, јавног и цивилног сектора за 40%	Промоција и спровођење принципа Агенде 21	Град Ваљево, НВО, организације јавног и приватног сектора	2011-2012	5000 Е (донатори, градски буџет)	- Дефинисан план активности - број округлих столова и трибина - Број учесника - дефинисани планови
		Оснивање фондација за награде за друштвено одговорна предузећа	Град Ваљево, НВО, организације јавног и приватног сектора	2011- 2020	1000Е годишње (донатори, градски буџет, Организације)	Друштвена одговорност предузећа повећана за 20%
		Годишњи избори за друштвено одговорно предузеће или организацију	Град Ваљево, НВО, организације јавног и приватног сектора	2011- 2020	500 Е годишње (донатори, градски буџет, Организације)	Друштвена одговорност предузећа повећана за 20%
		Унапређење менаџмента јединица локалне самоуправе у Западној Србији	Пословни факултет Ваљево / Махима Цонсултинг (Београд) / Цромер Гроуп (Београд)	2010 – 2015 (Напомена: пројектне активности реализоваће се на годишњем нивоу)	Буџет на годишњем нивоу: - 29.800 € (4 x 7.200€+ 1.000 €) Извори финансирања: - Пословни факултет Ваљево – 20% - Махима Цонсултинг – 15% - Цромер Гроуп – 15% - Град Ваљево –	Појачани капацитети локалне самоуправе Резултати на годишњем нивоу: 1. Обука за припрему ИПА пројеката 2. Обука из области управљања имовином 3. Обука из области примене концепта приватно-јавног партнерства 4. Тренинзи јачања комуникационих вештина

					50%	5. Имплементација програмског буџета у Граду Ваљевоу...
		Волонтерске акције и међународни кампови	НВО, Град Ваљево	2011 -2010	4000е средства града, донатора, лична	Један међународни и 2 национална кампа годишње

Стратешки циљ 3.3.

Успостављање модерног и ефективног система образовања

н.	Посебни циљеви	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Индикатори
1.	Доступније образовање за 10 %	Обезбеђивање превоза за ученике	Школска управа, Град Ваљево, Република Србија	2011 - 2020	Град Ваљево, Република Србија, донатори	-Број деце којима је обезбеђен превоз - Број деце присутне редовно на настави
		Подстицање на даље школовање изграђеним системом материјалне подршке посебним групама ученика и студената	Град Ваљево Високошколске установе Основне и средње школе НВО	2010. континуирана активност	Град Ваљево Министарства Донатори	
		Оснивање "школа по мери детета" (за специфичне групе - мањинску –ромску, сеоске, децу са тешкоћама у развоју, децу на болничком	Град Ваљево НВО	2011	Град Ваљево Министарства Донатори Фондови ЕУ Пројекти	Основане школе

		лечењу)				
2.	Унапређен квалитет образовања за 30%	Увођење педагошких асистената пројекти – мали ресурс центри (библиотеке, играчке, билје, здрава храна, ресурс центар за ромски језик, информатику за родитеље)	Град Ваљево Високошколске установе Основне и средње школе НВО	2011	Град Ваљево Министарства Донатори Фондови ЕУ Пројекти	
		Центар за стручно усавршавање наставника	-Прва основна школа -Министарство просвете	2010-2020	-Страни донатор -Министарство просвете	-Квалитетан наставни кадар -Квалитетно образовање
3.	Подршка додатном и алтернативном образовању кроз систем подршке талентованим ученицима и студентима	Клуб младих талената	-Прва основна школа	2010-2020	-Страни донатор	-Издата едиција младих талената
		Јачање Фондације за талентоване ученике и студенте кроз сарадњу са привредом и меценама	- Град Ваљево	2010-2020	- Град Ваљево - донације компанија - донације појединаца	1. Износ појединачних стипендија у реалном износу до 2015. повећан за 50%
4.	Унапређено перманентно образовање за 60 %	Оснивање Тренинг центра за перманентно образовање, преквалификацију и стицање додатних пословних вештина на подручју Града	Пословни факултет Ваљево / Национална служба за запошљавање (филијала Ваљево)	2010 – 2020 (Напомена: пројектне активности реализоваће се на годишњем нивоу)	Буџет на годишњем нивоу: - 28.800 € (4 x 7.200 €) Извори финансирања: - Пословни факултет	Мањи број незапосленх лица. Резултати на годишњем нивоу: 1. 60 полазника са добијеним сертификатом из финансијског и

		Ваљева			Ваљevo – 40% - Град Ваљevo – 30% - Национална служба за запошљавање – 30%	управљачког рачуноводства 2. 60 полазника који су обучени за самосталну израду бизнис планова 3. 120 полазника који су обучени из основног софтверског пакета (EQЦЛ сертификат) 4. 120 полазника који су обучени из области електронског пословања / електронске трговине 5. 120 полазника који су обучени за наступ на Интернету и израду веб сајтова предузећа 6. 120 полазника обучених за графички дизајн и примену савремених дигиталних метода 7. 120 полазника оспособљених за израду пројектне документације која ће им бити потребна за креирање информационог система предузећа
		Оснивање центра за развој и учење страног пословног језика	Пословни факултет Ваљevo	2010 – 2020 (Напомена: пројектне активности реализоваће се на годишњем нивоу)	Буџет на годишњем нивоу: - 22.600 € (3 x 7.200 € + 1.000 €) Извори финансирања: - Пословни	Појачани капацитети пословних субјеката. Резултати на годишњем нивоу: 1. 90 полазника са добијеним сертификатом пословног

					факултет Ваљево – 40% - Град Ваљево – 30% - Национална служба за запошљавање – 30%	енглеског језика 2. 30 полазника са добијеним сертификатом пословног немачког језика 3. 30 полазника са добијеним сертификатом пословног француског језика 4. Конференција о методама учења страних језика која ће се одржати у Ваљеву 5. Ваљево – центар Западне Србије за учење страног пословног језика
--	--	--	--	--	---	--

Стратешки циљ 3.4.

Унапређење културних активности града

н.	Посебни циљеви	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Индикатори
1.	Дефинисање градске културне политике, реорганизовање и унапређење рада установа културе за 20%	Реконструкција крова и громобранске инсталације	Центар за културу/Локална управа	2010	15000 Е Град Ваљево, донатори	- Реконструисан кров - Постављене нове громобранске инсталације
		Обезбеђивање приступачности Центра за културу за инвалиде	Центар за културу/Локална управа	2010	6000Е Град Ваљево, донатори	- број рампи за инвалиде - постављен лифт за гелендер
		Извођење радова за стављање у функцију	Центар за културу/Локална	2011/2012	15000 Е Град Ваљево,	- направљен пројекат за вентилацију

		вентилационих система	управа		донатори	- 3 сале у којима је урађен вентилационим системом
		Реконструкција сцене	Центар за културу/Локална управа	2012	50.000Е Град Ваљево, донатори	- 3 пројекта за реконструкцију сцене - 3 реконструисане сцене - Повећан број програма за 20%
		Реконструкција електроинсталација и противпожарне заштите	Центар за културу/Локална управа	2012/2013	10.000Е Град Ваљево, донатори	- пројекат реконструкције електроинсталације ▪ реконструисана инсталација
		Реконструкција биоскопа	Центар за културу/Локална управа	2016	20.000 Град Ваљево, донатори	- пројекат реконструкције - реконструисан биоскоп - повећан број гледалаца за 50%
		Реконструкција Галерије 34	Центар за културу/Локална управа	2017/2018	20.000Е Град Ваљево, донатори	- пројекат реконструкције - реконструисана галерија - повећан број изложби И других програма за 30%
		Проширење капацитета Народног музеја Ваљево	Народни музеј Ваљево, Град Ваљево, Република Србија	Континуирана активност	500.000Е Народни Музеј Ваљево, Град Ваљево, република Србија, Донатори	- Површина дограђеног и адаптираног простора
		Уређење екстеријера Куле Ненадовић	Народни музеј Ваљево, Град Ваљево, Република	Континуирана активност	5.000Е по години Народни Музеј ваљево, Град	- површина уређеног простора око Куле Ненадовић

			Србија		Ваљево, република Србија, Донатори	
		Изградња нове зграде Библиотеке	Локална самоуправа, Министарство културе РС, Библиотека	2013.	2,5 милиона евра Град Ваљево, Министарство културе РС, стране донације	Изграђена нова зграда Библиотеке Већи број корисника и могућност њиховог рада у библиотеци
		Оснивање градског оркестра	Центар за културу/Локална управа/КУД Абрашевић/Музичка школа	2010-2013	7000Е годишње Град Ваљево, Центар за културу	<ul style="list-style-type: none"> - оснивање 2 оркестра (класичне музике И јазз) - купљено 5 инструмената - организован један концерт месечно
		Клуб љубитеља филма	Центар за културу/Локална управа	2010	1000 Е годишње Град Ваљево, Центар за културу	<ul style="list-style-type: none"> - број чланова - број филмова - број часописа - број одржаних пројекција
2.	Унапређење очувања и промоције културне баштине за 50%	Стратегија развоја Тешњара	Град Ваљево, Дирекција за урбанизам, Завод за зашт, спом. културе, Мин. за просторно планирање	2011.	Град Ваљево	Град добија плански документ који је предуслов ревитализације Тешњара и употребне функције амбијенталне целине и појединачних објеката
		План детаљне регулације за Тешњар	Град Ваљево, Дирекција за урбанизам, Завод за зашт, спом. културе, Мин. за просторно планирање	2010.	Град Ваљево - око 2 милиона дин.	Спровођење конкретних мера за очување аутентичне вредности просторне целине, прописује све радове који се могу спровести
		Оснивање Фонда за	Завод, Град Ваљево,	2011.	Град Мин. културе	Обезбеђује средства за мере у Тешњару

		ревитализацију Тешњара	Министарство културе, Мин економије и регионалног развоја		приватници појединци	
		Реконстр. и санација у Бирчаниновој 10.	Окружна дирекција Завод за заштиту	2011.	Окружна дирекција власници 7 милиона	Очување и оспособљавање објекта за различите намене
		Реконструкција Бирчанинова 7.	Окружна дирекција Завод	2010 -	Окружна дирекција власници 5 милиона динара	Очување и оспособљавање објекта за различите намене
		Реконструкција објекта Бирчанинова 34	Министарство културе Завод за заштиту власници	2010 -	Министарство културе власници 7 милиона	Очување и оспособљавање објекта за различите намене
		Реконструкција фасада Бирчанинова 31, 77 и 6-8	Град Ваљево, власници објекта, Министарство културе	2010 -	Град Мин. културе власници 4,5 милиона	Очување и оспособљавање објекта за различите намене
		Израда пројекта и реконструкција објекта Бирч 62 и 77	Град Ваљево, власници објекта, Министарство културе	2010 -	Град Мин. културе власници 10 милиона динара	Очување и оспособљавање објекта за различите намене
		Конзерваторски радови на објектима Бирчанинова 101, 104 и 9	Град Ваљево, власници објекта, Министарство културе	2010 -	Град Мин. културе око 6 милиона	Очување и оспособљавање објекта за различите намене
		Комплетна реконструкција Дома војске и претварање у кућу европске културе	Дирекц. за урбаниза, Завод, Град Ваљево, Мин. за просторно планирање	2011	Град Ваљево Министарства Донатори Фондови ЕУ	Очување и оспособљавање објекта за различите намене

		Санација, адаптација и реконструкција конака Кнеза Јовице	Завод, Град, Министарство културе, власници објекта	Окружна дирекција за земљотрес	Мин културе Град приватници око 30 милиона	Споменик културе заштићен од даљег пропадања
		Реконструкција културно-историјског споменика Кула Ненадовић	Град Ваљево Министарства	2010	12.400.000,00 дин Град Ваљево Министарство културе Министарство за НИП Министарство економије Фондови ЕУ Донатори	
		Уређење екстеријера Куле Ненадовић	Народни музеј Ваљево, Град Ваљево, Република Србија	Континуирана активност	5.000Е по години Народни Музеј ваљево, Град Ваљево, република Србија, Донатори	- површина уређеног простора око Куле Ненадовић
		Израда плана детаљне регулације Бранковине	Дирекц. за урбаниза, Завод, Град Ваљево, Мин. за просторно планирање	2011	Град Ваљево Мати'	
		Ревитализација Бебића луке	Завод, Град, Министарство културе, Мин економије и рег. равоја	2020.	Град, Министарство културе, Мин економије и рег. равоја 50 милиона	
		Уметничка школа за	Град Ваљево Удружење занатлија	2012	Град Ваљево Министартсво	Основан центар

		старе занате или Центар за оживљавање старих заната	Министарство културе		културе Фондови ЕУ Пројекти Донатори	
3.	Развој уметничког стваралаштва за 20%	Оснивање професионалне позоришне сцене	<ul style="list-style-type: none"> - Град Ваљево - Центар за културу Ваљево - Абрашевић 	2011 – 2012.	Извор финансирања: <ul style="list-style-type: none"> - Град Ваљево - Министарств о културе - привреда - самофинанси рање Износ:	<ul style="list-style-type: none"> - већи квалитет позоришних представа - број реприза појединих представа повећан за 50% - број посетилаца на представама повећан за 30%
		Јесењи салон уметности	Центар за културу/Локална управа	2011-2020	10.000 Е годишње Град Ваљево, Центар за културу	<ul style="list-style-type: none"> - реализован јесењи салон сваке године - проширен број ликовних области изражавања (стрип, графика, вајарство, сликарство, примењене уметности, нови видови изражавања) - број учесника - број посетилаца
		Фестивал савременог уметничког стваралаштва младих	Центар за културу Град Ваљево	2010.	Град Ваљево Центар за културу Министарство културе Министарство омладине и спорта Фондови ЕУ	

н.	Посебни циљеви	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Индикатори
Стратешки циљ 3.5.						
Развијање ефективне и ефикасне локалне управе која ће поштовати и штитити људска и мањинска права, јачати утицај и учешће грађана у процесу одлучивања и побољшању квалитета услуга локалне самоуправе						
1.	Повећање учешћа и утицаја грађана у животу локалне заједнице за 20%	Градски омбудсман	Град ваљево, НВО	2011	8000 е годишње Град Ваљево, донатор	Функционише градски омбудсман
		Оснивање Комисије за борбу против корупције	Град ваљево, НВО	2011	1.000Е Град Ваљево Донатори	Основана комисија 6 састанака годишње
2.	Увођење савремених технологија у рад локалне самоуправе	Увођење е-управе	Градска управа Консултанти	2011.	Градски буџет Министарства Фондови ЕУ Пројекти	Фискални капацитет општине Е-управа је уведена
		Израда дигиталне базе података грађана	Градска управа	2012	Градски буџет Министарства Фондови ЕУ Пројекти	Фискални капацитет општине Формирана дигитална база података
3	Подизање капацитета за ефикасно и квалитетно пружање услуга грађанима	Пружање обука у приступима и техникама партиципативног планирања и новим начинима управљања у јавном сектору	Локална самоуправа СКГО МЕГА	2010. континуирана активност	Град Ваљево	Број спроведених обука Број едукованих

		Обука запослених у локалној самоуправи вештинама писања и праћења пројеката	Локална самоуправа СКГО МЕГА	2010. континуирана активност	Град Ваљево	Број спроведених обука Број едукованих
--	--	---	------------------------------------	------------------------------	-------------	---

Стратешки циљ 3.6.

Унапређење здравља локалне заједнице кроз превенцију и здраве стилове живота

н.	Посебни циљеви	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Индикатори
1.	Унапређење превенције болести за 20 %	Превенција хроничних незаразних обољења	Поливалентна Патронажна служба /Партнери:Превентивни центар ДЗ, Одбор ЗЈЗ Ваљево, ЗЗЈЗ Ваљево	2010 – 2020.	-Град Ваљево, донатори 200.000 дин. по години	Смањење малигних обољења дојке, грлића материце, дебелог црева Детекција и смањење дијабетеса типа ИИ Детекција и смањење хипертензије Гојазност-детекција и упућивање у саветовал.за правилну исхрану
		Едукација грађана и превенција обољења кроз акције обележавања значајних датума из Календара СЗО	- Превентивни центар и Поливалентна патронажа Дома здравља Ваљево - Град Ваљево - Завод за јавно здравље - медији - привреда	2010 – 2020.	-Град Ваљево, донатори 50. 000 динара по акцији	Повећање превентивних прегледа у примарној здравственој заштити Смањење броја оболелих од хроничнох незаразних обољења Боља информисаност грађана о потреби превентиве(анкете)

		Унапређење рада Школе за труднице и родитељство - Психофизичка припрема	Поливалентна Патронажна служба /Партнери: Службе ДЗ(Гинекологија, Педијатрија, Психолог..), Стоматологија, ЗЗЈЗ Ваљево	2010 – 2020.	-Град Ваљево, донатори 150.000 дин. на годишњем нивоу	Подизање нивоа знања код будућих родитеља ,овладавање вештинама за успешно родитељство, психофизичка припрема за породјај
		Набавка опреме за Превентивни центар - ваге за мерење телесне тежине и процента масног ткива, калипера, апарата и трака за мерење гликемије, холестерола и триглицерида	-Град Ваљево - Дом здравља Ваљево - донатори	2011.	-Град Ваљево, донатори 100.000 динара	Број комплетних прегледа повећан за 20%
		Превенција алкохолизма у радним организацијама	ЗЦ Ваљево, клуб ЛАВ, Град Ваљево, предузећа	2011- 2013	Град Ваљево, донатори 5.000 Е	- 10 радних организација је просло програм - Бар 20 особа из тих радних организација је упућено на лечење
		Отварање клубова лечених алкохоличара по месним заједницама	КЛУБ ЛАВ (лечени алкохоличари Ваљево), МЗ, Локална самоуправа	2013- 2020	4000 Е Локална самоуправа, Донатори	- отворена бар најмање 3 клуба у градским И приградским МЗ - Организован рад и активности у тим клубовима
		Подизање нивоа информисаности здравствених и просветних радника, болестима зависности	ЗЦ Ваљево, Локална самоуправа, Школска управа, школе,	2010/2011/2012	5.000 Е Град Ваљево, Министарство здравља, Министарство просвете, ЗЦ	- 50 здравствених радника примарне здравствене заштите Ваљево је прошло едукацију - 100 просветних радника је прошло едукацију

	Превенција болести зависности у школама за ученике и родитеље у градским и сеоским школама	Савет за безбедност, ЗЦ Ваљево, Школска управа	2010/2020	1000Е годишње Локална самоуправа, донатори, Министарство здравља и просвете, сопствена средства организација	- Направљени превентивни програми - Број ученика, родитеља и просветних радника који су прошли програм у сеоским и градским школама - Сваке године едуковане 4 сеоске школе и 4 градске основне школе
	Превенција болести зависности	Поливалентна Патронажна служба /Партнери: Службе ДЗ(Школски диспансер, Психолог.. Прев.центар..), Психијатријска служба, ЗЗЈЗ, Школе, Лок. самоуправа, МУП.... Савет за безбедност	Од Јануара до Децембра / на годишњем нивоу у периоду до 2015г	200.000 дин. по години -Средства за пројекат -Локална самоуправа, Донатори, ЗЦ Ваљево	Смањење броја зависника, Сузбијање Наркоманије... Направљени ЛАП за борбу против дроге Број ученика и родитеља који су прошли програм Укључивање свих кључних актера у превентивни програм
	Унапређење превенције карцинома дојке-набавка сонде за ултразвук за прегледе меких ткива (дојка) Едукација једног доктора медицине за ултразвучну дијагностику меких ткива дојке и врата	-Локална заједница -Донатори -Дом здравља Ваљево Министарство здравља	2011	-цена коштања сонде -цена коштања едукације за рад на ултразвучној дијагностици меких ткива дојке И врата	ПРАЋЕЊЕ ПОВЕЋАЊЕ БРОЈА НА ВРЕМЕ ОТКРИВЕНИХ ПРОМЕНА СУМЊИВИХ НА МАЛИГНИТЕТ-НА ДОЈКАМА И НА ШТИТНОЈ ЖЛЕЗДИ
	3.4.1. Превенција ХИВ/АИДС, хепатитиса	Метадонски центар Ваљево, ЗЦ Ваљево,	2010-2020	500 евра годишње Локална самоуправа,	- Направљени превентивни програми - Број ученика,

		Школска управа, школе, ЗЗЈЗ, ЦЗК		донатори, Министарство здравља и просвете, сопствена средства организација	- обезбеђен континуитет едукација
	Промоција оралног здравља-заједно са свим службама ЗЦ Ваљево	- ЗЦ Ваљево стом. Служба - Патронажа, превент. Центар И Завод за јавно здравље	До 2015	Годишње По 10- 15. 000. дина	- деце од 1-18. г И одрасло станов-94 752 - велики проценат становника је без зуба, - 25 % нема уопште зубе - предавања, промотивни материјал ▪ - подела средстава за хигијену
	Опремање стоматолошке Ординације у Предшколској Установи - Ваљево	1. Стоматолол. Служба ЗЦ Ваљево 2. град Ваљево 3. Предшколска установа	12. месеци	-стоматоло. служба Опремену-15 000.Е плате 1стома+2.сест 1.год-2 544 000 - Град Ваљево адаптацију или изградњу ординације, чекаонице и мокрог чвора – 40квм - Предшколска установа простор, комуналије	- 2000. деце борави у обдаништима - Узраст од 1-7. год - Праћење И унапређење оралног здравља деце предшколског узраста - велики проценат кријеса код деце од 3 године процент три оболела зуба по детету у 4. години живота процент четири оболела млечна зуба по детету у 6. години живота

		Унапређење оралног здравља становништва којем су мање доступне стоматолошке услуге	ЗЦ Ваљево-стом.служба Град Ваљево Министарство здравља	5. година	2.500 000.дин Набавка мобидента - са комплетном стоматолошком опремом	-посебан осврт на децу сеоског подручја - одрасло становништво где нема стом. Ординације - свака друга особа у просеку нема два зуба, на 100 становника 10 је без зуба, сеоска деца у просеку имају 4-6 оболелих зуба - санација и надокнада изгубљених зуба
		Унапређење оралног здравља деце ометене у развоју	1.ЗЦ Ваљево, стоматолошка служба 2. град Ваљево Министарство здравља	До 2015	Годишње 80 000. дин за пропагандни материјал - 20.000 динара годишње за средства за хигијену - набавка опреме за санацију у општој анестезији 10-15.000 евра	- деца ометена у развоју - рад са њиховим родитељима ,кроз предавања, обуку о исхрани хигијени , флуору - деца ометена у развоју обезбеђена средствима за хигијену - обезбеђењем апарата за општу анестезију деца ометена у развоју не бивају упућена у Београд за санацију зуба
2.	Здрави стилови живота	Едукација о штетности пушења и дуванског дима на здравље младих	Одбор за јавно здравље Ваљево	У две фазе: 2010-2015. и 2015-2020, сваке године у периоду јануар-мај.	80.000 динара годишње - локална самоуправа - донатори	Смањен број пушача међу ученицима основне школе за 50% ?!
		Едукација за правилну исхрану школске деце у сарадњи са родитељима	Одбор за јавно здравље Ваљево	2010-2015. година сваке године од априла до октобра	100.000 динара годишње - локална самоуправа - донатори	Смањен број гојазне деце за 10%
		Спортска амбуланта	Град Ваљево Министарство	2012	Град Ваљево Министарства	Спортска амбуланта је функционална

			омладине и спорта		Фондови ЕУ Пројекти Донатори	
--	--	--	-------------------	--	------------------------------------	--

Стратешки циљ 3.7.

Побољшање и увођење одговорне политике у области безбедности и заштите града и грађана

н.	Посебни циљеви	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Индикатори
1.	Побољшање рада и координације кључних институција	Видео надзор на кључним местима у граду	Град, Полицијска управа,	2010 – 2014	60.000 Е Градски буџет, донације	<ul style="list-style-type: none"> - Постављен и умрежен видео надзор - контрола од стране Полицијске управе - смањен број кривичних дела и саобраћајних прекршаја у деловима где постоји видео за 20%
		Регулисање осветљења	Град, Полицијска управа, Електродистрибуција	2010 – 2012	10.000Е, Градски буџет, донације	<ul style="list-style-type: none"> - број новопостављеног осветљења -
		Усаглашавање рада кључних институција које се односе на безбедност	полицијска управа, ЦСР, ЗЦ Ваљево, Дом здравља, НВО, КПЗ	2011-2012	5000 Е буџет града, донације, средства поменутих институција	<ul style="list-style-type: none"> - 500 штампаних брошура - редовни извештаји о брзини решених случајева
		Континуирани едукативни програми о безбедности за децу, родитеље и наставнике	Полицијска управа, локална самоуправа, школе, ЦСР, Дом здравља	2011-2020	2000е годишње	<ul style="list-style-type: none"> 500 деце годишње пролази програм 200 родитеља пролази прораме

		Обележавање дана безбедности у саобраћају развијањем саобраћајне свести и културе	Полицијска управа Ваљево, Савет за безбедност, Основне школе	2010-2020	1.500 Е годишње Локална самоуправа, донатори	2 кампање у току године, Најмање 3 локална медија која учествују у кампањи, испитивање јавности о ефектима кампање 2 промоције активности МУП-а у школама
2.	Побољшање безбедности грађана у случају природних непогода	Обука спасилачких јединица и јединица цивилне заштите	Град, Министарство одбране, НВО, Истраживачи,	2011-2015	Потребна средства за обуку	Број едукованих Број акција
		Регулисање простора и опреме за обуку	Град, Министарство одбране, НВО, Истраживачи,	2015-2020	Потребна средства за обезбеђивање простора	- Извештаји о редовним активностима
3.	Превенција еколошких ризика и удеса	Процена еколошке и здравствене безбедности	Локална самоуправа, ЗЗЈЗ, НВО, ЗЦ, Министарство одбране и МУП	2012-2015	10.000Е	- дефинисани фактори ризика - Дефинисани начини деловања у ванредним условима
		Подизање капацитета стручних служби за случајеве технолошко техничких несрећа	Град Ваљево, Полицијска управа	2011- 2012	5000Е (донатори, градски буџет, сопствена средства)	- број обучених, - стално ажурирани планови - јасне процедуре

Стратешки циљ 3.8.

Унапређење услова за бављење спортом

н.	Посебни циљеви	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Индикатори
1.	Унапређење школског спорта	Реконструкција школских спортских терена у ОШ Владика Николај	Град Ваљево Министарство просвете Министарство омладине и спорта	2011.	2.000.000,00 дин Буџет града Министарства Фондови ЕУ	Реконструисани терени Број спортско-рекреативних објеката

		Реконструкција школских спортских терена у ОШ Андра Савчић	Град Ваљево Министарство просвете Министарство омладине и спорта	2011.-2013	2.000.000,00 дин Буџет града Министарства Фондови ЕУ	Реконструисани терени Број спортско-рекреативних објеката
		Асфалтирање школских терена и осветљење у ОШ Нада Пурић	Град Ваљево Министарство просвете Министарство омладине и спорта	2011.-2013	2.000.000,00 дин Буџет града Министарства Фондови ЕУ	Реконструисани терени Број спортско-рекреативних објеката
		Покривање школског спортског терена у ОШ Сестре Илић	Град Ваљево Министарство просвете Министарство омладине и спорта	2011.-2013	2.000.000,00 дин Буџет града Министарства Фондови ЕУ Донатори	Покривен школски спортски терен Број спортско-рекреативних објеката
		Реновирање сале за физичко васпитање у ОШ Десанка Максимовић	Град Ваљево Министарство просвете Министарство омладине и спорта	2012	3.000.000,00 дин Буџет града Министарства Фондови ЕУ	Реновирана сала Број спортско-рекреативних објеката
		Изградња школског спортског терена у ОШ у Лесковицама	Месна заједница Град Ваљево Министарство просвете Министарство омладине и спорта	2012	2.000.000,00 дин Месна заједница Буџет града Министарства Фондови ЕУ Донатори	Изграђен спортски терен Број спортско-рекреативних објеката
		Мини трим стаза у Првој основној школи	Град Ваљево Министарства	2011	930.000 дин. Град Ваљево Министарства Донатори Фондови ЕУ	Развијен здрав стил живота -Повећан број ученика који се баве спортом у слободном времену за 30%
		Доградња физкултурне сале уз постојећи школски објекат у ОШ Свети Сава у Попучкама	Град Ваљево Министарство просвете	2011	18.160.000,00 дин Град Ваљево Министарства Донатори Фондови ЕУ	

		Изградња затвореног базена AQUATECH у Техничкој школи	Град Ваљево Министарства	2012	Град Ваљево Фондови ЕУ Донатори Министарства	
		Затворени базен у Првој основној школи	-Прва основна школа -Локална заједница -Министарство омладине и спорта -Министарство просвете	2010-2020	-Страни донатор	-Број непливача смањен -Развијен пливачки спорт
2.	Унапређење, реконструкција и изградња спортске инфраструктуре	Санација базена купалишта у Петници	УФК Валис Град Ваљево Министарства	2010	16.800.000,00 дин Град Ваљево Министарства	
		Санација паркета у хали спортова	УФК Валис Град Ваљево Министарства	2010	12.000.000,00 дин	
		Изградња спортског терена у МЗ Попаре	Месна заједница Град Ваљево Министарство просвете Министарство омладине и спорта	2011	3.000.000,00 дин Буџет града Министарства Фондови ЕУ Донатори	Изграђен спортски терен Број спортско-рекреативних објеката
		Изградња спортско пословног центра - Хала спортова	Град Ваљево Министарства	2010. и до завршетка	Министарство за инфраструктуру Министарство за НИП Министарство омладине и спорта Град Ваљево Донатори Фондови ЕУ	
		Опремање сале бившег Народног универзитета у Ваљевској Каменици	Месна заједница Град Ваљево Министарство просвете	2011	1.000.000,00 дин Месна заједница Буџет града Министарства	Опремљена сала Број спортско-рекреативних објеката

		за рекреацију	Министарство омладине и спорта		Фондови ЕУ Донатори	
		Изградња дома карате спорта	Град Ваљево Министарство омладине и спорта Карате клубови	2014	Град Ваљево Министарства Фондови ЕУ Пројекти Донатори	Број спортско-рекреативних објеката Изграђен дом

4.1.4. Заштита животне средине

ПРИОРИТЕТ						
Заштита животне средине						
ВИЗИЈА						
Ваљево је град очуване и унапређене животне средине						
Стратешки циљ 4.1.						
Висок ниво еколошке свести						
Н.	Посебни циљеви	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Индикатори
1	Унапредити ниво јавне свести и еколошке културе грађана	Увести редовне емисије и рубрике у програме локалних медија	1.Град Ваљево 2.Локални медији 3.Завод за јавно здравље и др. сличне организације 4.НВО	2010.-2014. стална активност	Вредност зависи од заступљености програма и самог медија 50%-градски буџет 50%-остали	Побољшано информисање грађана о животној средини и позитивна промена у односу према њој
		Едукативне радионице којима ће бити обухваћена заинтересована јавност, представници предузећа чија делатност проузрокује загађење животне средине,	1.Град Ваљево 2.Завод за јавно здравље и др. сличне организације 3.НВО 4.Представници Министарства животне средине	2010.-2014. стална активност	500.000 динара 10% -буџет града, 10%-надлежна министарства 80%предприступни фондови ЕУ	-Поступање са отпадом у складу са законским одредбама -Број одржаних радионица -Број учесника у едукацији

		представници месних заједница и сл.	и стручна лица за поједине области			
		Регионални омладински центар "Истраживачка кућа"	1.Град Ваљево 2.Друштво истраживача "Владимир Мандић Манда" и друге омладинске организације	2013.	1000.000 дин.на годишњем нивоу 30% -буџет града, 30%-Министарство омладине и спорта 30%-Министарство животне средине 10%-приход од пратећих делатности у истраживачкој кући	-Унапређење знања и свести младих о животној средини -Број успостављених сарадњи -Број заједничких пројеката
		"Планински истраживачки центар" Ваљевске планине	1.Град Ваљево 2.Друштво истраживача "Владимир Мандић Манда" и 3.Истраживачка станица "Петница"	2012.	30.000.000 динара 10% -буџет града, 10%-надлежна министарства 80%предприступни фондови ЕУ	-Изграђен објекат на ваљевским планинама; -Креирани научноистарживачки програми за ученике и научнике из иностранства
2	Унапредити учешће јавности у процесу доношења одлука од значаја за животну средину	Организовати едукацију и информисање јавности о важности учешћа у процесу доношења одлука од значаја за животну средину	1.Град Ваљево 2.Локални медији 3." Завод за јавно здравље" Ваљево 4.НВО	2010.-2014. стална активност	200.000 динара 10% -буџет града, 10%-надлежна министарства 80%предприступни фондови ЕУ	Веће учешће јавности у процесу доношења одлука од значаја за животну средину

3	Успостављен систем информисања о стању животне средине у граду	Израда електронске базе података о стању животне средине, припрема редовног извештаја о стању животне средине, редовно објављивање информација на сајту града	1. Град Ваљево 2. "Завод за јавно здравље" Ваљево и др. стручне установе 3. Агенција за заштиту животне средине	2010.-2014. стална активност	1000.000 динара 10% буџет града 10% Министарство животне средине и просторног планирања 80% предприступни фондови ЕУ	Формирање базе података о стању животне средине
---	---	---	---	---------------------------------	---	---

Стратешки циљ 5.2.

Успостављање система унапређења стања у животној средини

н.	Посебни циљеви	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Индикатори
1	Успостављен мониторинг индикатора стања у животној средини	Унапређење постојећег система мониторинга аерозагађујућих материја	1. Град Ваљево 2. "Завод за јавно здравље" Ваљево 3. Агенција за заштиту животне средине	2010.-2014. стална активност	2.000.000 дин на годишњем нивоу 30/ буџет града 30% надлежна министарства 40% предприступни фондови ЕУ	-Број дана са лошим квалитетом ваздуха -Извештај о стању квалитета ваздуха
		Успостављен систем мониторинга буке	1. Град Ваљево 2. Стручне организације за мерење буке	2012.	3.000.000 дин на годишњем нивоу 10/ буџет града 10% надлежна министарства 80% предприступни фондови ЕУ	-Број дана са повишеним нивоом буке И-извештај о нивоу буке
		Успостављен систем мониторинга квалитета површинских вода	1. Град Ваљево 2. "Завод за јавно здравље" Ваљево	2014.	3.000.000 дин на годишњем нивоу 10/ буџет града 10% надлежна	-Квалитет површинских вода -Годишњи извештај о стању површинских вода

			3.Надлежна министарства		министарства 80% предприступни фондови ЕУ	
		Успостављен систем мониторинга загађености земљишта	1.Град Ваљево 2. "Завод за јавно здравље" Ваљево 3.Надлежна министарства	2014.	3.000.000 дин на годишњем нивоу 10/ буџет града 10%надлежна министарства 80% предприступни фондови ЕУ	-Напуштено и загађено земљиште -Годишњи извештај о загађености земљишта
		Изградња метеоролошке станице на Дивчибарама	Град Ваљево и надлежна министарства	2010-2012	3.000.000,00 дин. Градски буџет Надлежна министарства	Изграђена метеоролошка станица Квалитетни статистички подаци
2	Смањење нивоа загађења ваздуха	Наставак изградње топловодне мреже и пратеће инфраструктуре	1.Град Ваљево 2. ЈКП Топлана	2010.-2012. стална активност	1.094.000.000,00 ЕУ фондови	-Број прикључених корисника на градску топлну -Број дана са лошим квалитетом ваздуха
3	Успостављен одржив систем управљања отпадом	Изградња регионалне депоније и трансфер станице	1.Град Ваљево 2.Градови потписници споразума о изградњи регионалне депоније 3.Надлежна министарства	2010. и до завршетка	Буџет градова и општина партнера у пројекту Министарство животне средине и пространог планирања НИП	-Изграђена регионална депонија и трансфер станица -Квалитет ваздуха у граду и региону - ресено питање отпада
		Претоварна станица и рециклажно двориште	1.Град Ваљево 2. ЈКП "Видрак"	2011.-2012.	Град Ваљево Надлежно министарство	Рециклирани отпад Изграђено рециклажно двориште
		ОТВАРАЊЕ РЕЦИКЛАЖНОГ ДВОРИШТА на	Еколошко бицикличко друштво	2012.	Град Ваљево Еколошка удружења	Рециклирани отпад Изграђено рециклажно двориште

		Дивчибарама и ПРИКУПЉАЊЕ РЕЦИКЛАЖНОГ ОТПАДА	Греенбике Међународне организације, НВО сектор, привреда, МЗ Дивчибаре		Надлежна Министарства Фондови ЕУ Пројекти	
		Проширење комуналних услуга на целокупно подручје града укључујући и сва села	1.Град Ваљево 2.ЈКП "Видрак"	2010.-2014. стална и развојна активност	100.000.000 дин 50.000.000 буџет града 50.000.000 Министарство животне средине и просторног планирања	Повећање покривености градског подручја комуналним услугама
		Примарна селекција комуналног отпада	1.Град Ваљево 2.ЈКП "Видрак"	2011.	81.721.300,00 буџет града ЈКП "Видрак"	-решавање питања отпада -квалитет ваздуха у граду
		Изградња компостилишта	1.Град Ваљево 2.ЈКП "Видрак" 3.НВО 4.Министарство животне средине и просторног планирања	2013. стална и развојна активност	10.000.000 дин 5.000.000 буџет града 5.000.000 предприступни фондови ЕУ	Рециклиран отпад Изграђено компостилиште
		Решавање питања поступања са медицинским отпадом	1.Град Ваљево 2.ЗЦ Ваљево 3.Министарство животне средине и просторног	2010.-2014.		Решено питање уклањања медицинског отпада

			планирања			
4	Сарадња локалне заједнице, инспекцијских органа, стручних служби и потенцијалних загађивача на процесу очувања животне средине и спречавању загађења	Организовање скупова и састанака са представницима потенцијалних загађивача	1.Градска управа надлежна за послове заштите животне средине 2.Еколошка инспекција 3.Стручне организације 4.НВО	2010.-2014. стална активност на годишњем нивоу	200.000 дин на годишњем нивоу 100% буџет града	-Разврстан градски отпад по врсти одлагања -Смањен број дана са лошим квалитетом ваздуха -Побољшано управљање отпадним водама -Број одржаних скупова и састанака

Стратешки циљ 5.3.

Очувани природни ресурси

н.	Посебни циљеви (мерљиви)	Активност	Партнери (идентификација улога и одговорности за сваког појединачног партнера)	Временски оквир (временски оквири за сваки појединачни корак)	Вредност и извор средстава - општински буџет - остали ("From and to Municipal Budget")	Индикатори (из и ка извештају о одрживости)
1	Очуван и унапређен биодиверзитет	Еколошко зонирање и вредновање простора	1.Град Ваљево 2.Стручне куће 3.Министарство животне средине и просторног планирања 4.НВО	2012. активност траје 6 месеци до годину дана	5.000.000 дин. 10% буџет града 90% предприступни фондови ЕУ	Урађена студија о зонирању и вредновању простора

2	Решавање питања отпадних вода	Изградња канализационе мреже и постројења за пречишћавање отпадних вода на Дивчибарама	Град Ваљево Министарство за инфраструктуру ЈП «Дирекција за урбанизам...»,	2010-2012	200.000.000,00 дин. Градски буџет Надлежна министарства	Број километара канализационе мреже Квалитет површинских вода
3	Очување заштићених природних добара	Израда и примена програма и пројеката заштите и унапређења стања дивљих врста биљака и животиња, њихових заједница и станишта на простору ЗПД "Клисура реке Градац"	1.Град Ваљево 2.ЕКОД"Градац" 3.Завод за заштиту природе 4.Институт за биолошка истраживања 5.Биолошки факултет и др. стручне научне организације	2010.-2014. стална активност	5.000.000 дин 20% буџет града 10%Фонд за заштиту животне средине 20% накнада за коришћење заштићеног подручја 40% приходи Управљача заштитеним подручјем 10% донације и др.	Повећање бројности јединки одређених врста
		Унапређење природних станишта у сарадњи са НВО (ловачка и риболовачка удружења, планинари, љубитељи природе)	1.Град Ваљево 2.ЈКП "Видрак" 3.Дирекција за урбанизам, грађевинско земљиште, путеве и изградњу Ваљева 4.НВО	2010.-2020. стална активност	3.000.000 на годишњем нивоу 10% буџет града 30% донатори 60%предприступни фондови ЕУ	Број акција на унапређењу стања у стаништима

Стратешки циљ 5.4.**Развијен систем за спречавање негативних утицаја на животну средину**

н.	Посебни циљеви	Активност	Партнери	Временски оквир	Вредност и извор средстава	Индикатори
1	Усклађена стратешка планска документација	Израда акционих планова заштите животне средине	1.Град Ваљево 2.Јавна предузећа 3.НВО	2010.-2014 стална активност на годишњем нивоу	1.000.000 дин. на годишњем нивоу 100% буџет града	-Урађени акциони планови -Побољшано стање у животној средини
		Акустичко зонирање града	1.Град Ваљево 2.Стручне организације	2010.-2014	500.000 дин 100% буџет града	-Број дана са повишеним нивоом буке -Одређене зоне и број мерних места
		Израда стратешких карти буке	1.Град Ваљево 2.Стручне организације	2012.	15.000.000 дин 10% буџет града 10% надлежно министарство 80% предприступни фондови ЕУ	Урађене стратешке карте буке
2	Успостављење систем контроле потенцијалних загађивача	Израда студије о о могућим зонама и тачкама еколошких акцидената, као и планова за реаговање	1.Град Ваљево 2.Стручне организације	2013.	5.000.000 дин 50% буџет града 50% донације и др.	Израђена студија
		Израда краткорочних акционих планова квалитета ваздуха	1.Град Ваљево 2.Стручне организације	2010.-2014. стална активност на годишњем нивоу	500.000 дин 100% буџет града	-Број дана са лошим квалитетом ваздуха -Урађен акциони план

Стратешки циљ 5.5.

Оптимално коришћење енергије и развој обновљивих извора енергије

н.	Посебни циљеви (мерљиви)	Активност	Партнери (идентификација улога и одговорности за сваког појединачног партнера)	Временски оквир (временски оквири за сваки појединачни корак)	Вредност и извор средстава - општински буџет - остали ("From and to Municipal Budget")	Индикатори (из и ка извештају о одрживости)
1	Подстицање оптималног коришћења енергије сунца и ветра на територији града	Израда катастра и плана коришћења расположивих природних ресурса	1.Град Ваљево 2.Надлежна министарства 3.Сручне организације	2013.	5.000.000 дин 10/ буџет града 10%министарства 80% предприступни фондови ЕУ	-Урађен катастар расположивих природних ресурса -Урађен план коришћења природних ресурса
		Стимулисање развоја пројеката везаних за коришћење обновљивих извора енергије и пројеката везаних за побољшање енергетске ефикасности	1.Град Ваљево 2.Надлежна министарства 3.Сручне организације 4.НВО	2010.-2020. стална активност	2.000.000,00 буџет града	-Потрошња обновљиве енергије -Повећана енергетска ефикасност
		Коришћење енергије сунца и ветра	Национални инвестициони план Градска Влада, Министарства за заштиту животне средине, економије и науке, Фондови ЕУ	2012.	930.000,00дин НИП, ЕУ фондови	Број изграђених објеката – постројења -количина енергије која се добија из обновљивих извора

		Примена соларне енергије за производњу потрошње санитарне топле воде у болници ЗЦ Ваљево	ЗЦ Ваљево	2011.	42.000.000,00дин ЗЦ Ваљево, Град Ваљево	-количина енергије која се добија из обновљивих извора
		Примена геотермалних сонди и топлотних пумпи за потребе грејања и хлађења објеката управа и психијатрија ЗЦ Ваљево	ЗЦ Ваљево	2011.	92.122.000,00дин ЗЦ Ваљево	-количина енергије која се добија из обновљивих извора
		Изградња система за експлоатацију геотермалних вода за потребе ЗЦ Ваљево - болница	ЗЦ Ваљево	2012.	100.378.888,50 дин ЗЦ Ваљево	-количина енергије која се добија из обновљивих извора
		Ревитализација постројења за обраду отпадних вода из погона електрохемијске и хемијске заштите челика и обојених метала у ХК“Крушик“а.д. Ваљево	КРУШИК-ИРЦ д.о.о./ХК“Крушик” а.д.	2012.	18.615.932,00 дин Крушик-ИРЦ	-ревитализовано постројење -квалитет отпадних вода
		Иновирање технолошког процеса производње биоетанола	Хемијски факултет, Београд Ваљевска пивара МОСС&ХЕМОСС, Београд ИПЦ, Београд	2012.	70.000.000дин Ваљевска пивара Крушик-ИРЦ	-количина енергије која се добија из обновљивих извора

		Обезбеђење грејања великих привредних субјеката и објеката грађана обновљивим изворима - геотермална енергија	Крушик-ИРЦ, ХК"КРУШИК"а.д, ЗЦ Ваљево, Град Ваљево	2014.	95.000.000Дин Крушик-ИРЦ, ЗЦ Ваљево	-количина енергије која се добија из обновљивих извора
	Повећање енергетске ефикасности	Замена застарелих светилки – сијалица јавног осветљења савременим (парк преко пута Центра за културу)	Град Ваљево Дирекција за урбанизам	2011.	900.000 дин.	Број замењених светилки-сијалица Количина уштеђене електричне енергије

5.2. Систем менаџмента и мониторинга

Процес имплементације стратегије мора бити јасно дефинисан. Кључни актери морају бити свесни својих улога и одговорности. Извршна власт због тога мора:

расподелити одговорност/задатке тако да се циљеви могу ефикасно реализовати, и дефинисати сет индикатора како би се пратио напредак у имплементацији стратегије.

Како би се фаза имплементације стратегије одрживог развоја локалне заједнице успешно реализовала процес стратешког планирања мора укључити и активности на систему управљања и мониторинга.

Систем управљања обухвата процесе планирања, организације, одабира људи, координирања, руковођења и контроле, укључујући и ангажовање људских, финансијских, технолошких и природних ресурса.

Имплементација стратегије мора бити разматрана и преиспитивана од стране свих укључених у процес израде и имплементације стратегије. Начин на који се овај процес провере и преиспитивања реализује даје одрживост систему управљања и мониторинга, остварујући различите везе у оквиру и ван организације процеса имплементације.

Процес стратешког планирања је пре свега динамичан процес и финални документи се посматрају као динамични односно променљиви алати. У том контексту, целокупан процес планирања је дефинисан као десетогошњи циклус анализе – планирања – програмирања – имплементације – реализације – праћења – процене – поновне анализе итд... Процес се комплетно преиспитује на 10 година, односно након 10 година би требало развити нову стратегију одрживог развоја локалне заједнице. Процес је комплетно приказан на следећем дијаграму:

Циклус Стратегије одрживог развоја локалне заједнице

Година 1	Извештај о одрживости 2/3 Стратешки документ са дијаграмима Локални акциони план Оцена одрживости
Година 2-3-4	Извештај о одрживости а. праћење имплементације Локалног акционог плана б. Једногодишње ажурирање индикатора
Година 5	Извештај о одрживости а. ажурирање свих индикатора Локални акциони план
Година 6-7-8-9	Извештај о одрживости а. праћење имплементације Локалног акционог плана б. Једногодишње ажурирање индикатора
Година 10	Извештај о одрживости +1 2/3 Стратешки документ са дијаграмима +1 Локални акциони план +1 Оцена одрживости +1

Фаза имплементације стратегије одрживог развоја локалне заједнице је заснована на имплементацији акционог плана, доброј организационој структури и ангажовању заинтересованих актера. Процес имплементације стратегије одрживог развоја локалне заједнице је инкорпориран и користи постојећу структуру у локалној администрацији. Основни део организационе структуре представља Координациони тим у који су укључена разна одељења. Координациони тим је постављен у оквиру локалне администрације тако да може да координира целокупним системом управљања и мониторинга. Координациони тим је именован од стране Председника општине/Градоначелника.

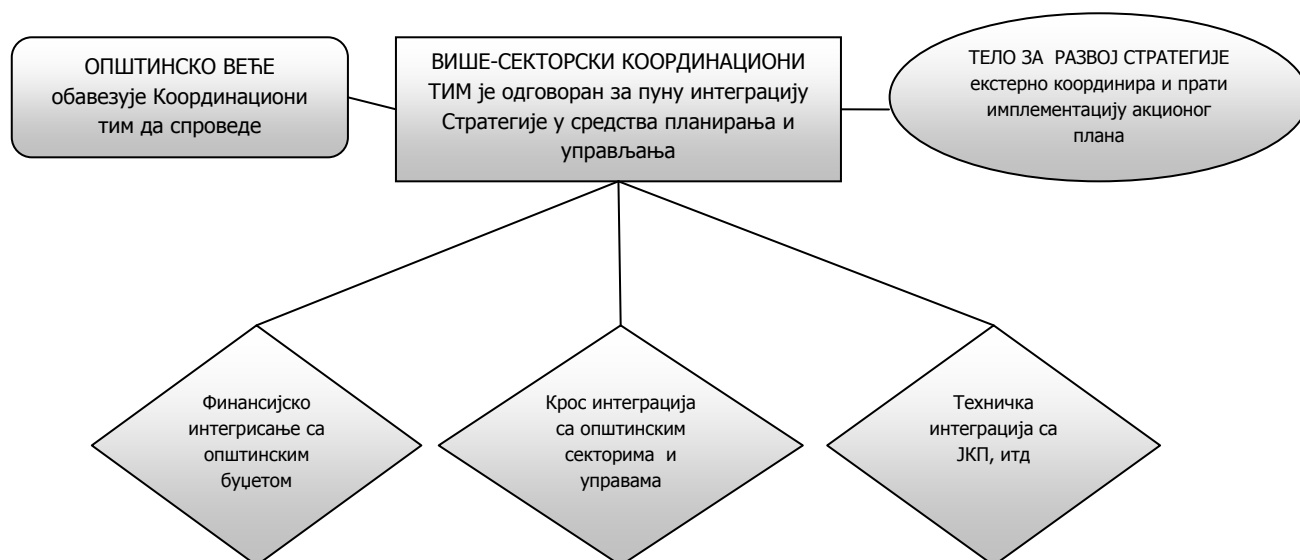
Координациони тим је одговоран за интеграцију стратешког документа и локалног акционог плана, првенствено у смислу:

директне повезаности акционог плана са изработом и актима општинског/градског буџета. За сваку активност у оквиру акционог плана морају се обезбедити финансијска средства или, бар, извори финансирања;

директне повезаности са свим општинским/градским оперативним плановима и одељењима. Стратешки документ и локални акциони план морају у потпуности бити интегрисани са редовним општинским/градским радним процедурама. Систем управљања треба прецизно да идентификује носиоце одговорне за имплементацију појединих активности и да пружи прецизно дефинисана овлашћења и одговорности свих начелника одељења/управа за спровођење тог интегрисаног процеса у разумном временском року (до усвајања наредног градског/општинског буџета);

интеграције акционог плана и стратешког документа са плановима, пројектима и активностима свих јавних и приватних институција које су укључене као главни носиоци имплементације акционог плана (различите институције, органи јавне управе, јавна комунална предузећа итд). Велики број редовних управљачких активности се одвија у области урбанистичког система и територијалне организације, а под ингеренцијом различитих градских/општинских институција и органа. Њихова потпуна укљученост у имплементацију локалног акционог плана је од виталног значаја за одрживост и развој.

Систем управљања процесом израде Стратегије одрживог развоја локалне заједнице

Успешност и статус имплементације стратегије одрживог развоја локалне заједнице се константно прати и процењује путем годишњих циклуса евалуације. Приликом евалуације се користе индикатори одрживости (односе се на стратешки документ али и на стање комплетне локалне заједнице) и индикатора учинка (везани су за статус имплементације локалног акционог плана). Индикатори су основа за потпун систем мониторинга имплементације стратегије, и представљају основу система управљања. Индикатори пружају основне информације и сазнања везана за успешност процеса имплементације стратегије и динамику усаглашавања. Све промене индикатора, и сви резултати годишње евалуације, су доступни свим грађанима путем извештаја који је једноставан и лак за читање.

Анекс 1. Чланови координационог тима и радних група

Анекс 2. Индикатори одрживости

Индикатор бр. 1. Циљ бр. Активност бр.	ТЕМА: Животна средина – вода ИНДИКАТОР: Квалитет површинских вода
Дефиниција	<p>Површинске воде се односе на домаће воде (стајаће и текуће), осим подземних вода; транзиционе и приобалне воде, осим када је у питању хемијски статус када оне укључују и територијалне воде.</p> <p>Водно тело површинских вода подразумева посебан и важан део површинских вода као што су језера, акумулације, потоци, реке или канали, део потока, реке или канала, транзиционе воде или приобалне воде.</p> <p>Статус површинске воде је општи израз за статус водног тела површинских вода и одређен је лошијим статусом базираном на упоређивању еколошког и хемијског статуса.</p> <p>Добар статус површинске воде означава статус водног тела површинске воде када су и његов еколошки и његов хемијски статус најмање “добри”.</p> <p>Еколошки статус подразумева квалитет структуре и функционисања воденог екосистема непосредно зависног од површинских вода.</p> <p>Уколико се одабере ЕБИ (проширени биотички индекс) индекс, мерење квалитета површинских вода се добија на основу модификације макроинвертебрата састава заједнице. Мерење се заснива на упоређивању очекиване и уочене заједнице у речном сливу. Вредности ЕБИ индекса су груписане у пет квалитативних класа од којих је свака означена различитом бојом.</p> <p>Учесталост мерења Синтетичке индикаторе би требало мерити месечно.</p>
Индикатор бр. 2. Циљ бр. Активност бр.	ТЕМА: Животна средина – вода ИНДИКАТОР: Управљање отпадним водама у градским срединама
Дефиниција	<p>Пречишћена вода је вода која је претрпела одређени третман како би се смањило њен штетан утицај на здравље људи и екосистем.</p> <p>Отпадне воде у градским срединама су отпадне воде из домаћинства или мешавина отпадних вода домаћинства и индустријских отпадних вода и/или кишнице.</p> <p>Отпадне воде из домаћинства су отпадне воде из насељених места и превасходно потичу од људи и њихових домаћинства.</p> <p>Индустријске отпадне воде су отпадне воде које потичу од пословних објеката у којима се спроводе пословне и производне делатности.</p> <p>Агломерација је област у којој су становништво и/или економске активности довољно сконцентрисани за заједничко прикупљање и одвођење отпадних вода до постројења за пречишћавање или до крајњег места испуштања.</p> <p>Одводни систем подразумева систем цеви којима се отпадне воде у градским срединама прикупљају и одводе.</p> <p>Популацијски еквивалент (ПЕ) је органски биоразградиви</p>

	<p>материјал који захтева петодневну биохемијску потражњу кисеоника (БОД5) од 60g кисеоника на дан.</p> <p>Примарна обрада значи обраду отпадних вода из градских средина физичким или хемијским процесом укључујући и суспендоване честице, или примену неког другог поступка којим се БОД5 долазећих отпадних вода смањује за најмање 20% пре испуштања, а укупне суспендоване честице долазећих вода су смањене за минимум 50%.</p> <p>Секундарна обрада подразумева обраду отпадних вода из градских средина поступком који укључује биолошки третман секундарним честицама.</p> <p>Еутрофикација је “обогаћивање” воде храњивим материјама, посебно азотом и/или фосфором, чиме се подстице убрзани раст алги и виших облика биљака и ствара непожељни дисбаланс организама присутних у води, а тиме и смањује тражени квалитет воде.</p> <p>Индикатор се мора рачунати на следећи начин: (Укупна количина пречишћене воде / Укупна потрошња воде) * 100</p> <p>Учесталост мерења Годишње/ Шестомесечно</p>
--	---

<p>Индикатор бр. 3. Циљ бр. Активност бр.</p>	<p>ТЕМА: Животна средина – Ваздух ИНДИКАТОР: Број дана са лошим квалитетом ваздуха</p>
--	--

<p>Дефиниција</p>	<p>Квалитет ваздуха зависи од нивоа заступљености загађивача (гасова или честица) за које се зна да су штетни по здравље људи, или да узрокују штетне ефекте на природне екосистеме када прелазе дозвољене граничне вредности.</p> <p>Индикатор показује колико је пута (у колико случајева) повећана гранична вредност одређеног загађивача. Основни податак је број пута/случајева у којима је гранична вредност загађивача повећана у односу на дозвољену концентрацију.</p> <p>Број пута/случајева се израчунава на основу периода дефинисаног граничном вредношћу:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ дневно (уколико се граничне вредности заснивају на дневној концентрацији), ▪ сваких 8 сати (ако се гранична вредност заснива на осмочасовној концентрацији), и ▪ сваког сата (уколико се заснива на једночасовној концентрацији). <p>У обзир се узимају само фиксне вредности узорака које представљају минималне забележене податке. При овоме се мора се имати у виду непоузданост методе за мерење, а што је дефинисано Директивом 96/62/ЕЦ.</p> <p>Уколико у одређеној зони или агломерацији постоји више фиксних тачака узорковања за одређени загађивач, треба узети податке са контролне тачке у којој се бележи највећи број прекорачења граничне вредности током године.</p> <p>Због тога за сваки одабрани загађивач ваздуха, индикатор треба да одговара броју пута/случајева прекорачења граничне вредности током календарске године који се <u>умањује</u> за број пута/случајева признатих на основу Директиве 96/62/ЕЦ. У случају да је број прекорачења мањи од броја дозвољених вредности, индикатор ће</p>
--------------------------	---

бити нула.
Индикатор се одређује на основу мерења током једне календарске године

Индикатор бр. 4.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Животна средина – коришћење земљишта
ИНДИКАТОР: Заштићене области

Дефиниција

Овај индикатор се тиче одрживог развоја, рестаурације и заштите земљишта и локација на територији општине. Урбана експанзија повећава урбану област на штету нетакнуте природе и зелених површина. Шта више, у многим градовима, социо-економска трансформација која се одиграла у протеклом веку, довела је до напуштања развијеног и загађеног земљишта. Одржива употреба земљишта подразумева ефикасну употребу земљишта путем планског урбаног развоја, минимизирањем употребе пољопривредног и природног земљишта ("Greenfield" локације) и повећањем коришћења развијеног земљишта путем рестаурације и надоградње. Друге дефиниције значајне за правилну употребу индикатора су:
Општинска област: област под административном управом општине (укључујући и руралне области);
Развијено/урбанизовано земљиште: земљиште под објектима, у прекинутом или непрекинутом низу, које одговара класи земљишта "вештачких површина" у складу са "CORINE Land Cover" класификацијом коришћења земљишта.
Неискоришћено земљиште ("Greenfield"): земљиште "непокривено" вештачким површинама, које одговара било којој класи у оквиру "CORINE Land Cover" класификације, осим класе "вештачких површина".
Заштићене области: области у којима су вегетација и природа под посебном заштитом и у којима земљишни покривач не може претрпети веће промене.

Индикатор се рачуна:

(Укупна површина заштићене области / Укупна општинска област) *
100

Индикатор бр. 5.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Животна средина – коришћење земљишта
ИНДИКАТОР: Напуштено и загађено земљиште

Дефиниција

Овај индикатор се тиче одрживог развоја, рестаурације и заштите земљишта и локација на територији општине. Урбана експанзија повећава урбану област на штету нетакнуте природе и зелених површина. Шта више, у многим градовима, социо-економска трансформација која се одиграла у протеклом веку, довела је до напуштања развијеног и загађеног земљишта. Одржива употреба земљишта подразумева ефикасну употребу земљишта путем планског урбаног развоја, минимизирањем употребе пољопривредног и природног земљишта ("Greenfield" локације) и повећањем коришћења развијеног земљишта путем рестаурације и надоградње.

Општинска област: област под административном управом општине (укључујући и руралне области);

Развијено/урбанизовано земљиште: земљиште под објектима, у

	<p>прекинутом или непрекинутом низу, које одговара класи земљишта “вештачких површина” у складу са "CORINE Land Cover" класификацијом коришћења земљишта</p> <p>Неискоришћено земљиште ("Greenfield"): земљиште “непокривено” вештачким површинама, које одговара било којој класи у оквиру "CORINE Land Cover" класификације, осим класи “вештачких површина”..</p> <p>Напуштени објекти: објекти који нису више у употреби. И реновирање и пренамена се рачунају као збир подних површина у m² за сваки дати спрат;</p> <p>Напуштено земљиште ("Brownfield"): део развијеног/урбанизованог земљишта (вештачких површина) који није више у употреби (за становање, индустрију или услужне делатности);</p> <p>Загађено земљиште ("Brownfield"): површине на којима је степен загађености земљишта толико висок да је пре претходне употребе, уколико је таква могућа, неопходно извршити његову ремедијацију.</p> <p>Овај индикатор се мора обрачунавати као: (Укупна површина напуштеног и загађеног земљишта / Укупна општинска територија * 100</p> <p>Индикатор се проверава на пет година.</p>
--	---

<p>Индикатор бр. 6. Циљ бр. Активност бр.</p>	<p>ТЕМА: Животна средина – Локални систем превоза ИНДИКАТОР: Јавни превоз</p>
--	---

<p>Дефиниција</p>	<p>Главни индикатор:</p> <p>а) Укупан број путовања јавним превозом по глави становника на дневном/годишњем нивоу (класификовати по разлозима за путовање, да ли су систематична или несистематична путовања, путовања по врсти превоза), просечно време проведено у путовању.</p> <p>Додатни индикатор:</p> <p>б) Просечна пређена даљина у току дана по глави становника (класификовати по врсти превоза и разлозима).</p> <p>Учесталост мерења Сваке треће године.</p>
--------------------------	--

<p>Индикатор бр. 7. Циљ бр. Активност бр.</p>	<p>ТЕМА: Животна средина – отпад ИНДИКАТОР: Општински отпад по врсти одлагања</p>
--	---

<p>Дефиниција</p>	<p>Овај индикатор помаже у анализи количине, врсте и порекла чврстог отпада који се производи на територији општине и шаље на прераду у фабрике где се користи као извор енергије или за поновно искоришћавање.</p> <p>Индикатор, такође, помаже у изналажењу оптималног начина управљања отпадом имајући у виду трошкове и друге економске показатеље. Доле дате дефиниције су преузете из Директиве ЕУ бр.</p>
--------------------------	--

91/156/ЦЕЕ (у даљем тексту Директива).

1. **Отпад:** било која материја или предмет садржан у листи категорија отпада наведених у Анексу и Директиве, коју власник одбацује, намерава или мора да одбаци;
2. **Општински отпад:** отпад из домаћинства и сличан индустријски отпад који се класификује шифром 20 00 00 у Европској класификацији отпада ("EWC");
3. **Поново искоришћавање:** Свака активност која има за резултат производњу материјалних добара или енергије;
4. **Третман:** свака планска физичка, хемијска, биолошка или механичка модификација оригиналног дела отпада у циљу производње енергије или материјалних добара;
5. **Селекција:** механички третман који се односи на одвајање одређених делова од укупне масе општинског отпада како би се послало на третман за поново искоришћавање или коришћење као извор енергије;
6. **Отпаци:** отпад који се не може поново искористити, рециклирати или употребити као извор енергије;
7. **Поново искоришћен отпад:** отпад који се може поново употребити, рециклирати или искористити као извор енергије;
8. **Гориво из отпада:** чврсто гориво (у куглицама или плочицама) које се добија селекцијом неопасних делова општинског чврстог отпада у складу са институционално дефинисаним техничким карактеристикама.

Индикатор треба изразити као **кг/пц/дан** отпада. Потребне су следеће вредности:

2. Количина сакупљеног општинског отпада;
3. Број становника;
4. Количина (укупно, домаћинства и општина) прикупљеног и пренешеног отпада у постројења за селекцију отпада;
5. Количина (укупно, домаћинства и општинска) прикупљеног и пренешеног отпада на места за коначно одлагање (отпаци) или до постројења за поново искоришћавање отпада (дати податке за коришћење отпада као извора енергије и податке за поново искоришћавање);
6. Количина отпада (укупно, домаћинства и општина) који није посебно прикупљан и пренешен у постројења за третман отпада (са подацима о отпацима);
7. Количина отпада (укупно, домаћинства и општинска) који није посебно прикупљан и пренешен на места за коначно одлагање или у постројења за поново искоришћавање.

Учесталост мерења
Годишње

Индикатор бр. 8.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Животна средина – отпад
ИНДИКАТОР: Рециклирани отпад

Дефиниција

Посебно прикупљање делова отпада који се могу рециклирати је један од најважнијих фактора за повећање укупне количине отпада која се може послати на поново искоришћавање. Стога је овај индикатор од великог значаја јер даје детаљну анализу резултата посебног прикупљања различитих врста отпада, као и корисне

информације о најлогичнијем наставку ових активности.

1) Отпад: било која материја или предмет садржан у листи категорија отпада наведених у Анексу И Директиве (Директива 91/156/ЕЕЦ), коју власник одбацује, намерава или мора да одбаци (Директива 91/156/ЕЕЦ о отпаду);

2) Општински отпад: отпад из домаћинства и сличан индустријски отпад који се класификује шифром 20 00 00 у Европској класификацији отпада ("EWC"); општински отпад (из домаћинства и сличан комерцијални, индустријски и институционални отпад) укључујући и посебно сакупљене врсте отпада;

3) Одвојено прикупљање: прикупљање које одваја општински отпад на хомогене делове, који се могу поново употребити за рециклажу или опоравак сировина (Директива 91/156/ЕЕЦ о отпаду);

4) Састав општинског отпада: обухвата бројне елементе попут папира, картона; стакла; пластике; метала; влажних елемената; текстила; дрвета; итд.

5) Селекција: механички третман који се односи на одвајање одређених делова од укупне масе општинског отпада како би се послали на третман за поновно искоришћавање или коришћење као извор енергије;

6) Отпадни компост: производ који се добија из компоста органске фракције општинског отпада, применом одговарајућих техничких норми којима се дефинише садржај и адекватна употреба у складу са санитарним прописима и заштитом животне средине, а посебно се користи за утврђивање степена квалитета.

Индикатор се мери као % од укупне производње отпада, и то:
 (Количина отпада добијена прикупљањем рециклажног отпада изражена у тонама, укупна количина и количина издељена по врстама отпада / Количина укупног чврстог општинског отпада у тонама) x 100

Учесталост мерења
 Годишње

Индикатор бр. 9.
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Животна средина
ИНДИКАТОР: Потрошња обновљиве енергије по изворима

Дефиниција

Укупна потрошња горива је резултат активности различитих сектора (становништва, трговине, индустрије, саобраћаја итд.). Даље разлагање у односу на степен коришћења енергије је корисно за планирање активности на локалном нивоу. Од суштинског су значаја подаци о искоришћавању енергије у свим секторима, и они се морају односити на поделу по врсти горива која одражава крајњу потрошњу:

- Струја
- Гас
- Бензин
- Нафта
-

Када се врши израчунавање потрошње енергије, неки подаци су одмах доступни уколико се изврши правилно разлагање енергената, и то је најчешће случај са подацима који се тичу потрошње струје, гаса и даљинског грејања. Међутим, насупрот њима, део података није доступан на локалном нивоу. Обично се ти подаци евидентирају на нивоу региона или државе. У овом случају може бити од помоћи приступ "одозго на доле", почевши од највишег територијалног нивоа

и коришћење приближних варијабли (видети наредни пример). Приступ “одозго на доле” укључује рашчлањавање територијално вишег нивоа потрошње енергије коришћењем пропорционалних индикатора за одређене секторе/активности на датом локалном нивоу, као што је приказано:

Цлоц,И = Цуп,И * Слоц,И/Суп,И при чему:

Цлоц,И = количина локалне потрошње у вези са датом активношћу И;

Цуп,И = количина потрошње вишег територијалног нивоа у вези са датом активношћу И;

Слоц,И = статистички подаци на локалном нивоу у вези са датом активношћу И;

Суп,И = статистички подаци на вишем територијалном нивоу у вези са датом активношћу И.

У вези са једноставним пиближним варијаблама за сваки сектор, могу се узети у обзир следеће категорија:

- **Становништво** – број породица;
- **Комерцијални сектор** – број запослених (даље разлагање у подсекторе је препоручљиво у зависности од доступних информација);
- **Индустрија** - број запослених (даље разлагање у подсекторе је препоручљиво у зависности од доступних информација, као и подела на администрацију и раднике у производњи јер је врло различита потрошња одређених врста енергената у зависности од ове две категорије радника);
- **Саобраћај** – број километара пређених од стране различитих врста возила, на пр: приватна возила, мотоцикли, возила групног превоза, приказани односом између специфичне потрошње (потрошња по km и по врсти возила) повезане са различитим возачким категоријама (градски, сеоски, друмски саобраћај).

Треба имати на уму да се приближне варијабле користе када нема непосредних података.

Сваки од енергената се мери, купује и продаје у различитом облику. Различите мерне јединице се користе за мерење енергената који су у употреби, но као јединствену мерну јединицу можемо усвојити **килограме еквивалентне нафте (кгое) по особи**. У нашем случају, укупна потрошња енергије по глави становника означава количину примарне енергије коју, у просеку, потроши свака особа у одређеној земљи или региону у току дате године. Сви примарни извори енергије, укључујући и угаљ и производе од угља, нафту и нафтне производе, природни гас, нуклеарну енергију, хидроенергију, итд. су укључени у овај податак. Подаци су дати у килограмима еквивалентне нафте по особи.

Учесталост мерења
Годишње

Индикатор бр. 10
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Животна средина
ИНДИКАТОР: Укупна потрошња енергије подељена по врсти горива

Дефиниција

Обновљива енергија је енергија која се добија из извора који се природно обнављају, као што су вода, ветар, сунце, биомаса или геотермални извори. Обновљиви извори енергије ће увек бити

доступни (у оквиру граница које сама природа поставља у вези са њиховим обнављањем) и нису загађивачи животне средине уколико се правилно користе. Основни обновљиви извори енергије су:

- **Снага воде** - од хидроелектрана па до снаге морских таласа и плиме.
- **Снага ветра** постаје све популарнија обзиром на ниске производне трошкове, што је чини врло конкурентном у односу на енергију фосилних горива.
- **Соларна енергија** је данас за 90% јефтинија него што је била 1970-тих. Куће са соларним крововима могу да произведу више струје него што је потребно у току одређених периода дана, тако да тај вишак могу да продају локалним електродистрибуцијама.
- **Енергија биомасе** је термин који се користи како би описало генерисање енергије из органских извора. Енергија која се налази у биљкама може се различитим методама, као што су декомпозиција, сагоревање или гасификација, заробити и употребити за производњу енергије.
- **Геотермална енергија** подразумева коришћење земљине топлоте за производњу енергије. Геотермалне топлотне пумпе се могу користити скоро свуда.

Глобална потрошња енергије у 2000. је износила скоро 410,000 PJ (1 петаџул = 278 милиона kWh). Снага воде и енергија биомасе дају значајан допринос испуњавању глобалних енергетских потреба (енергија биомасе 10%, снага воде 6%), и глобалних потреба за струјом (19%). Међутим, још увек се око 80% глобалне енергетске потражње задовољава коришћењем фосилних горива (нафте 35%, угља 23%, гаса 21% - ИЕА 2004). Технички потенцијали обновљивих извора енергије (тј. количина енергије која се може добити из природно обновљивих извора коришћењем савремених технологија) су много већи од потрошње енергије на глобалном нивоу.

Потрошња обновљивих извора енергије одражава спремност државе да развија нове технологије којима може очувати животну средину и довести до смањења загађивања.

Сваки од енергената се мери, купује и продаје у различитом облику. Различите мерне јединице се користе за мерење енергената који су у употреби.

Учесталост мерења
Годишње

Индикатор бр. 11
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Становништво
ИНДИКАТОР: Густина насељености

Дефиниција

Густина насељености становништва показује колико становника општине живи на 1 km² површине општине. Представља индикатор који се може упоредити са реперним (нпр. просечно у земљи).
$$\frac{\text{Укупан број становника}}{\text{Укуп. површ. општине (km}^2\text{)}}$$

Индикатор бр. 12 Циљ бр. Активност бр.	ТЕМА: Становништво ИНДИКАТОР: Становништво према старости
Дефиниција	Ова категорија индикатора указује на стање економске структуре становништва у општини као претпоставке за социо-економски развој и перспективе општине у том смислу. <ul style="list-style-type: none"> • Удео становника млађих од 15 година у укупном становништву • Удео становника старости од 15 до 65 година у укупном становништву (радни контигент) • Удео становника старијих од 65 година у укупном становништву <p>Рачуна се као разломак / однос поједине категорије становништва према укупном становништву x 100</p>
Индикатор бр.13 Циљ бр. Активност бр.	ТЕМА: Становништво ИНДИКАТОР: Удео становника са завршеном средњом, вишом и високом школом
Дефиниција	Израчунава се као три показатеља и то као однос становника са завршеном средњом, затим, вишом и високом школом и укупног броја становника. Укупно учешће у % = становништво у одређеној категорији едукованости (средње, више, високо образовање) : укупан број становника x 100.
Индикатор бр.14 Циљ бр. Активност бр.	ТЕМА: Индикатори услова живота и благостања ИНДИКАТОР: Дужина путева у km по km²
Дефиниција	Индикатор показује густину путне мреже на одређеној територији. Рачуна се као дужина путева изражена у km по km ² површине територије општине. Индикатор се не мења често. Треба узимати податке за последњу расположиву годину.
Индикатор бр.15 Циљ бр. Активност бр.	ТЕМА: Квалитет живота ИНДИКАТОР: % домаћинства са сигурним приступом води за пиће
Дефиниција	Показује укупан број домаћинства са сигурним приступом води – прикључени на водовод. Рачуна се као количник броја домаћинства прикључених на водоводну мрежу према укупном броју домаћинства x 100
Индикатор бр.16 Циљ бр. Активност бр.	ТЕМА: Квалитет живота ИНДИКАТОР: Број становника на један објекат друштвених, културних, рекреативних активности

<p>Дефиниција</p>	<p>Исказује се као три показатеља и то као број становника на један објекат друштвених, културних, рекреативних активности. Израчунава се као количник укупног броја становника према објектима друштвених; затим према објектима културних и објектима рекреативних активности. Број објеката према свакој категорији се одређује као: Број друштвених објеката – домова културе и сл. објеката; Број културних објеката (биоскопа, позоришта, изложбених сала, и сл.); Број рекреативних објеката (стадиона, дворана, терена пливалишта, и сл.). Индикатор треба упоређивати са сличним јединицама или као репер за поређење користити регионални, национални или међународни ниво. Реперна једница упућује и даје могућност оцене нивоа развијености.</p>
<p>Индикатор бр. 17 Циљ бр. Активност бр.</p>	<p>ТЕМА: Економски развој ИНДИКАТОР: Просечна бруто зарада</p>
<p>Дефиниција</p>	<p>На основу члана 105 Закона о раду, просечна зарада запосленог лица обухвата зараду добијену за рад у редовно радно време, повишицу и друге приходе (осим надокнаде за путне трошкове и време утрошено на путовање у земљи и иностранству, пензијско осигурање, солидарну помоћ, јубиларне премије и помоћ у случају смрти запосленог или члана породице запосленог). Просечна зарада запослених се рачуна када се укупан збир месечних зарада подели са бројем запослених на основу евиденције о запосленима.</p>
<p>Индикатор бр. 18 Циљ бр. Активност бр.</p>	<p>ТЕМА: Квалитет живота ИНДИКАТОР: Учешће корисника социјалне заштите у укупном становништву (%)</p>
<p>Дефиниција</p>	<p>Број корисника социјалне заштите у односу на укупан број становника. Израчунава се као количник ове две категорије x 100. Индикатор се мења често. Треба узимати податке за последњу расположиву годину и евентуално пратити динамику по годинама. Индикатор треба упоређивати са сличним јединицама или као репер за поређење користити регионални, национални или међународни ниво. Реперна једница упућује и даје могућност оцене нивоа развијености.</p>
<p>Индикатор бр.19 Циљ бр. Активност бр.</p>	<p>ТЕМА: Квалитет живота ИНДИКАТОР: Број становника на једног лекара</p>
<p>Дефиниција</p>	<p>Индикатор указује на квалитет здравственог осигурања у општини. Израчунава се као количник укупног броја становника и укупног броја лекара у општини x 100. Индикатор се не мења често. Треба узимати податке за дужи временски период ради адекватнијег поређења. Индикатор треба упоређивати са сличним јединицама или као репер</p>

	за поређење користити регионални, национални или међународни ниво. Реперна једница упућује и даје могућност оцене нивоа развијености.
--	---

Индикатор бр. 20 Циљ бр. Активност бр.	ТЕМА: Квалитет живота ИНДИКАТОР: Учешће правоснажно осуђених лица према месту извршења кривичног дела у укупном становништву
---	---

Дефиниција	Индикатор квалитета живота и безбедности. Рачуна се као учешће, количник правоснажно осуђених лица према месту извршења кривичног дела и укупног броја становника x 100. Индикатор се мења често. Треба узимати податке за последњу расположиву годину и евентуално пратити динамику по годинама. Индикатор треба упоређивати са сличним јединицама или као репер за поређење користити регионални, национални или међународни ниво. Реперна једница упућује и даје могућност оцене нивоа развијености.
-------------------	---

Индикатор бр. 21 Циљ бр. Активност бр.	ТЕМА: Економски развој ИНДИКАТОР: Економски агрегат - Степен развијености општине
---	--

Дефиниција	<p>Бруто национални доходак ("Gross National Income-GNI") за разлику од домаћег производа који представља меру производње, представља меру дохотка. Једнак је бруто домаћем производу умањеном за примарни доходак који резидентне јединице плаћају нерезидентним јединицама и увећаном за примарни доходак који резидентне јединице примају од сектора иностранства. Када се од бруто националног дохотка у тржишним ценама одузме потрошња основних средстава (амортизација), добија се Нето национални доходак ("Net national Income-NNI"). Као концепт дохотка значајније је да се прикаже у нето изразу тј. после одузимања потрошње основних средстава (амортизације).</p> <p>"NNI" по глави становника = Укупан "NNI" / број становника у посматраној години</p>
-------------------	---

Индикатор бр.22 Циљ бр. Активност бр.	ТЕМА: Економски развој ИНДИКАТОР: Структура националног дохотка по делатностима
--	--

Дефиниција	<p>Удео националног дохотка приказује део националног дохотка који ствара одређени сектор.</p> <p>Удео пољопривреде у % = Укупан NNI пољопривреде/Укупан NNI x 100</p> <p>Удео рибарства у % = Укупан NNI од рибарства / Укупан NNI x 100</p> <p>Удео рударства у % = Укупан NNI од рударства / Укупан NNI x 100</p> <p>Удео...сектора % = Укупан NNI од осталих сектора/Укупан NNI x 100</p>
-------------------	---

Индикатор бр.23 Циљ бр. Активност бр.	ТЕМА: Економски развој ИНДИКАТОР: Локацијски коефицијент запошљавања
--	---

Дефиниција	Локацијски коефицијент (LQ) је индекс којим се врши поређење удела неке активности дате области са уделом основне активности или удружених активности дате области. За израчунавање било којег локацијског квоцијента примењује се следећа формула. У датој формули врши се поређење регионалне економије (често је то округ) са националном економијом. Локацијски коефицијент се, такође, може користити за поређење округа са државом	
	$\text{Локацијски коеф} = \frac{\text{Запосленост у региону у датој индустрији И за дату годину Т}}{\text{Укупна запосленост у региону за дату годину Т}}$	$\frac{\text{Запосленост на националном нивоу у датој индустрији И за дату годину Т}}{\text{Укупна запосленост на националном нивоу за дату годину Т}}$
<p>Описати тренд за последњих 5 - 6 година. Израчунајте и повезане индикаторе – LQ за додатну вредност и за извозну оријентисаност. Нека збирни LQ представља збир једне трећине три појединачна локацијска коефицијента. Објасните разлике у односу на национални просек (сектори чији је LQ знатно изнад 1 и знатно испод 1). Идентификујте кључне секторе локалне економије. Упоредите резултате са националним просеком и са резултатима конкурената.</p>		

Индикатор бр.24 Циљ бр. Активност бр.	ТЕМА: Економски развој ИНДИКАТОР: Површина пословног простора на 1000 становника изграђена претходне године
--	--

Дефиниција	Индикатор се мери бројем m ² завршеног пословног простора на 1000 становника.
	$\text{Површина пословног простора на 1000 становника (m}^2\text{/1000 ст.)} = \frac{\text{Укупан број m}^2\text{ завршеног пословног простора}}{1000 \text{ становника}}$
	<p>Описати тренд за последњих 4 - 6 година. Упоредите своје податке са националним просеком и конкурентима. Објасните разлике у односу на национални просек. Дајте податке и за повезане индикаторе. Опишите најважније инвеститоре (власт, пословна заједница, приватни сектор).</p>

Индикатор бр. 25 Циљ бр. Активност бр.	ТЕМА: Економски развој ИНДИКАТОР: Обим унутрашњих СДИ по глави становника
---	--

Дефиниција	Стране директне инвестиције (СДИ) се дефинишу као компаније пореклом из једне државе које праве физичке инвестиције у изградњу фабрика у другој држави. Ова дефиниција се може проширити како би обухватила и инвестиције учињене за
-------------------	---

преузимање дугорочних интереса у предузећима која своје операције спроводе ван економије из које потиче инвеститор. СДИ однос чине предузеће родитељ и страна подружница који заједно чине мултинационалну корпорацију. Како би се квалификовале за СДИ, инвестиција мора да омогући предузећу родитељу контролу над својом страном подружницом. ММФ, у овом случају, под контролом подразумева власништво над 10% или више обичних деоница или право гласа у неком повезаном предузећу или еквивалент томе у неком предузећу које није део корпорације; мање власничке деонице су познате као портфолио инвестиције.

Описати тренд за последњих 6 година. Упоредите своје податке са националним просеком и конкурентима. Израчунајте и повезане индикаторе. Идентификујте најважније инвеститоре – држава, привредна грана, преузимање/удруживање капитала/"Greenfield investicije".

Индикатор бр.26
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Економски развој
ИНДИКАТОР: Број регистрованих привредних субјеката на 1000 становника

Дефиниција

Привредни субјекти су облици организовања дефинисани Законом о привредним друштвима (Службени гласник РС, бр. 125/2004), Законом о предузећима (Службени гласник СРЈ, бр. 29/96), Законом о задругама (Службени гласник СРЈ, бр. 41/96), Законом о банкама и другим финансијским организацијама (Службени гласник СРЈ, бр. 24/96), Законом о берзама, берзанском пословању и берзанским посредницима (Службени гласник СРЈ, бр. 90/94) и Законом о осигуравајућим друштвима (Службени гласник СРЈ, бр. 30/96).

Описати тренд за последњих 6 - 10 година. Упоредите своје податке са националним просеком и конкурентима. Прикажити структуру запослености и структуру регистрованих привредних субјеката по секторима. Дајте податке о порезима које плаћају локална предузећа. Објасните разлике у односу на национални просек.

Индикатор бр. 27
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Економски развој
ИНДИКАТОР: Нето број нових предузећа на 1000 предузећа

Дефиниција

(Број новооснованих предузећа – Број угашених предузећа) подељен са укупним бројем предузећа (изражено у хиљадама).

Описати тренд за последњих 6 - 10 година. Упоредите своје податке са националним просеком и конкурентима. Пратите тренд раста неактивних привредних субјеката. Објасните разлике у односу на национални просек.

Индикатор бр. 28
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Економски развој
ИНДИКАТОР: Укупна активност, стопа запослености и незапослености

<p>Дефиниција</p>	<p>Стопа активности представља проценат активног становништва у укупном становништву од 15 година и више.</p> <p>Стопа запослености представља проценат запослених лица од укупног броја становништва од 15 и више година.</p> <p>Стопа незапослености представља проценат незапослених лица од укупног броја активног становништва.</p> <p>Активност. Пописом становништва, као и у другим значајним статистикама, становништво се дели на активно становништво, лица са сопственим приходом и издржавана лица.</p> <p>Активно становништво чине лица од 15 и више година која се баве својим занимањем, незапослена лица која су у потрази за запослењем и лица која привремено не обављају своје запослење јер су на паузи због служења војне обавезе (активна лица која се не баве својим занимањем). Занимање подразумева спровођење одређене делатности од које се живи. Категорија лица са сопственим примањима састоји се од лица која се не убрајају у категорију активног становништва, али имају редовне приходе за живот, као што су: пензије (старосне, инвалидске, породичне, итд.), приходи од некретнина (издавање објеката за становање, кућа, земљишта, пословних објеката, итд.), и други лични приходи (инвалиднина, социјална помоћ, алиментација, стипендије, итд.).</p> <p>Издржавана лица су сва лица без сопствених средстава за живот или са недовољним средствима за живот и издржавају их родитељи, супружници, рођаци или друге особе укључујући и правна лица.</p> <p>Опишите стопу активности, стопу запослености и незапослености у последњих 6 – 10 година. Упоредите своје податке са националним просеком и конкурентима. Опишите структуру незапослености. Објасните разлике у односу на национални просек</p>
--------------------------	---

<p>Индикатор бр. 29 Циљ бр. Активност бр.</p>	<p>ТЕМА: Економски развој ИНДИКАТОР: Фискални капацитет општине – Остварење изворних прихода (фискалних облика) по глави становника</p>
--	---

<p>Дефиниција</p>	<p>Утврђивањем категорије изворних прихода, јединицама локалне самоуправе у Републици Србији омогућено је да, у зависности од своје финансијске снаге, односно фискалног капацитета којег поседују, могу самосталним увођењем пореских, али и остваривањем непореских облика јавних прихода, финансирати изворни делокруг јавних послова. Фискални капацитет представља способност да се употребом различитих инструмената пореске политике оствари одређен износ буџетских прихода неког јавно-правног ентитета. Фискални капацитет зависи од достигнутог степена материјалног богатства општине или града, односно од обима и структуре пореске основице на коју се може прописивати одређена пореска обавеза и остваривати јавни приходи. Већа снага фискалног капацитета ствара могућност за обезбеђење више средстава у буџету из кога се може финансирати стратешки развој општине или града. Његова снага пружа могућност и за улазак у процес задуживања, односно коришћења механизма додатног «ушприцавања» средстава којим ће се убрзати реализација планираних, али и завршетак започетих инвестиционих активности у заједници. По истом институционалним оквиром, фискални капацитет може представљати поуздан индикатор који ће указивати</p>
--------------------------	--

на достигнути степен и динамику пада/раста материјалног богатства општине или града у одређеном временском периоду. Опишите и анализирајте показатеље у последњих пет година. Препорука је да се користе остали корелациони индикатори. У том смислу, могу се описати и анализирати показатељи који су везани за кретање остварења:

- прихода од пореза на имовину (на непокретности) по глави становника,
- уступљених пореза по глави становника и
- пореза на зараде по глави становника.

Поред тога, ове резултате можете компарирати са осталим општинама или градовима у Србији које имају сличне демографске и социо-економске карактеристике. Опишите (утврдите) разлике.

Индикатор бр. 30
Циљ бр.
Активност бр.

ТЕМА: Економски развој
ИНДИКАТОР: Степен задужености општине

Дефиниција

Задуживање је посебан облик дужничко-поверилачког односа у коме неки субјект врши узимање средстава од других приватно-правних или јавно-правних ентитета ради финансирања или реализације одређених циљева, уз услов да се позајмљена средства, након истека одређеног временског периода, врате повериоцу уз плаћање одређеног износа камате. По правилу, држава се задужује да би у датом временском року отклонила неравнотежу која може настати између приходне и расходне стране њеног буџета, за финансирање ванредних, непредвиђених догађаја и расхода који могу настати по том основу, за улагање у инвестиције чијом реализацијом ће се створити бољи економски, али и други услови за живот и рад грађана, односно привредних субјеката, као и за улагања у друге намене или пројекте којима ће се подстицати, односно стварати предуслови за бржи развој земље. Из «пресека» искустава развијених земаља, јединце локалне самоуправе могу се задуживати само за покривање капиталних јавних расхода. Поред овог вида задужења, јединицама локалне самоуправе се може дозволити и задуживање ради покривања дефицита текуће ликвидности. Степен задужености буџета јединице локалне самоуправе указује на то колико носиоци политике имају «простора» за узимање додатних средстава којим се могу реализовати одређени капитални пројекти који ће бити у функцији остварења стратешких или развојних циљева општине/града.

Анализирајте показатеље расположиве маргине задужења у наредних пет година. Препорука је да се користе остали корелациони индикатори. У том смислу, могу се описати и анализирати показатељи који су везани за остварење или процену остварења:

- процента суфицита текућег дела буџета,
- процента учешћа изворних прихода у остварењу буџета,
- процента учешћа уступљених прихода у остварењу буџета,
- кретања остварења уступљених и изворних прихода по глави становника у последњих пет година и
- процента учешћа наменских прихода у буџету.

ГРАД ВАЉЕВО

2010.